

18265

26

PROPOZYCJE i MATERIAŁY

**NARODOWE
I REGIONALNE
SERWISY BIBLIOGRAFICZNE**

WYDAWNICTWO
SBP

**NARODOWE I REGIONALNE
SERWISY BIBLIOGRAFICZNE**

POLISH LIBRARIANS ASSOCIATION
NATIONAL LIBRARY

CONTRIBUTIONS AND MATERIALS

NATIONAL AND REGIONAL BIBLIOGRAPHIC SERVICES

Proceedings of the national conference on bibliographic services
automation. Regional and national bibliographies.

Present situation and future plans.

Warsaw 2nd-4th of December 1998

WYDAWNICTWO
SBP

WARSAW 1999

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH
BIBLIOTEKA NARODOWA

PROPOZYCJE I MATERIAŁY

NARODOWE I REGIONALNE SERWISY BIBLIOGRAFICZNE

Materiały z ogólnopolskiej konferencji nt. „Automatyzacja
serwisów bibliograficznych. Bibliografie regionalne,
bibliografia narodowa. Stan prac i zamierzenia”
Warszawa, 2-4 grudnia 1998 r.

WYDAWNICTWO
SBP

WARSZAWA 1999

Komitet Redakcyjny serii wydawniczej
<<PROPOZYCJE I MATERIAŁY>>

Stanisław CZAJKA (przewodniczący), Lucjan BILIŃSKI,
Jan BURAKOWSKI, Marcin DRZEWIECKI,
Janina JAGIELSKA, Janusz NOWICKI (sekretarz),
Ewa STACHOWSKA-MUSIAŁ, Maria WASIK-ŚWIDERSKA,
Elżbieta Barbara ZYBERT

Książka wydana przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Sztuki

Projekt graficzny okładki i strony tytułowej
Wydawnictwo SBP

Redaktor tomu
Jan WOŁOSZ

Redakcja techniczna i korekta
Anna LIS

© Copyright by Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

ISBN 83-87629-19-7

CIP - Biblioteka Narodowa

Narodowe i regionalne serwisy bibliograficzne : materiały z ogólnopolskiej konferencji nt. „Automatyzacja serwisów bibliograficznych, bibliografie regionalne, bibliografia narodowa - stan prac i zamierzenia”, Warszawa 2 - 4 grudnia 1998 r. / [red. t. Jan Wołosz] ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Biblioteka Narodowa. - Warszawa : Wydaw. SBP, 1999. - (Propozycje i Materiały / Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich ; 26)

Wydawnictwo SBP, Warszawa 1999, Wyd. I. Ark. wyd. 5,8. Ark. druk. 7,25

Skład i łamanie: Regina LIPNICKA

Druk i oprawa: Drukarnia Naukowa PAN,

00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8, tel. 628-87-77

99.07.12

dp: SBP, 10,00

Słowo wstępne

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i Biblioteka Narodowa zorganizowały w dniach 2-4 grudnia 1998 r. ogólnopolską konferencję nt. „Automatyzacja serwisów bibliograficznych. Bibliografie regionalne, bibliografia narodowa. Stan prac i zamierzenia”.

Do jej zorganizowania doszło w wyniku aktywności Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej ZG SBP. Zespół ten wznowił swoją działalność podczas konferencji w Puławach w 1994 r., również poświęconej sprawom bibliografii regionalnej. Skupiając specjalistów pracujących nad bibliografiami regionalnymi – w ścisłej współpracy z Instytutem Bibliograficznym Biblioteki Narodowej – od tamtej pory swymi inicjatywami skutecznie inspiruje bibliografów opracowujących i publikujących bibliografie regionalne w kraju.

Nie przypadkowo wspomniano tu o konferencji puławskiej. Organizatorzy konferencji warszawskiej, z której materiały pomieszczono w tej publikacji, świadomie nawiązywali do spotkania puławskiego i nie ukrywali, że podobnie jak w Puławach przyświecały im cele związane z dokonaniem przeglądu stanu bibliografii regionalnych w Polsce, wymianą doświadczeń oraz umocnieniem więzi współpracy utrzymujących się w dużej mierze dzięki aktywności i pomocy Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej. W wystąpieniach dyskutantów podkreślano też, że dobrze jest wiedzieć, jaki dorobek mają zespoły opracowujące bibliografie regionalne u progu reformy administracyjnej kraju.

W publikacji oddawanej do rąk Czytelnika znalazły się materiały informujące o stanie bibliografii regionalnej w Polsce, jej problemach, specyficznych zagadnieniach pojawiających się w pracy zespołów opracowujących tego rodzaju serwisy informacyjne, działalności Zespołu ds. Bibliografii Regionalnych SBP oraz związkach bibliografii narodowej z bibliografiami regionalnymi. W tym ostatnim przypadku skupiono uwagę na sprawach doboru materiałów do bibliografii narodowej (na tle standardów międzynarodowych) i możliwościach wzbogacania serwisów bibliografii narodowej o opisy materiałów regionalnych.

Dla obserwatorów zmian w bibliotekarstwie polskim, a zwłaszcza dla uczestników konferencji Puławskiej, znamienne jest dostrzegalne przesunięcie zainteresowań większości autorów publikowanych referatów i komunikatów z tradycyjnych metod opracowywania bibliografii regionalnych na zagadnienia komputerowego ich opracowania, a w konsekwencji także – pojawienia się i wykorzystywania nowych możliwości kreowania bibliotecznych warsztatów informacji regionalnej. Jest to niewątpliwie pozytywny przejaw zmian, który zaznaczył się w ostatnich latach. Można chyba go też traktować jako dobry prognostyk rozwoju bibliografii regionalnej w naszym kraju.

Stanisław Czajka

BIBLIOGRAFIA REGIONALNA – TRADYCJE I PERSPEKTYWY

Problematyka bibliografii regionalnych w polskim piśmiennictwie bibliologicznym była i jest tematem często podejmowanym¹, a obfitość i jakość wypowiedzi poprzedników nakazuje każdemu wkraczającemu na to pole uświadomienie sobie wynikających z tego zobowiązań. W dorobku polskiej teorii i metodyki bibliografii regionalnych zaznaczył swą obecność autorytet tej miary co Adam Łysakowski, wzbogacali ten dorobek w latach międzywojennych Stefan Burchard, Czesław Gutry, w latach po II wojnie światowej – autorka doskonałych, precyzyjnych opracowań z tego zakresu, Barbara Eychlerowa. Nie można pominąć wkładu w tę problematykę Cecylii Gałczyńskiej, autorki o znacznych kompetencjach, której publikacje przyczyniły się do usystematyzowania pojęć i wzbogaciły wiedzę o rozwoju bibliografii regionalnej nie tylko w polskiej, lecz i światowej skali, choć jej poglądy teoretyczne, a zwłaszcza ich aplikacja do polskiej praktyki bibliograficznej napotkały wyraźny opór środowisk bibliografów. W stosunkowo niedalekiej przeszłości problemy te stały się przedmiotem studium Alicji Matczuk; dyskutowano je na konferencji w Puławach we wrześniu 1994 r. (tam zwłaszcza na uwagę zasługiwał konstr. ktywny przegląd sytuacji bibliografii regionalnej dokonany przez Jana Wołosza) i na Czwartej Ogólnokrajowej Naradzie Bibliografów w Warszawie w czerwcu 1995 r.²

Przy świadomości bogactwa i złożoności zagadnień dotyczących teorii, historii, metodyki i organizacji bibliografii regionalnej niniejszy tekst, pomyślany jako wstęp do dyskusji nad realiami, z konieczności selekcjo-

¹ Opracowana przez Martę Skalską-Zlat baza obejmująca zestawienie piśmiennictwa polskiego na temat bibliografii opublikowanego w latach 1945-1995 pozwala stwierdzić, że tematyka bibliografii regionalnej usytuowała się na drugim miejscu (102 publikacje), niemal ex aequo z publikacjami na temat bibliografii narodowej (96 publikacji); poprzedzały ją opracowania na temat bibliografii dziedzin i zagadnień (296 publikacji). Znacznie niżej sytuowały się publikacje na temat pozostałych rodzajów bibliografii (osobowa – 35 poz., zalecająca – 21 poz., czasopism – 10 poz.). Za udostępnienie mi danych uprzejmie dziękuję na tym miejscu Autorce bazy.

² A. Matczuk: *Rozwój metodyczny polskich bibliografii historycznych regionalnych*, Lublin 1994; J. Wołosz: *Dlaczego bibliografia regionalna? W: Bibliografie regionalne: dokonania, dylematy, wnioski: materiały z konferencji Puławy 15-16 września 1994 r.*, Warszawa 1995 s. 13-20.

nuje poruszane problemy i dąży do uogólnień, co może pozostawiać uczucie niedosytu i niesie niebezpieczeństwo pewnej ogólnikowości.

I. W kręgu podstawowych pojęć i definicji

Pojęcie – i termin – *bibliografia regionalna* (pojęcie zbiorcze w dodatku, bo obejmujące szereg powiązanych ze sobą węższych i komplementarnych pojęć) ukształtowały się relatywnie późno, a i to nie wszędzie. Jak mało które z pojęć odnoszących się do rodzajów spisów bibliograficznych niesie ono ze sobą możliwość różnych interpretacji. Bogata literatura na temat bibliografii regionalnej powstała zwłaszcza w Rosji, podejmowano ten problem w Niemczech; w Polsce w ostatnich latach dyskusje wokół teorii i praktyki bibliografii regionalnej prowadzone były na wysokim emocjonalnym poziomie.

Rzut oka na obecność i zawartość odpowiednich haseł w polskich i obcych encyklopediach i słownikach terminologicznych księgo- i bibliotekoznawczych potwierdza to odczucie niedostatku precyzji w definicjach, nieobecności pojęcia bibliografii regionalnej w wielu kręgach językowych, wzajemnej nieprzystawalności sposobu myślenia i nazewnictwa w różnych językach.

Można uznać, że roztrząsanie subtelności terminologicznych nie jest szczególnie ważne, i – tak jak nie animują dziś (prawie) nikogo spory o wzajemne relacje dyscyplin badających książkę, bibliotekę, informację – przejść do porządku nad terminologią.

Wydaje się wsza cze, iż zwłaszcza na polu teorii bibliografii – którą w oczach autorki niniejszego tekstu stanowi jedną z najbardziej ścisłych dyscyplin bibliologicznych – zabiegi wokół „porządkowania pojęć” muszą mieć wysoką rangę³.

Nie relacjonując tu znanych doskonale bibliografom-regionalistom przyczyn, dla których stworzenie odpowiednich definicji należało i należy do spraw szczególnie trudnych i spornych (by wspomnieć choćby dyskusje nad znaczeniem kluczowego dla definicji bibliografii regionalnej pojęcia *regionu*) ani nie przytaczając tych definicji, zwrócić należy jednak uwagę na kilka kwestii ogólnych, związanych z istniejącymi określeniami.

Definicje terminu *bibliografia regionalna* – i terminów pokrewnych – skupiają się z reguły na określeniu „aspektu przestrzennego”, obszaru, którego dotyczy dany rodzaj bibliografii (precyzując pojęcia *regionu*, „lo-

³ Brakuje szerzej zakrojonych, porównawczych prac na temat terminologii bibliograficznej podobnych do tej, którą dla pojęć „bibliotekarstwo” i „bibliotekoznawstwo” wykonał B. Świdorski: *Bibliotekarstwo, bibliotekoznawstwo i terminy pokrewne. Historia, zakres użycia, semantyka*, Łódź 1981 (Acta Universitatis Lodziensis. Folia Scientiarum, Artium et Librorum, 1).

kalność”), wyliczając/charakteryzując dokumenty uwzględniane przez ten rodzaj bibliografii; rzadziej wprowadzają dodatkowe elementy – jak np. odwołania do typologii bibliografii (zaliczenie bibliografii regionalnej do grupy bibliografii specjalnych czy ogólnych lub precyzowanie pojęcia podmiotowej i przedmiotowej bibliografii regionalnej; nb. te ostatnie pojawiają się – jak się wydaje – tylko w polskiej literaturze teoretycznej).

W poświadczonych drukiem polskich wypowiedziach znajdujemy sformułowania i/lub definicje następujące:

bibliografia dzielnicowa – 1919 (Jan Muszkowski)

bibliografia regionalna – 1927 (Adam Łysakowski)

bibliografia lokalna

bibliografia terytorialna – początek lat osiemdziesiątych (Cecylia Gałczyńska); nazwa usankcjonowana normą w 1989 r.⁴

Z tych terminów w powszechnym użyciu stosowane były – i stosuje się je nadal – określenia *bibliografia regionalna* i *bibliografia lokalna*.

Odrębną kwestię stanowi pojęcie *bibliografii krajoznawczej*, jako spisu rejestrującego piśmiennictwo na temat wybranego kraju, państwa czy narodu⁵.

W dotarciu do terminologii obcej i jej uporządkowaniu poprzez polskie słowniki terminologiczne napotykamy trudności; brakuje ciągle nowej edycji *Podręcznego słownika bibliotekarza* H. Więckowskiej i H. Pliszczyńskiej, a np. cytowana wyżej norma z 1989 r. przy terminach *bibliografia terytorialna* i *regionalna* pozostawia puste miejsca dla odpowiedników obcojęzycznych, skądinąd słusznie, bowiem dosłowne językowe tłumaczenia tych terminów w językach obcych oznaczają co innego.

Poza granicami Polski sposób rozumienia pojęć związanych z bibliografią regionalną jest zróżnicowany w różnych obszarach językowych. W dodatku – podobnie jak u nas – możemy mieć do czynienia z sytuacją, gdy nawet w jednym i tym samym kraju funkcjonują różnorodne określenia, których pojawianie się i stosowanie nie zawsze da się racjonalnie wytłumaczyć, a osobiste poglądy i pomysły poszczególnych teoretyków i praktyków bibliografii, które znajdują odzwierciedlenie na kartach słowników ter-

⁴ Norma PN-89/N-01225 *Rodzaje i części składowe bibliografii. Terminologia*. Warszawa 1989 definiuje pojęcie *bibliografia terytorialna* na sposób, w jaki bibliografowie w Polsce wiązali właśnie z bibliografią regionalną, *bibliografię regionalną* określa zaś jako „bibliografię ogólną o zasięgu terytorialnym obejmującym obszar większy niż państwo, który ze względu na swoje cechy geograficzne, językowe, gospodarcze lub polityczne uznawany jest za region”.

⁵ Por. m.in. B. Eychlerowa: *Z problemów teoretycznych bibliografii regionalnej*. „Przegląd Biblioteczny” 1971 R. 39 s. 143-144. Artykuł zawiera konstruktywny przegląd ewolucji terminologii związanej z bibliografią regionalną, sięgający jednak – co oczywiste – tylko po lata siedemdziesiąte.

minologicznych, nie zawsze muszą przekładać się na rzeczywistość językową.

Tak np. pewne zamieszanie terminologiczne powoduje nieostrość i niejednoznaczność określeń stosowanych na oznaczenie owych „prze-strzeni”, „obszarów” objętych zasięgiem i zakresem bibliografii regionalnych. W precyzyjnym na ogół piśmiennictwie niemieckim funkcjonują obok siebie – nie zawsze jasno rozgraniczone – terminy *Regionalbibliographie*⁶ i *Landesbibliographie*⁷, ale można też spotkać – jak w publikacji Renate Wiese⁸ – określenia *Lokalbibliographie* czy nieostre *kleinere Regionalbibliographien* na oznaczenie bibliografii odnoszących się do terenów mniejszych niż dany kraj związkowy.

W piśmiennictwie rosyjskim (wcześniej też szerzej: w radzieckim) – i w tamtejszej praktyce bibliograficznej – funkcjonowały pojęcia *krajewiedczeskaja* i *krajewaja bibliografija*, ta ostatnia określana też była jako *bibliografija miestnoj pieczati*: pierwsza odpowiadała polskiemu rozumieniu bibliografii regionalnej/lokalnej przedmiotowej; druga była albo odpowiednikiem polskiego pojęcia bibliografii regionalnej/lokalnej podmiotowej, albo ogarniała oba te znaczenia łącznie⁹. Jednak od lat siedemdziesiątych nieśmiało, a od początku lat dziewięćdziesiątych coraz bardziej zdecydowanie odchodzi się w Rosji od stosowania powyższych terminów na rzecz terminu *regional'naja bibliografija*¹⁰.

W Wielkiej Brytanii (i w Stanach Zjednoczonych) zagadnienia praktyki i teorii bibliografii regionalnej, a zwłaszcza lokalnej – tzw. *county bibliography* – przewijały się przede wszystkim przez karty podręczników i po-

⁶ Używa go m. in. Eberhard Bartsch w swym podręczniku *Bibliographie. Einführung in Benutzung, Herstellung, Geschichte*. 2te durchges. Aufl., München 1989 s.118-119; pojawiał się w tytułach publikacji np. D. Kuhles: *Struktur und Systematik als konstitutive Elemente regionalbibliographischer Verzeichnisse*. „Zentralblatt für Bibliothekswesens” 1984 Jg 98 H.4 s.164-168; *Regionalbibliographien in der Bundesrepublik Deutschland*. Berlin 1991 DBI-Materialien 112.

⁷ L. Syr: *Landesbibliographie W: Lexikon des gesamten Buchwesens. Zweite, völlig neu bearb. Aufl. [LGB 2]*, Bd 4, Stuttgart 1995 s. 397 (ta nieukończona encyklopedia nie zawiera w cytowanym haśle odsyłacza do terminu *Regionalbibliographie*; w tekście jest natomiast użyte określenie *Regionaldokumentation* – „Im Unterschied zur Regionaldokumentation betreibt sie [tj. Landesbibliographie] keine Quellen- und Datensammlung.”, nie wprowadza też pojęcia *Lokalbibliographie*).

⁸ R. Wiese: *Die „Bayerische Bibliographie”*. Bibliotheksforum Bayern 1987 Jg 15 (2) S.159-168.

⁹ E. I. Szamurin: *Stowar' knigowiedczeskich tierninow*. Moskwa 1958 s.137-138.

¹⁰ G.G. Semenowa: *Problemy teorii specjał'noj bibliografii. Monografija*. Moskwa 1993 s. 82-84. Autorka przytacza opinie A.N. Masłowej, a zwłaszcza A. N. Buczenkowa, autora m.in. opracowania *Sowietskoje krajewiedczeskoje bibliografowiedienije*. Moskwa 1984.

radników dla bibliotekarzy bibliotek gromadzących zbiory regionalne i lokalne i dla autorów prac dotyczących historii lokalnej¹¹.

Wydany w 1989 r. w Madrycie *Diccionario de bibliología* José Martíneza de Sousy, który podaje poza definicjami także ekwiwalenty obcojęzyczne uwzględnianych terminów, zarejestrował z interesującego nas zakresu „bibliografię miejską” (*bibliografía municipal*, fr. *bibliographie municipale*, ang. *municipal bibliography*), „bibliografię lokalną” (*bibliografía local*, fr. *bibliographie locale*, ang. *local bibliography*) i „bibliografię regionalną” (*bibliografía regional*, bez odpowiedników obcojęzycznych). Zdefiniowane one zostały jako spisy rejestrujące odpowiednio: wytwory i prace traktujące o – pierwsza – regionie geograficznym, druga – mieście. Definicja „bibliografii regionalnej” różni się w tym słowniku od „bibliografii lokalnej” jedynie tym, że określenie „region” pozbawione jest jakiegokolwiek przymiotnika¹². Trudno stwierdzić, czy był to świadomy i przemyślany zamysł autora.

Kończąc ten terminologiczny passus, powtórzyć należałoby apel o wnikliwe prace porównawcze, a równocześnie stwierdzić, iż rozstrzygnięcia instancji normalizujących terminologię – jak wszelkie decyzje odgórne dotyczące żywego języka – nie mają bezpośredniego wpływu na rzeczywistość i nie przynoszą radykalnych zmian. Sytuacja polska ze stosowaniem – a raczej niestosowaniem – wprowadzonego przez normę terminu *bibliografía terytorialna* ilustruje tę prawidłowość. Wydaje się, że powrót do utrwalonej w użyciu nazwy *bibliografía regionalna* – zgodny z wyborem i odczuciem sporej części środowiska bibliografów – nie tylko w praktyce, ale także w urzędowej normie byłby tu optymalnym rozwiązaniem. Przymiotnik **terytorialny** powinien pozostać w użyciu dla określenia jednego z **zasięgów spisów bibliograficznych**.

II. Geneza i ewolucja bibliografii regionalnych

Tak jak to bywało w wielu dziedzinach „życia książki”, tak i na polu bibliografii regionalnej praktyka znacznie wyprzedziła teorię.

Spisy bibliograficzne o charakterze bibliografii regionalnych pojawiać się poczęły na przełomie XVI i XVII w., a w opinii T. Bestermana palma

¹¹ M.in. por. J. L. Hobbs: *Local history and the library*. London 1962, 2nd ed. 1973; A. Lynes: *How to organize a local collection*. London 1974; H. Nichols: *Local studies librarianship*. London 1979.

¹² J. Martínez de Sousa: *Diccionario de bibliología y ciencias afines*. Madrid 1989 s. 70: Bibliografía localna: „Bibliografía que registra las obras producidas en una region geográfica o aquellas que se refieren a ella”; Bibliografía regionalna: „Lista de obras producidas en una region o de las que tratan acerca de ella. 2. Conjunto de estas obras”.

pierwszeństwa powinna przyspać wydrukowanemu w 1558 r. dziełu Bernarda Scardeoni *De antiquitate urbis Patavii et claris civibus patavinis* (Wenecja, 1558) – za nim pojawiły się także spisy poświęcone Florencji, Piemontowi, Rzymowi, Bolonii, Umbrii¹³. Były to zresztą przede wszystkim bibliografie **podmiotowe**, rejestrujące: 1) **twórczość** reprezentantów określonej lokalnej społeczności lub 2) **wytwory typografii** danego miasta lub prowincji.

Pierwszy typ wiązał się przede wszystkim z wyrastającym z ducha antycznego jeszcze, studium „życia i twórczości” dawnych i współczesnych pisarzy i znajdował wyraz w licznych słownikach bibliograficznych, poświęconych uczonym, literatom, duchownym (były to tzw. prezbitologii) poszczególnych miast¹⁴. Na polskim gruncie – jak zauważył już Zygmunt Mocarski – za jedną z najstarszych bibliografii tego typu można uznać *Athenae Gedanenses* Efraima Pretoriusa z 1713 r.¹⁵

Drugi – wyływał z zainteresowań historią drukarstwa; badania początków tej szlachetnej sztuki koncentrowały się głównie na odtworzeniu dziejów oficyn i ich dorobku w skali danego miasta lub prowincji i owocowały niejednokrotnie bibliografiami/katalogami druków określonej proveniencji typograficznej¹⁶.

Z czasem tworzenie bibliografii regionalnych różnych rodzajów i ich przeznaczenie znalazło wyraz w rozwijającym się zwłaszcza w Europie Zachodniej od II połowy XIX w. regionalizmie. Ten ruch społeczno-kulturalny, którego założenia: *dostrzeżenie, docenienie i zachowanie odrębności kulturalnych* poszczególnych prowincji, ziem, regionów właśnie, wyartykułowa:o we Francji, miał zresztą dawniejsze tradycje. Zwłaszcza organizmy polityczno-administracyjne o polimorficznej budowie – kraje niemieckiego obszaru językowego, Szwajcaria, Włochy

¹³ T. Besterman: *Le débuts de la bibliographie méthodique*, 3 éd. rev. Paris 1950 s. 70.

¹⁴ O skali zjawiska może świadczyć fakt, że dla samego Śląska tylko w ciągu XVIII w. opublikowano co najmniej 36 takich opracowań, z czego 14 dotyczyło zbiorowości lokalnych – Wrocławia, Świdnicy, Wołowa, Brzegu, Kamiennej Góry itp. – por. E. Herden, *Gelehrtes Sibirien, czyli o drukowanych XVIII-wiecznych bibliografiach śląskich*. „Roczniki Biblioteczne” 1997 R. 41 z. 1/2 s. 43-72. O miejsce dla twórczości autorów lokalnych w bibliografiach upominał się M. Guernini: *Gli autori „locali”: un concetto valido in bibliografia? alcune riflessioni* W: *Mercurius in Trivio. Studi di bibliografia e biblioteconomia per Alfredo Serrai...*, A cura di Maria Cochetti. Roma 1993 s. 105-107.

¹⁵ A. Matczuk: *Rozwój metodyczny polskich bibliografii historycznych regionalnych*. Lublin 1994 s. 45; A. Żbikowska-Migoń: *Gdańscy bibliografowie doby Oświecenia*. „Libri Gedanenses” 1995/96 (druk 1997) T. 13/14 s. 38-39.

¹⁶ A. Żbikowska-Migoń: *Historia książki w XVIII wieku. Początki bibliologii*. Warszawa 1989 s. 151 i nast.

– od dawna skutecznie kultywowały te odrębności, co znajdowało odbicie w piśmiennictwie naukowym, także bibliograficznym¹⁷.

W światowej, a zwłaszcza europejskiej historii pulsuje zmiennym rytmem nurt akceptacji i utożsamiania się już to ze wspólnotami lokalnymi i regionalnymi, już to z państwem, już to ze wspólnotami ponadpaństwowymi (by przykładowo wskazać takie zjawiska jak europejska *republika uczonych* XVII i XVIII w. czy dzisiejsza Unia Europejska).

W Polsce tworzenie na szerszą skalę bibliografii regionalnych rozpoczęło się od połowy XIX w. (za pioniera można tu uznać Józefa Ignacego Kraszewskiego i jego *Bibliografię druków wileńskich...* z 1842 r.)¹⁸. Charakterystyczne jest, że najwięcej tych bibliografii powstawało na terenach pogranicznych: Kresy Wschodnie – właśnie Wilno i ziemie litewskie, ale też Warmia i Mazury, Pomorze, Śląsk otrzymywały najwcześniej i najliczniejsze bibliografie regionalne i lokalne.

Wydaje się więc, że kresowość – przynajmniej w rozwoju polskich bibliografii regionalnych – była czynnikiem sprzyjającym ich powstawaniu: u podstaw stało poczucie własnej odrębności, ale też poczucie zagrożenia przez dominujące narodowości sąsiadów, przez politykę zaborców. Twórczość na polu bibliografii regionalnych najżywiej rozkwitała zatem na terenach wielokulturowych.

Po II wojnie światowej z pola widzenia oficjalnej bibliografii zniknęły na prawie pół wieku Kresy Wschodnie, natomiast pod patronatem – ale też kuratelą! – władz politycznych rozwijała się przede wszystkim bibliografia regionalna Ziem Odzyskanych. Z czasem sieć działań na rzecz bibliografii regionalnej zaczęła systematycznie pokrywać całą mapę Polski, zyskując oparcie instytucjonalne w bibliotekach, zwłaszcza wojewódzkich i miejskich.

Wraz z pojawieniem się idei SINTO wydawało się, że przyszły model bibliografii regionalnej w Polsce zależeć będzie od centralnych rozwiązań administracyjnych. Lata osiemdziesiąte przyniosły załamanie tej koncepcji.

¹⁷ Dostrzegali to dawni bibliografowie, oceniający dorobek poprzedników. Bardzo wysoko oceniał np. Besterman dorobek XVII-wiecznej bibliografii regionalnej włoskiej pisząc: iż wiek ten „...produisiet en Italie une remarquable moisson de la bibliographies regionales, solides et de réelle valeur pour la plupart” (T. Besterman: *op.cit.* s.70); Karol Estreicher stwierdzał w swych wykładach bibliografii w 1865 r.: „Włosi mogą się pochwalić pracami, które ich stawiają w czwartym rzędzie po Francji, Niemczech i Anglii. Pod względem ogólnej bibliografii ustąpiła działalność, za to uprawa ojczystej utrzymuje się. Prawie każde większe miasto ma swoje literacko-historyczne bio i bibliografie. Stąd Włochy tworzą we względzie bibliograficznym obraz osobliwie indywidualizowany” (por. M. M. Biernacka: *Wykłady Karola Estreichera w Szkole Głównej w Warszawie 1865-1868. Studium bibliologiczne*. Warszawa 1989 s. 85).

¹⁸ J. I. Kraszewski: *Bibliografia druków wileńskich...* W: *Wilno od początków jego do roku 1750*, T. 4. Wilno 1842 s. 315-365.

Dziś istnienie Unii Europejskiej i polskie aspiracje ku niej wywołują nowe zjawiska, które mogą mieć swoje skutki dla teorii i praktyki bibliografii regionalnej: poczynając od terminologii (w języku działaczy unijnych „region” oznaczać może bowiem tereny przynależne do różnych organizmów państwowych), a kończąc na wewnętrznej współpracy międzynarodowej w tworzeniu bibliografii regionalnych.

O truizm zahacza stwierdzenie, że bibliografia regionalna – jak cała działalność bibliograficzna i jej efekty (czyli konkretne spisy bibliograficzne) – powstaje, ewoluuje, funkcjonuje w wyniku zaistnienia określonych warunków i potrzeb, inspirujących do pracy na tym polu. Te warunki i potrzeby spletają się wzajemnie. W rezultacie bibliografie regionalne powstają i służą celom:

1) **naukowym** – budowanie warsztatu dla własnych i cudzych badań naukowych,

2) **ideowo-politycznym** – potwierdzanie nowej rzeczywistości politycznej, realizowanie programu przebudowy świadomości politycznej mieszkańców miasta – regionu – państwa,

3) **patriotycznym** – spontaniczna manifestacja uczucia więzi i dumy z własnej „małej ojczyzny”,

4) **doraźnoinformacyjnym**¹⁹ – zaspokajanie potrzeb bieżącej, aktualnej, wieloaspektowej informacji o regionie.

O ile pierwsze trzy cele mają charakter długofalowy, są celami „długiego trwania” i wymagają zarówno bieżącej, jak i skumulowanej, retrospektywnej bibliografii regionalnej, o tyle bibliografie tworzone w służbie czwartego celu dezaktualizują się łatwiej i mogą pozostawać na poziomie wyłącznie bibliografii bieżącej.

Bibliografie regionalne powstawały i powstają w wyniku działalności indywidualnej (nieformalnej) i **zinstytucjonalizowanej**.

Tę pierwszą odnajdziemy w aktywności i inicjatywach pojedynczych osób – rzeszy znanych z nazwisk i anonimowych bibliografów-regionalistów (o których istnieniu – jak wspomniano wyżej – mówić można już od XVI w.). Trzeba stwierdzić, iż mimo dostrzegalnej także na polu bibliografii regionalnej ekspansji działań zbiorowych, wspartych autorytetem i wielostronnym „wspomaganiem” instytucji, rola jednostek pozostaje nadal nie do przecenienia. To dzięki konsekwencji i oddaniu wielkich bibliografów wiele przedsięwzięć na polu bibliografii regionalnej nie zanikło w sytuacjach niesprzyjających.

¹⁹ Wobec faktu, że wszystkie cele i zadania bibliografii dadzą się sprowadzić do celów informacyjnych, ten terminologiczny neologizm ma wyróżnić wymiar informacji aktualnej, szybko tracącej na znaczeniu.

Tę drugą odnajdziemy w działalności różnych organizacji i instytucji, które tworzenie bibliografii regionalnych włączają w swoje programy. Wśród tych instytucji i organizacji o najdawniejszej tradycji wspierania bibliografii regionalnych wymienić trzeba przede wszystkim:

- regionalne towarzystwa: naukowe, patriotyczne, społeczno-kulturalne,

- szkoły (zwłaszcza dawne gimnazja) i uczelnie, które dostarczały „osobowego” i warsztatowego oparcia,

- biblioteki, zwłaszcza te o zadaniach bibliotek regionalnych, o funkcjach bibliotek głównych, centralnych dla regionu.

Zasługi – i wpływy – nieco późniejszej daty mają dla bibliografii regionalnej instytucje pozarządowe i rządowe – tak centralne, jak i związane z władzą niższych szczebli: od ministerstw, gremiów decydujących o globalnej polityce naukowej, informacyjnej, bibliotecznej, o podziale funduszy, ogólnokrajowych towarzystw i organizacji naukowych po urzędy jednostek administracyjnych na różnych poziomach władzy.

W dzisiejszym świecie bibliografie regionalne są ważnym elementem systemu bibliografii. Wypełniają one ważną rolę, uzupełniając – współtworząc – system bibliografii narodowej; nic więc dziwnego, że poświęca się im wiele baczącej uwagi.

Wydaje się też, że bibliografie regionalne są tym rodzajem bibliografii, który szczególnie mocno poddawany bywa wpływowi czynników zewnętrznych, zwłaszcza politycznych. Polityczne uwarunkowania bibliografii regionalnej dają się wyraźnie zauważyć nie tylko w przypadku upolitycznionej i zideologizowanej dawnej krajoznawczej bibliografii radzieckiej, której przypisywano w pierwszym rządzie rolę „narzędzia komunistycznego budownictwa”²⁰ (była to druga tak silnie nacechowana politycznie forma bibliograficznej działalności – obok bibliografii zalecającej!) i nie tylko w przypadku tworzonych po II wojnie polskich bibliografii regionalnych.

Wpływ polityki na bibliografię regionalną daje się zauważyć zarówno w wymiarze podstawowym, fundamentalnym, ale też i w mniejszej skali, gdy odciska swe piętno na realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Oznacza to np. że polityka decyduje niejednokrotnie o „być albo nie być” określonych kategorii i konkretnych tytułów bibliografii regionalnych, tworząc lub niwelując dysproporcje w pokryciu terytorium państwa odpowiednimi bibliografiami regionalnymi. W systemach centralistycznych (i totalitarnych) dekretuje się istnienie, cele i model bibliografii regionalnych, arbitralnie narzuca ramy przestrzenne dla zasięgu terytorialnego danej bibliografii; skłonność do dostosowywania systemu bibliografii regionalnej do zmiennych podziałów administracyjnych dezorganizuje działalność biblio-

²⁰ N. N. Szczerba: *Krajewiedczeska bibliografija na służbie kommunističeskogo stroitel'stwa*. „Sowietskaja Bibliografija” 1977 vyp. 6 s. 3-19.

graficzną, rwie istniejące ciągi bibliograficzne. Bez względu na potrzeby i uzasadnienia naukowe i praktyczne niemożliwe bywa publikowanie bibliografii regionalnych dla ziem z jakichś względów niewygodnych w danym okresie dla systemu władzy; wsparcie instytucjonalne i finansowe uzyskują natomiast bibliografie regionalne dotyczące obszarów, które stanowią centrum zainteresowania czynników politycznych czy administracyjnych.

Wpływ polityki na realizację konkretnych przedsięwzięć bibliograficznych oznaczać może ingerencję w dobór i selekcję materiałów (np. eliminacja literatury „rewizjonistycznej” w okresie PRL z bibliografii Ziem Odzyskanych), ale też ingerencję w sposób ich prezentacji w strukturze konkretnego spisu. Tak np. uznanie w uzupełnionej przez Henryka Sawoniaka edycji *Bibliografii bibliografii polskich* Wiktora Hahna (wyd. 3, Wrocław 1966) za podstawę układu bibliografii regionalnych aktualnych granic Polski spowodowało, iż ewidentnie regionalne spisy bibliograficzne dotyczące polskich Kresów Wschodnich pojawiły się w dziale Kraje i narody obce, poddział ZSRR.

III. Przyszłość polskiej bibliografii regionalnej

Wśród problemów i pytań dotyczących sytuacji bibliografii regionalnej w dzisiejszej polskiej rzeczywistości jednym z głównych jest pytanie, czy możliwe i potrzebne jest „centralne zarządzanie” działalnością na polu bibliografii regionalnej?

Wydaje się, że znakiem przyszłości będzie koordynacja i współpraca, ale bez administracyjnego nakazywania. Od decydentów i ekspertów różnych kategorii (Instytut Bibliograficzny, dyrekcje bibliotek i placówek naukowych, opracowujących bibliografie regionalne, sami bibliografowie-praktycy) oczekiwać należy rozważnych kroków, które zapewniłyby trwałość dotychczasowego dorobku i wykorzystanie dotychczasowych doświadczeń.

W drodze porozumień i dyskusji należy podejmować decyzje o kontynuacji lub tworzeniu nowych bibliografii regionalnych, dokonywać wyboru i delimitacji obszarów objętych poszczególnymi spisami. Wobec nowego podziału administracyjnego Polski zyskuje na atrakcyjności – i staje się bliższy realizacji – model bibliografii regionalnych, obejmujących duże terytoria o historycznych tradycjach, za którym optowała większość polskich bibliografów-regionalistów²¹. W przypadku terenów przygranicznych, tworzących ponadpaństwowe regiony, pojawić się może problem koordynacji i ewentualnej współpracy z sąsiadami przy prowadzeniu prac nad bibliografiami regionalnymi.

²¹ M. in. T. Służalek: *W sprawie koncepcji bibliografii regionalnej w Polsce*. „Przełęcz Biblioteczny” 1979 R. 47 z. 1 s. 121.

Dzięki koordynacji prac powinno być możliwe stosowanie wspólnych (zbliżonych?) rozwiązań metodycznych, stosowanie wspólnego oprogramowania przy automatyzacji warsztatów bibliograficznych w poszczególnych placówkach.

Ważnym problemem jest podział ról i zadań między placówkami opracowującymi bibliografie regionalne, a ośrodkami dokumentacji regionalnej, istniejącymi w bibliotekach i innych instytucjach. Wiążą się z nim fundamentalne pytania stawiane już w 1994 r. przez Jana Wołosza²²: pytanie o dobór materiałów do bibliografii regionalnych (określenie ich typów, zasad selekcji w odniesieniu do typów dokumentów i zasad selekcji w ramach dokumentów danego typu), a także pytanie o potrzeby użytkowników potencjalnych i rzeczywistych. Poznanie tych potrzeb pozwoli na decyzje co do możliwości i form ich zaspokajania: jakie materiały bibliograficzne powinny być dostępne w postaci drukowanej? jakie w systemie online? które spisy bibliograficzne (lub: jakie ich części) zasługują na kumulację?

Wydaje się również, że przy okazji dyskusji nad doбором materiałów do bibliografii regionalnych warto zastanowić się nad kwestią, czy w zmienionych realiach ruchu wydawniczego nie nabiera nowego sensu idea opracowywania podmiotowych bibliografii regionalnych (dobór objąłby tu regionalnych i lokalnych wydawców, nie drukarzy).

Rozważania powyższe prowadzą do konkluzji, iż wymogiem chwili jest w sferze nauki:

- podjęcie intensywnych badań nad teorią i metodyką bibliografii regionalnych,

- zintensyfikowanie (czy raczej reanimowanie!) krytyki naukowej, fachowej i kompetentnej, która oceniałaby ukazujące się bibliografie regionalne,

- podjęcie badań nad potrzebami użytkowników bibliografii regionalnych i osób korzystających z zasobów ośrodków dokumentacji regionalnej w bibliotekach.

W praktyce zaś należałoby zastosować wnioski wypływające z tych badań, ze świadomością, że tworzenie bibliografii regionalnych nie może być podporządkowane tylko racjom ekonomicznym i zmiennym potrzebom dzisiejszych użytkowników, ale że ma ono również przed sobą zadania ogólnie naukowe i ogólnospołeczne.

²² J. Wołosz: *op.cit.* s. 18-19.

EGZEMPLARZ REGIONALNY A PRACE NAD BIBLIOGRAFIAMI REGIONALNYMI W POLSCE

Przeszość egzemplarza regionalnego

Według definicji podanej w *Encyklopedii współczesnego bibliotekarstwa polskiego* – **egzemplarz regionalny** to druk wyprodukowany na terenie danego regionu; jest to, czytamy dalej, *potoczne określenie egzemplarza obowiązkowego, dostarczanego bibliotece działającej w danym regionie*¹.

Idea egzemplarza regionalnego ma swoje historyczne źródło, bowiem w epoce początków drukarstwa było bardzo ważne zarówno co się wydaje, jak również gdzie się drukuje. Miejsce druku, siedziba wydawcy były nobiletujące dla tych ośrodków, w których ukazywały się książki, bo tam najczęściej znajdowali się jej główni nabywcy.

W czasach współczesnych ośrodki wydawnicze stanowiły raczej stałe punkty na mapie Polski. W okresie PRL liczbę wydawców zredukowano do 30-40; ustalony również został dla nich profil wydawniczy. Funkcjonowanie Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk i jego wojewódzkich oddziałów zapewniało pełną kontrolę produkcji wydawniczej jej rozpowszechniania. Właśnie wtedy pojawiły się takie pojęcia, jak:

- *egzemplarz sygnałny*, który można było przekazać Bibliotece Narodowej i ściśle określonym osobom, jeszcze przed wydaniem zezwolenia na rozpowszechnianie (to wyróżnienie spotkało BN tylko dlatego, że musiała ona wcześniej przygotować się do umieszczenia publikacji w „Przewodniku Bibliograficznym”, ale nie mogła jej ujawnić przed zezwoleniem na rozpowszechnianie);
- *egzemplarz okazowy* przekazywany, bez obowiązku rozliczenia się z niego, członkom Biura Politycznego KC PZPR, sekretarzom KC, niektórym ministrom i instytucjom (z uwagi na częste zmiany w składzie KC PZPR rozdzielnik na wysyłkę egzemplarza okazowego był ciągle modyfikowany, a uprawnienia do czuwania nad przekazywaniem owego egzemplarza miał dyrektor Departamentu Wydawnictw MKiS);
- *egzemplarz regionalny*, który był dla wydawcy dodatkowym egzemplarzem obowiązkowym, przekazywanym określonej wojewódzkiej biblio-

¹ *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*. Wrocław 1976, s. 120

tece publicznej działającej na terenie, gdzie wydana została określona publikacja (lub jej część).

Utrzymanie tak pomyślanego egzemplarza regionalnego w latach dziewięćdziesiątych było niemożliwe i irracjonalne. Pojawienie się kilku tysięcy wydawców, wydających książki w różnych, ciągle zmieniających się ośrodkach krajowych, a także zagranicznych, musiało również spowodować istotne zmiany w trybie przekazywania egzemplarzy obowiązkowych. Na podstawie zarządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 2 sierpnia 1968 r. w sprawie dostarczania bibliotekom obowiązkowych egzemplarzy druków i nagrań dźwiękowych (Mon. Pol. 1968 nr 34, poz. 234) przekazywanie egzemplarzy obowiązkowych należało nie do wydawcy, ale do zakładów graficznych i innych zakładów powielających. Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania obowiązkowego egzemplarza poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania (Dz. U. 1997 nr 29, poz. 161) nakłada na wydawcę obowiązek dostarczania go, zarówno w przypadku publikacji wykonanych w kraju, jaki i:

- publikacji wyprodukowanych w całości lub częściowo za granicą;
- publikacji wyprodukowanych za granicą dla wydawcy polskiego w kooperacji z wydawcą zagranicznym.

W jednym tylko przypadku, a dotyczy to publikacji wyprodukowanych w kraju wyłącznie dla wydawcy zagranicznego, egzemplarze obowiązkowe tych publikacji dostarcza nie wydawca, a bezpośredni ich producent.

W tej sytuacji powrót do koncepcji egzemplarza regionalnego związanego z miejscem jego wydania stał się już anachronizmem. Musiała zatem zmienić się formuła egzemplarza obowiązkowego regionalnego z **podmiotowego na przedmiotowy**.

Do najważniejszych zadań należy pozyskiwanie przez biblioteki publiczne publikacji o treści regionalnej, ponieważ w coraz szerszym zakresie stają się one głównymi ośrodkami wiedzy o regionie.

Aby zapewnić bibliotekom otrzymywanie publikacji o treści regionalnej, przy okazji regulacji prawnych dotyczących egzemplarza obowiązkowego, dążono do przyznania dodatkowego egzemplarza obowiązkowego wybranej bibliotece (najpierw proponowano BN, ale na skutek jej odmowy, Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy, lub nawet Książnicy Szczecińskiej), która mogłaby zgodnie z treścią publikacji przekazywać je odpowiednim bibliotekom publicznym. Opór wydawców przed powiększaniem liczby egzemplarzy obowiązkowych był tak silny, że możliwe było jedynie przyjęcie takiej koncepcji, aby egzemplarz obowiązkowy przyznać Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Białymstoku – i zobowiązać ją do rozdzielania egzemplarza o treści regionalnej odpowiednim bibliotekom, natomiast publikacje o treści ponadregionalnej stają się jej własnością.

W rozporządzeniu Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania (Dz. U. 1997 nr 29, poz. 161) znalazł się następujący wykaz bibliotek uprawnionych do otrzymywania publikacji o tematyce regionalnej:

Lp.	Nazwa biblioteki	Zakres treściowy publikacji
1	Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy	Region Kujaw: województwa bydgoskie, toruńskie i włocławskie
2	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gdańsku	Region Pomorza Gdańskiego: województwo gdańskie
3	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach	Region Ziemi Kieleckiej: województwo kieleckie i radomskie
4	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Lublinie	Region Lubelszczyzny: województwa lubelskie, chełmskie, białkopodlaskie i zamojskie
5	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie	Region Warmii i Mazur: województwo olsztyńskie
6	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu	Region Wielkopolski: województwa poznańskie, piłskie, kaliskie, gorzowskie i konińskie
7	Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Zielonej Górze	Region Ziemi Lubuskiej: województwo zielonogórskie

Propozycje zmian przepisów prawnych

Już podczas spotkania w dniu 16 kwietnia 1997 r. w Białymstoku przedstawiciele bibliotek zainteresowanych otrzymywaniem egzemplarza obowiązkowego dyskutowano jak poprawić ten załącznik, aby go rozszerzyć o te biblioteki, które opracowują i wydają bibliografie regionalne, a nie znalazły się w owym załączniku.

Taki projekt został opracowany i uwzględniono w nim wszystkie biblioteki, które wydają lub mają zamiar wydawać bibliografię regionalną, jednak prace nad reformą administracji samorządowej i zapowiedź stworzenia kilkunastu, na miejsce 49 województw musiały przerwać nowelizację rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych (...) – w odniesieniu do egzemplarza regionalnego, natomiast ograniczono tę nowelizację do zmiany § 5 ust. 2.

Z dotychczasowej praktyki wynika bowiem, że niektóre biblioteki, uprawnione do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych, otrzymują część publikacji nie związanych z ich profilem gromadzenia zbiorów. Są one mało im przydatne lub w ogóle nie znajdują zainteresowania czytelników, natomiast mogłyby one zainteresować inne biblioteki specjalizujące się w gromadzeniu piśmiennictwa z określonych dziedzin wiedzy. Tak np.

biblioteka o profilu humanistycznym jest mało zainteresowana literaturą rolniczą, medyczną czy techniczną, w przeciwieństwie do bibliotek akademii rolniczych, medycznych czy politechnik.

Obowiązek archiwizowania przez 50 lat mało przydatnych lub wręcz zbędnych publikacji w niektórych bibliotekach uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych był wymuszony przez środowiska wydawnicze, bardzo nieprzychylnie dla koncepcji utrzymania takiej samej liczby egzemplarzy obowiązkowych, jak w poprzednich regulacjach prawnych.

Ze wszech miar zasadne jest wprowadzenie zapisu umożliwiającego bezpłatne przekazywanie tych publikacji bibliotekom ogólnokrajowej sieci bibliotecznej, które je w pełni wykorzystują. Nie dotyczy to egzemplarzy archiwalnych Biblioteki Narodowej w Warszawie i Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, które mają obowiązek wieczystego archiwizowania całości polskiej produkcji wydawniczej.

Zapis o podobnej treści miało zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 2 sierpnia 1968 r. w sprawie dostarczania bibliotekom obowiązkowych egzemplarzy druków i nagrań dźwiękowych (Mon. Pol. 1968 nr 34, poz. 234), które po 30 latach jego stosowania uzyskało bardzo pozytywną ocenę zainteresowanych bibliotek.

W związku z powyższym zaproponowano następujący tekst rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki zmieniając rozporządzenie w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania:

Na podstawie art.3 ust 5 ustawy z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dz. U. 1996 nr 152, poz.722) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania⁸ (Dz. U. 1997 nr 29, poz.161) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 5 ust.2 otrzymuje brzmienie:

„2. Egzemplarze obowiązkowe otrzymywane przez pozostałe biblioteki, a nie odpowiadające profilowi ich zbiorów, mogą być przekazane nieodpłatnie wyspecjalizowanym bibliotekom ogólnokrajowej sieci bibliotecznej”.

2) do § 5 dodaje się ust. 3 następującej treści:

„3. Koszty przekazania egzemplarzy obowiązkowych, o których mowa w ust. 2, pokrywa biblioteka otrzymująca te egzemplarze”.

Treść tego aktu prawnego pośrednio wiąże się z problemem dostarczania egzemplarza regionalnego, ponieważ biblioteki otrzymujące egzemplarze obowiązkowe nie związane z ich profilem, a dotyczące regionu, będą mogły przekazywać je zainteresowanej bibliotece opracowującej bibliografię regionalną. Jednak najpełniej w publikacje regionalne, z otrzymywanych

egzemplarzy obowiązkowych, zaopatrywać powinna Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Białymstoku.

Bibliografia regionalna po zmianach administracji samorządowej

Od 1 stycznia 1999 r. sieć wojewódzkich bibliotek publicznych zmniejszyła się prawie trzykrotnie. Działa 18 wojewódzkich bibliotek publicznych, dla których organizatorem nie jest, jak dawniej wojewoda, ale samorząd wojewódzki. Niektóre województwa, jak mazowieckie czy wielkopolskie będą bardzo duże, a pozostałe również obejmować będą niekiedy po kilka regionów etnograficznych. Zgodnie z ustawą i statutem każda wojewódzka biblioteka publiczna opracowywać powinna bibliografię regionalną już w zmienionym obszarze. Wymaga to poważnej weryfikacji dotychczasowych zasad tworzenia bibliografii.

Obecnie już nikt nie powinien kwestionować potrzeby tworzenia bibliografii obejmującej obszar województwa w jego nowych granicach. Jeżeli tego nie zrobi wojewódzka biblioteka publiczna, to wyręczy ją inna biblioteka. Takim przykładem może być *Łódzka Bibliografia Regionalna* opracowywana przez Bibliotekę Główną Akademii Medycznej w Łodzi. Na serwerze tej biblioteki (<http://www.bg.am.lodz.pl>) została posadowiona komputerowa baza danych *Łódzka bibliografia regionalna* (łódzkie, piotrkowskie, sieradzkie, skierniewickie i inne miejscowości), która od stycznia 1998 r. jest dostępna bezpłatnie wszystkim zainteresowanym użytkownikom informacji w sieci Internet. Oprócz materiałów ogólnych traktujących o całości regionu oraz o poszczególnych okręgach i miejscowościach, zarejestrowano szczegółowe opracowania dotyczące: archeologii, bibliografii, biografistyki, czasopism, etnografii, historii, językoznawstwa, kultury, literatury pięknej, ludności, nauki, oświaty, służby zdrowia, szkolnictwa, sztuki oraz zagadnień gospodarczych, prawno-administracyjnych, społeczno-politycznych i wyznaniowych. W bibliografii tej region łódzki traktowany jest szeroko, historycznie, geograficznie, etnograficznie.

Może się to zdarzyć także w innych nowych ośrodkach wojewódzkich, jeśli wojewódzka biblioteka publiczna nie podejmie prac nad bibliografią regionalną lub będzie to robiła niekompetentnie bądź z ogromnym opóźnieniem.

Aby obecnie wydawana bibliografia regionalna była kompletna, już nie wystarczy samodzielna praca jednej biblioteki, zbierającej do niej materiały. Szerzej omówię ten problem w referacie przedstawiającym stan bibliografii regionalnej w Polsce. Ze względu na coraz bogatszą prasę i literaturę sublokalną musi być zorganizowana pomoc w jej gromadzeniu i opracowaniu.

Biblioteki gminne i powiatowe we współtworzeniu bibliografii regionalnej

Wydawanie kompletnej i ukazującej się terminowo bibliografii regionalnej to wspólny interes wojewódzkiej, powiatowej i gminnej biblioteki publicznej. W tym miejscu przypomnieć należy, że w przeszłości, aż do 1975 r., ważne funkcje w opracowywaniu bibliografii regionalnej pełniły także powiatowe biblioteki publiczne, a 22 istniejące wówczas biblioteki publiczne stopnia wojewódzkiego były faktycznie centrami informacji o regionie. Chociaż od tego czasu zmienił się bardzo status bibliotek publicznych, ich powiązania organizacyjne i wyposażenie techniczne, to jednak bliska współpraca pomiędzy nimi jest konieczna. Dzięki tej współpracy bibliografie regionalne mogą mieć mutację wojewódzką, powiatową i gminną. Właśnie na to czekają użytkownicy bibliotek, samorządy, organizacje i instytucje w terenie. Biblioteka publiczna nigdy nie będzie żywym ośrodkiem informacji o regionie, jeśli tej współpracy nie podejmie. Można się spodziewać, iż takie współdziałanie przyniesie także wymierne korzyści bibliografii narodowej, która może się wzbogacać o bardziej kompletne i cenne publikacje lokalne, a nawet sublokalne.

Taka współpraca zapewni kompletność bibliografii, bo zwiększy się liczba „detektywów” śledzących powstawanie publikacji regionalnych i dokumentów życia społecznego. Nadsyłany do bibliotek wojewódzkich obowiązkowy egzemplarz regionalny będzie tylko uzupełnieniem bibliografii.

Już podczas Czwartej Ogólnokrajowej Narady Bibliografów, którą odbyła się w dn. 7-9 czerwca 1995 r., podkreślałem, że dla bibliotek samorządowych, które stały się samodzielnymi jednostkami organizacyjnymi, pojęcie regionu zawężało się do granic gminy, miasta, dzielnicy; zauważyć przy tym należy, że po 1990 r. nastąpiła prawdziwa eksplozja wydawnictw zwartych, ciągłych, ofert, dokumentów życia społecznego – odnoszących się do najmniejszych jednostek administracyjnych i miejscowości. Właśnie ta literatura o regionie, na bieżąco gromadzona i opracowywana, zyskuje coraz większe zainteresowanie czytelników i władz samorządowych².

Końcowy postulat związany z wydawaniem bibliografii regionalnej dotyczy jej formy wydawania. Jeśli na tradycyjne jej wydanie mamy czekać kilka lat, to należy koniecznie przygotować jej wersję na nośnikach magnetycznych dla bieżącej obsługi użytkowników. A może w niektórych przypadkach należy poprzestać na elektronicznej formie bibliografii, a z jej drukiem poczekać na lepsze czasy.

² L. Biliński: *Bibliografie regionalne. Stan za ostatnie 15 lat*. W: *Czwarta Ogólnokrajowa Narada Bibliografów. Warszawa 7-9 czerwca 1995 r.* Warszawa: Biblioteka Narodowa 1996.

BIBLIOGRAFIE REGIONALNE

INFORMACJA O PRACACH ZESPOŁU DS. BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ ZG SBP

Liczne bibliografie regionalne powstawały i ukazywały się w naszym kraju w okresie ostatniego półwiecza. Jednak wiele z nich publikowano z ogromnym opóźnieniem. Biblioteki, które mimo różnych trudności publikują do dnia dzisiejszego bibliografie swoich regionów, wiedzą, że jest to możliwe przede wszystkim dzięki inicjatywie i zaangażowaniu bibliografów i bibliotekarzy pracujących przeważnie w działach informacyjno-bibliograficznych wojewódzkich bibliotek publicznych. W ostatnich latach zainteresowanie powstawaniem bibliografii regionalnych wzrosło zarówno wśród samych bibliotekarzy, jak i użytkowników indywidualnych poszukujących informacji o regionie. Bibliotekarze dostrzegli szansę w jej szybszym i efektywniejszym opracowaniu poprzez wykorzystanie nowych możliwości technicznych, związanych z rozwojem i dostępnością komputerów w polskich bibliotekach, a także nawiązaniu ściślejszej współpracy z władzami lokalnymi w wielu regionach.

Dotychczasowy dorobek bibliografii regionalnych prezentowany był w ostatnich latach na wielu spotkaniach i konferencjach. Wśród nich za najważniejsze wymieniałabym ogólnopolską konferencję pt. „Bibliografie regionalne (terytorialne) w Polsce”, która odbyła się we wrześniu 1994 r. w Puławach oraz „Czwartą Ogólnopolską Naradę Bibliografów” z czerwca 1995 r. W przedstawianych referatach i w trakcie dyskusji zgodzono się z tym, że bibliografie regionalne powinny się ukazywać nadal, trzeba tylko unowocześnić ich warsztaty, aby nie miały opóźnień i mogły się ukazywać bardziej regularnie. Bibliografie regionalne należy tworzyć w sposób nowoczesny z wykorzystaniem dostępnej już w bibliotekach techniki komputerowej. Bibliograf powinien zastępować prowadzone z ogromnym nakładem sił i środków kartoteki regionalne komputerowymi bazami danych, a publikacje bibliografii na papierze powinny być tylko jednym z rezultatów tworzonej bazy danych. Podnoszono także potrzebę opracowania bibliografii w nowych regionach, które ich dotychczas nie miały. Oba te spotkania uświadomiły uczestnikom konieczność nawiązania współpracy pomiędzy ośrodkami pracującymi nad bibliografiami regionalnymi. Ważną sprawą było stworzenie możliwości wymiany doświadczeń i nawiązywania kontaktów między wszystkim zainteresowanymi ośrodkami.

Odpowiadając na potrzebę współpracy pomiędzy ośrodkami opracowującymi bibliografie regionalne, reaktywowano Zespół ds. Bibliografii Regionalnej SBP na konferencji w Puławach. Mnie przypadł zaszczyt organizatora tej współpracy.

Podstawowymi zadaniami Zespołu jest organizowanie współpracy bibliotek w zakresie tworzenia bibliografii regionalnych, wymiana doświadczeń, szczególnie ze strony ośrodków wydających bibliografie od wielu lat, oraz umożliwienie uczestniczącym w spotkaniach bibliografom zapoznanie się z warsztatami poszczególnych zespołów opracowujących bibliografie.

Głównym celem naszych spotkań były i są sprawy związane z automatyzacją prac nad bibliografią regionalną, zagadnienia normalizacyjne dotyczące opisu bibliograficznego różnych typów dokumentów oraz sprawy warunków pracy bibliografów regionalnych.

W pracach Zespołu uczestniczy 30 osób reprezentujących 24 biblioteki: wojewódzkie biblioteki publiczne w Poznaniu, Tarnowie, Szczecinie, Gdańsku, Wrocławiu, Opolu, Białymstoku, Kielcach, Lublinie, Ciechanowie, Olsztynie, Sieradzu, Łodzi, Białej Podlaskiej, Rzeszowie, Szczecinie, księżnice toruńską i cieszyńską, Bibliotekę Śląską, Bibliotekę Uniwersytecką w Toruniu, Bibliotekę Publiczną m. st. Warszawy, Miejską Bibliotekę Publiczną w Tarnowie oraz Bibliotekę Narodową.

Spotkania odbywają się dwa razy w ciągu roku: jedno – w wybranej bibliotece w kraju, gdzie jest możliwość zapoznania się z metodą opracowywania bibliografii regionalnej w danym ośrodku, drugie – w Bibliotece Narodowej. Jest wtedy możliwość zaprezentowania baz danych BN i spotkań ze specjalistami z Instytutu Bibliograficznego.

Dotychczas mieliśmy możliwość zapoznania się z działalnością Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu (1995 r.) opracowującej *Bibliografię Regionalną Wielkopolski*, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie (1996 r.) wydającą od wielu lat *Bibliografię Warmii i Mazur* oraz Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi (1997) przygotowującej bibliografię regionalną Łodzi.

Większość ośrodków uczestniczących w pracach Zespołu przygotowuje i wydaje swoje bibliografie nadal systemem tradycyjnym (Lublin, Kielce, Poznań, Ciechanów, Tarnów, Toruń). Materiały są gromadzone w kartotekach. Ze względu na trudności kadrowe, finansowe czy poligraficzne powstają wieloletnie opóźnienia w ich wydawaniu. Natomiast *Bibliografia Warmii i Mazur* oraz *Bibliografia Historii Pomorza Wschodniego oraz krajów regionu Bałtyku* ukazują się z wykorzystaniem pakietu ISIS.

W polskich bibliotekach funkcjonuje kilka systemów, które umożliwiają automatyzację wielu zadań bibliotek, w tym związanych z tworzeniem baz danych bibliograficznych i przygotowaniem na tej podstawie edycji bibliografii i katalogów.

Biblioteka Narodowa zaproponowała bibliotekom opracowującym bibliografie regionalne system MAK, obsługujący ponad 500 bibliotek w Polsce, sprawdzony w BN na dużych bazach danych bibliografii narodowej i w różnych zastosowaniach edycyjnych. Ponadto posiadanie tego samego systemu obsługi bazy danych przez grupę bibliotek współpracujących np. przy tworzeniu bibliografii danego regionu ułatwia szybką wymianę lub przejmowanie danych i przygotowanie programów edycyjnych.

Dlatego też zebrania Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej, które odbywały się w BN, poświęcone były głównie automatyzacji opracowania bibliografii, sprawom normalizacyjnym związanym z nową normą na opis bibliograficzny wydawnictw ciągłych, zasadami doboru i selekcji materiałów do bibliografii regionalnej, klasyfikacji dokumentów do bibliografii oraz prezentacji nowo powstających baz danych BN (m. in. *Bibliografii Zawartości Czasopism*, *Bibliografii Wydawnictw Ciągłych Nowych*, *Zawieszonych i Zmieniających Tytuł* oraz *Bibliografii Bibliografii Polskich*).

Uczestnicy tych spotkań mieli możliwość zapoznania się ze strukturami danych baz bibliograficznych BN, a także otrzymywali dyskiety zawierające strukturę formatu dla czasopism i artykułów oraz opisy bibliograficzne. Materiał ten stanowił pomoc dla bibliotek przy opracowywaniu struktury bazy danych dla poszczególnych regionów. Na podstawie tych materiałów kilka bibliotek podjęło próby tworzenia baz danych regionu. WBP w Białymstoku i Wrocławiu rozpoczęły prace nad opracowaniem struktury bazy danych dla tworzenia bibliografii regionalnej.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że w minionym okresie WiMBP w Łodzi prowadziła prace nad przygotowaniem bibliografii regionalnej z bazy MAK-owej, natomiast Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy opracowała w bazie MAK i wydała drukiem *Bibliografię Warszawy i Województwa Warszawskiego za rok 1992*, a także WBP w Wałbrzychu rozpoczęła wydawanie roczników *Bibliografii Województwa Wałbrzyskiego z bazy MAK*.

Sprawa zautomatyzowania prac nad przygotowywaniem baz regionalnych stała się od jesieni 1996 r. najważniejszym tematem naszych spotkań, gdyż wiele WBP otrzymało komputery; zaczęto nabywać bazy danych BN na dyskietkach i CD-ROM-ach i rozpoczęto tworzenie własnych baz danych katalogowych w tych bibliotekach. W tej sytuacji za zadanie pierwszoplanowe Zespołu uznaliśmy opracowanie „wspólnej” struktury rekordu dla różnych typów dokumentów opisywanych w bibliografiach regionalnych. Od 1997 r. pracowała powołana w ramach Zespołu Grupa Robocza, której zadaniem było opracowanie struktury opisu dla różnych typów dokumentów (książki, czasopisma, artykuły i fragmenty) w bazie regionalnej, formatów wydruku bibliografii regionalnej w formacie MARC BN i przygotowanie instrukcji dla bibliotek.

W skład Grupy weszli: Piotr Boczkowski (WiMBP Łódź), Bożena Bartoszewicz-Fabiańska (WBP Białystok), Jolanta Słowik (WiMBP Wrocław) oraz Jerzy Swianiewicz (BN). Grupa ta odbyła kilka spotkań ze specjalistami BN. Chciałabym z tego miejsca podziękować za pomoc i konsultacje Marii Janowskiej z Ośrodka Normalizacji Bibliograficznej, Janowi Wierzbowskiemu i Annie Hallay z Działu Przetwarzania Danych, Marzenie Przybysz z Zakładu Teorii i Organizacji Bibliografii oraz wszystkim koleżankom z zakładów Przewodnika Bibliograficznego, Bibliografii Wydawnictw Ciągłych i Bibliografii Zawartości Czasopism Biblioteki Narodowej.

Pragnę Państwa poinformować, że Grupa Robocza wykonanie zadania zakończyła i w trakcie trwania naszej konferencji zostaną przedstawione wyniki jej pracy w referacie B. Bartoszewicz-Fabiańskiej oraz w trakcie trwania warsztatów poświęconych tworzeniu baz danych regionalnych i edycji bibliografii regionalnej w systemie MAK.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że w spotkaniach naszego Zespołu zawsze podkreślaliśmy ważną rolę, jaką ma do spełnienia bibliografia regionalna w stosunku do bibliografii narodowej. Gromadząc i opisując piśmiennictwo swojego regionu, będąc w bliższym kontakcie z wydawcami lokalnymi, zespół bibliografów w danym regionie ma większe możliwości rejestracji wielu druków lokalnych i ich opublikowania w bibliografii regionalnej. Często Biblioteka Narodowa wielu tych wydawnictw nie otrzymuje i w związku z tym nie rejestruje w bibliografii narodowej. Wzrasta rola bibliografii regionalnej w odniesieniu do poważnej części dokumentów o charakterze lokalnym jako bibliografii prymarnej, która może stać się członem uzupełniającym bibliografii narodowej.

Aby tym wszystkim zadaniom podołać, trzeba – oprócz unowocześniania warsztatów pracy i tworzenia zespołów do realizacji bibliografii regionalnej, posiadających samodzielność organizacyjną w ramach macierzystych placówek – doceniać pracę bibliografów, m.in. poprzez honoraria dla autorów bibliografii regionalnej. W tej ostatniej sprawie Zespół ds. Bibliografii Regionalnej SBP zwrócił się w 1996 r. do MKiS o opinię prawną w związku z nowym prawem autorskim. Opinia resortu, którą otrzymaliśmy, stwierdzała, że bibliografowie opracowujący bibliografie regionalne mogą skorzystać z jej zapisów związanych z traktowaniem pracy bibliografa jako pracy autorskiej. Sprawa ta wiąże się ze stosowaniem przez pracodawcę 50% stawki kosztów uzyskania przychodów. W praktyce pozwala to na zwiększenie pensji bibliografom opracowującym bibliografie, w tym regionalne. Opinia ta została przesłana dyrektorom bibliotek opracowujących bibliografie regionalne, a także opublikowana w „Bibliotekarzu”.

Praca Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej SBP w ciągu tych 4 lat pozwoliła nam przede wszystkim poznać się wzajemnie i upewnić się, że w wielu sprawach zawodowych możemy wzajemnie na siebie liczyć. Ceniemy sobie także to, że mogliśmy spojrzeć na swoje warsztaty pod kątem ich

unowocześnienia i wykorzystania doświadczeń innych bibliotek, w tym Biblioteki Narodowej.

Chciałabym zaprosić do uczestnictwa w pracach Zespołu inne biblioteki, które chciałyby podzielić się swoim doświadczeniem i spostrzeżeniami, a równocześnie skorzystać z naszej pomocy.

Prowadząca obrady Elżbieta Stefańczyk

TWORZENIE ZBIORÓW REGIONALNYCH I BAZ DANYCH NA PRZYKŁADZIE BIBLIOTEK AUSTRII, CZECH, FRANCJI, HOLANDII I NIEMIEC

Działalność regionalna bibliotek publicznych jest ważnym zagadnieniem, do którego władze lokalne przywiązują ogromne znaczenie. Biblioteka jest centralnym miejscem, w którym, oprócz dokumentów o regionie, potencjalni czytelnicy-użytkownicy otrzymują konkretną informację na interesujący ich temat. Placówki biblioteczne realizujące funkcje księżnicy regionalnej muszą posiadać odpowiedni księgozbiór, warsztat i narzędzia, umożliwiające udzielanie wyczerpujących odpowiedzi.

Księgozbiór regionalny to swoistego rodzaju dokumentacja przeszłości, teraźniejszości i przyszłości życia terytorium objętego zakresem działalności placówki bibliotecznej. Stąd też regionaliami są dokumenty, które tematycznie związane są z regionem bądź są wydawane na jego terenie, a także dzieła tych twórców, którzy w danym regionie się urodzili, tu żyli oraz tych autorów, których prace zostały wydane poza jego granicami. Zbiór regionalny stanowią zarówno książki, czasopisma, jak i zbiory specjalne na różnych nośnikach informacji – papier, płyta analogowa, taśma magnetofonowa, magnetowidowa, kompakt, dyskietka, dysk twardy, czy CD-ROM, a więc dokumenty tekstowe i oglądowe, tj. dźwiękowe i audiowizualne.

Natomiast warsztatem informacji o regionie są tradycyjne katalogi biblioteczne, kartoteki bibliograficzne i faktograficzne oraz bazy danych, opracowywane samodzielnie przez bibliotekę lub przez nią zakupione jako serwis bibliograficzny, udostępniany w trybie online lub offline, bądź bazy danych, do których placówka biblioteczna ma dostęp poprzez Internet.

Przystępując do omawiania działalności regionalnej wybranych zagranicznych placówek bibliotecznych, ograniczę się do omówienia księgozbioru regionalnego oraz zwrócę uwagę na możliwości budowy regionalnych baz danych z wykorzystaniem nowych technologii komputerowych.

Opis modelu regionalnej placówki bibliotecznej umożliwiły mi bezpośrednie kontakty z pracownikami Styryjskiej Biblioteki w Grazu (Austria), Biblioteki Departamentu de la Vienne oraz Biblioteki Miejskiej w Poitiers (Francja), Miejskiej Biblioteki w Nachodzie i Naukowej Biblioteki w Hradec Kralove i Usti nad Łabą (Czechy) oraz Miejskiej Biblioteki w Tilburgu i Bredzie (Holandia). Natomiast działalność regionalną niemieckich bibliotek przybliżyć Państwu na podstawie fachowej literatury niemieckiej, wydawa-

nej przez Niemiecki Instytut Bibliotek (Deutsche Bibliotheksinstitut w Berlinie).

Styryjska Biblioteka Krajowa – Die Steiermarkische Landesbibliothek w Grazu jest publiczną biblioteką naukową, utrzymywaną przez rząd Styrii (jednego z kraju związkowego Austrii). Gromadzi ona dokumenty ze wszystkich dziedzin wiedzy, specjalizując się w naukach humanistycznych oraz w piśmiennictwie styryjskim. Styryjska Biblioteka, realizując funkcję regionalnej księżnicy, systematycznie nabywa i opracowuje zbiory styryjskie, a więc książki dotyczące Styrii, napisane przez styryjskich autorów bądź wydane na jej terenie, gazety i czasopisma, biuletyny kościelne oraz władz lokalnych. Bogaty zasób styriaków, liczący około 100 tys. jednostek, stanowią także zbiory specjalne:

- zbiór inkunabułów, umożliwiający prowadzenie prac badawczych nad początkiem drukarstwa styryjskiego;
- zbiór rękopisów osób ważnych dla kultury, np. Petera Roseggera, Roberta Hammerlinga, Juliusa Franza Schutza, Brunona Ertlera, Paula Antona Kellera, Franza Marii Kapfhammera;
- zbiór „Kapsel” – tj. styryjskie druki okolicznościowe, ogłoszenia, prospekty z XIX i XX w.;
- druki ulotne dotyczące dziejów wojny trzydziestoletniej (1618-1648);
- druki ulotne, ogłoszenia, obwieszczenia z okresu rewolucji 1848 r.;
- ekslibrisy od XVI do XX w.;
- zbiór portretów, wykonanych w różnych technikach graficznych;
- zbiory kartograficzne.

Dostęp do zbiorów regionalnych wydanych po 1945 r. możliwy jest poprzez tradycyjny katalog autorski, systematyczny i tematyczny. Natomiast do piśmiennictwa opublikowanego przed 1945 r. umożliwia katalog na mikrofilmach.

Uzupełnieniem warsztatu bibliotecznego Styryjskiej Biblioteki Krajowej jest opracowywana w formie kartoteki bibliografia Styrii, która liczy około 40 tys. opisów. Rejestruje ona książki, artykuły z czasopism, materiały konferencyjne, kalendarze dotyczące dziejów Styrii. Rocznie Styryjska Biblioteka Krajowa dokumentuje 4 tys. artykułów z 20 dzienników i 30 tygodników. Dostęp do kartotekowej bibliografii Styrii ułatwiają indeksy: osobowy, nazw miejscowości oraz tematyczny. W roku 1971 oraz 1985 wydano drukiem pełną bibliografię. Ponadto publikowano regionalne zestawienia bibliograficzne, m.in. *Kruszce i żelazo w Grünen Mark*.

W 1992 r. Styryjska Biblioteka Krajowa została skomputeryzowana i rozpoczęto tworzenie własnych baz bibliotecznych i bibliograficznych, w tym bibliografii Styrii. Zrezygnowano z wydawania bibliografii regionalnej drukiem. Natomiast systematycznie tworzone bazę na bieżąco oraz rozpoczęto prace nad budową retrospektywnej bazy bibliografii styryjskiej.

W Czechach funkcje księżnic regionalnych pełnią państwowe biblioteki naukowe oraz wybrane miejskie biblioteki publiczne. Miejska Biblioteka Publiczna w Nachodzie – Mestka knihovna, jest centrum metodyczno-konsultacyjnym, prowadzącym pełną dokumentację i statystykę książek dla okręgu Nachod. W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Nachodzie do regionalistów zalicza się:

- monografie;
- zbiory pieśni i przyspiewek o charakterze regionalnym i ogólnonarodowym;
- materiały kronikarskie;
- publikacje pisarzy regionalnych bez względu na treść dzieła i ich miejsce wydania. Przykładem takim jest osoba pisarza Josefa Škvoreckiego, którego prace są wydawane w Toronto (w Kanadzie);
- dzieła twórców, którzy z regionem są związani poprzez treść swoich utworów, np. *Babička* Boženy Němcovej;
- wydawnictwa periodyczne – dzienniki, czasopisma, roczniki, biuletyny, almanachy, sprawozdania roczne;
- mapy, plany;
- druki ulotne – druki jubileuszowe osób prywatnych, spółek, szkół, firm, katalogi wystaw o tematyce regionalnej;
- prace dyplomowe;
- rękopisy.

Zbiory o charakterze regionalnym są systematycznie gromadzone i opracowywane przez Miejską Bibliotekę, a informacja o nich jest przekazywana w formie tradycyjnych spisów bibliograficznych bibliotekom filialnym i zainteresowanym księżnicom. Jeden egzemplarz regionalny jest archiwizowany i przeznaczony do korzystania w czytelnicy. Natomiast tytuły dzieł regionalnych, które Biblioteka posiada w wielu egzemplarzach, można wypożyczyć; są one także udostępniane bibliotekom przygotowującym wystawy regionalne.

Aparatem pomocniczym przy korzystaniu ze zbiorów są tradycyjne katalogi regionalne: alfabetyczny, geograficzny i osób związanych z regionem.

W latach 1972-1990 księżnica w Nachodzie wydawała raz w roku bibliografię regionalną *Nachodský okres v tisku za rok ...* (Okręg nachodski w drukach za rok ...). Spis obejmował wszystkie typy dokumentów tematycznie związanych z regionem. Jednak z chwilą wdrożenia technologii komputerowych edycję wydawnictwa zakończono. Obecnie publikowane są: regionalne zestawienia tematyczne, np. *Valka 1866* (Walka 1866); bibliografie osobowe, dotyczące osób związanych z regionem, np. *Egon Hostovský*, *Josef Škvorecký*, nabytki literatury regionalnej – wydawane 2 razy w roku; nowości regionalne publikowane na łamach prasy regionalnej *Nachodský zpravodaj* i *Rodným krajem*.

Od 1993 r. Miejska Biblioteka Publiczna w Nachodzie opracowuje zbiory biblioteczne w zautomatyzowanym systemie MAKS. W tym systemie jest tworzona także baza regionalistów. Każdy dokument wprowadzony do bazy jest opracowywany pod względem formalnym i rzeczowym. Charakterystykę treściową dokumentu opracowuje się z wykorzystaniem słów kluczowych, UKD oraz klasyfikacji regionalnej. Ta ostatnia to przede wszystkim podanie nazwy geograficznej, tj. miejscowości, gór, rzek itp.

Ponadto Miejska Biblioteka Publiczna w Nachodzie współpracuje z Państwową Biblioteką Naukową w Hradec Kralove oraz z Biblioteką Narodową w Pradze. Książnica w Hradec Kralove przesyła na dyskietkach z bazy REOS Miejskiej Bibliotece w Nachodzie dane o piśmiennictwie regionalnym okręgu nachodskiego. Baza REOS jest jednym z modułów zintegrowanego systemu ANAL. Instytucjami współpracującymi i współtworzącymi system ANAL są Biblioteka Narodowa w Pradze oraz państwowe biblioteki naukowe w Czechach.

Od połowy 1996 r. Miejska Biblioteka Publiczna w Nachodzie bierze udział w tworzeniu centralnego katalogu piśmiennictwa regionalnego. Instytucją odpowiedzialną za jego budowę jest Państwowa Biblioteka Naukowa w Hradec Kralove, a Książnica w Nachodzie jest instytucją współpracującą.

We Francji w regionach działają dwa typy bibliotek:

- ministerialne;
- miejskie.

Biblioteki ministerialne działają we Francji od 1945 r. Ich organem założycielskim są rady ministerialne. Biblioteki te obsługują obszary zamieszkałe przez mniej niż 10 000 mieszkańców.

Natomiast biblioteki miejskie podlegają okręgom administracyjnym niższego szczebla i obsługują mieszkańców danego okręgu.

Jedną z bibliotek ministerialnych jest Bibliotheque Departementale de la Vienne. Jest to biblioteka, która powstała w 1971 r. Placówka gromadzi, opracowuje i udziela informacji na podstawie wszystkich rodzajów dokumentów, do których dostęp jest bezpłatny. Jest placówką biblioteczną obsługującą czytelnika zbiorowego – instytucjonalnego. Stąd też Biblioteka Departamentu de la Vienne posiada tzw. biblioteki objazdowe – bibliobusy – umożliwiające obsługę biblioteczną szkół podstawowych, średnich, domów starców oraz ośrodków wakacyjnych. Biblioteka gromadzi także zbiory regionalne. Każdy tytuł jest gromadzony w 4 egzemplarzach, z tego 1 egzemplarz jest przechowywany w Bibliotece, natomiast kolejne – udostępniane są przez pewien czas w filiach. Zbiory regionalne to przede wszystkim prace historyczne, geograficzne, turystyczne i etnograficzne, a także publikacje autorów pochodzących z danego regionu lub tematyczne z nim związane.

Również miejskie ksiąźnice Francji gromadzą piśmiennictwo dokumentujące wiedzę o danym regionie. Przykładem jest Biblioteka Miejska w Poitiers, posiadająca bogaty zbiór regionalistów, które otrzymuje od wydawców w ramach tzw. egzemplarza obowiązkowego. Najcenniejsze zbiory regionalne ksiąźnica reprodukuje, wykonując ich mikrofilmy i przezrocza. W takiej to zminiaturyzowanej postaci zbiory te są także udostępniane prezencyjnie. Planuje się wprowadzenie zbiorów Biblioteki Miejskiej w Poitiers do zbiorczego katalogu Francji, opracowywanego przez Bibliotekę Narodową.

Także organizacja zawodowa francuskich bibliotekarzy i dokumentalistów dostrzega potrzebę dokumentowania piśmiennictwa regionalnego oraz dba o szybki dostęp do zasobów regionalnych. Stąd też wydała na dysku optycznym katalog najcenniejszych zbiorów regionalnych francuskich departamentów (okręgów).

W Holandii funkcje centrum informacji o regionie pełnią miejskie biblioteki publiczne. Mają one obowiązek gromadzenia piśmiennictwa regionalnego oraz wszelkiego rodzaju dokumentów zawierających bieżącą informację o ważniejszych wydarzeniach społeczno-polityczno-kulturalnych miasta i prowincji. Księgozbiory regionalne są wyodrębnionymi kolekcjami z wolnym dostępem do półki. Składają się na nie książki tematycznie związane z miastem, prasa lokalna, broszury i biuletyny informacyjne władz lokalnych oraz wszelkiego rodzaju instytucji, prospekty, oraz spisy adresowe. Dostęp do zbiorów regionalnych możliwy jest poprzez katalogi komputerowe. Ponadto w bibliotekach znajdują się wydzielone miejsca – kąćki informacji regionalnej, dostosowane do grup wiekowych, wyposażone w stanowiska komputerowe z udostępnianymi faktograficznymi bazami multimedialnymi, umożliwiającymi poznanie osobliwości miasta i prowincji. Bazy faktograficzne dotyczą różnych przejawów życia publicznego, są nimi np. bazy adresowe szkół, muzeów, instytucji usługowych itp. Natomiast bazy bibliograficzne tworzone są przez centrale świadczące usługi serwisowe bibliotekom, do których dostęp jest poprzez Internet, po uprzednim wykupieniu abonamentu.

Holenderskie biblioteki publiczne, a przynajmniej te, które zwiedzałam, tj. *Oppenbare Bibliothek* w Tilburgu oraz *Breda Bibliothek* w Bredzie nie wydawały drukiem bibliografii regionalnych. Jednak dbały i dbają nadal o kompletny zbiór materiałów informacyjnych o mieście i prowincji. Biblioteka publiczna w Holandii jest centralnym miejscem, w którym można znaleźć potrzebny adres instytucji, firmy, muzeum, teatru itp. Jest miejscem, w którym udostępniane są bazy informacyjno-faktograficzne władz lokalnych i prowincjonalnych, gdyż placówka biblioteczna jest instytucją wspomagającą prace władz urzędowych w przekazywaniu bieżącej informacji.

Podobnie działają biblioteki niemieckie, które dużą wagę przywiązują do działalności regionalnej. **Niemiecka** placówka biblioteczna jest centrum informacji o własnym regionie. Biblioteki krajów związkowych (landów) mają obowiązek dokumentowania wiedzy o własnym terytorium. Stąd też gromadzą literaturę dotyczącą historii i zagadnień współczesnych krajów związkowych, opracowują ją i udostępniają. Katalogi regionalne, oczywiście, ułatwiają dostęp do zasobów regionalnych.

Ponadto w bibliotekach niemieckich dużą uwagę przywiązuje się do bieżącej informacji lokalnej. W związku z tym tworzy się wydzielone kolekcje książek i prasy regionalnej, literatury informacyjnej, spisów adresowych firm i placówek społeczno-kulturalnych i usługowych, wraz z określeniem zakresu ich działalności, celem ułatwienia mieszkańcom regionu szybkiego dostępu do zasobów informacji. Wydzielone miejsca informacji regionalnej są swoistego rodzaju serwisem informacji lokalnej (Community Information Service). Tworzone są także w bibliotekach miejskich i gminnych. Natomiast biblioteki poszczególnych landów wraz z bibliotekami naukowymi są odpowiedzialne za koordynowanie pracami umożliwiającymi budowę zintegrowanego regionalnego systemu informacji, w którym to informacja o piśmiennictwie regionalnym ma być uzupełnieniem centralnych baz biblioteczno-bibliograficznych.

Kończąc to bardzo skrótowe omówienie działalności regionalnej wybranych zagranicznych placówek bibliotecznych, chciałabym podzielić się kilkoma stwierdzeniami i wnioskami.

Z pewnością zgodzimy się wszyscy, że pełnienie funkcji ksiąźnicy regionalnej to nie tylko gromadzenie i dokumentowanie piśmiennictwa dotyczącego konkretnego terytorium, ale także budowa sprawnie funkcjonującego systemu przepływu informacji, do którego użytkownik ma łatwy i szybki dostęp. Świadczą o tym wydzielone kolekcje regionalne z wolnym dostępem do półek oraz wyodrębnione stanowiska informacji lokalnej w bibliotekach Holandii i Niemiec.

Ponadto wdrożenie technologii komputerowych i związane z tym zaprzestanie wydawania drukiem bibliografii regionalnych przez ksiąźnice Czech oraz Austrii, pozwala przypuszczać, że biblioteki te wybrały korzystniejsze rozwiązanie, z punktu widzenia użytkownika, skupiając się na budowie bieżącej i retrospektywnej bazy piśmiennictwa regionalnego, do której dostęp jest łatwiejszy i zdecydowanie szybszy pod warunkiem, że istnieje dostęp do stanowisk komputerowych.

Po trzecie, warto może byłoby się zastanowić nad budową wspólnej bazy piśmiennictwa regionalnego, która byłaby uzupełnieniem bibliografii narodowej. Przykład rozwiązania czeskiego – wspólna baza REOS, która jest jednym z modułów zintegrowanego systemu ANAL, za którego działanie jest odpowiedzialna Biblioteka Narodowa w Pradze, a instytucjami współpracującymi są państwowe biblioteki naukowe Czech.

Bibliografia

1. *Bibliotheken ans netz! öffentlichen Bibliotheken als Partner moderner Informationsverbände*. Berlin, 1997.
2. Guitton M.: *Organizacja sieci bibliotecznej we Francji*. Tłum. S. Kubów. Referat wygłoszony na Międzynarodowej konferencji „Regionalizm a biblioteki”, Wrocław, 21-22.10.1996 r.
3. Desput F.: *Styryjska Biblioteka Krajowa*. Tłum. S. Kubów. Referat wygłoszony na Międzynarodowej konferencji „Regionalizm a biblioteki”, Wrocław 21-22.10.1996 r.
4. *Öffentliche Infothek. Materialien für eine zeitgemässe Bibliotheksarbeit*. Berlin, 1992.
5. Sobotkova M.: *Prace z regionalnymi dokumentami w Miejskiej Bibliotece w Nachodzie*. Tłum. J. Słowik. Referat wygłoszony na Międzynarodowej konferencji „Regionalizm a biblioteki”, Wrocław, 21-22.10.1996 r.
6. Słowik J.: *Centralna Biblioteka Publiczna w Tilburgu*. Książka i Czytelnik 1995 nr 2 s. 19-26.

Prowadzący obrady dr Stanisław Czajka – przewodniczący ZG SBP

STAN I PERSPEKTYWY BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ W POLSCE

Biblioteki publiczne tym różnią się od innych bibliotek, że przypisano im zadanie gromadzenia materiałów bibliotecznych dotyczących regionu i pełnienia funkcji ośrodka wiedzy o regionie. Aby to zadanie mogło być zrealizowane, biblioteka musi tworzyć bazę danych o regionie, opracowywać pełną bibliografię ukazujących się o nim publikacjach. Od dawna wiele bibliotek (bo nie wszystkie) tworzyło kartoteki, katalogi, obecnie coraz częściej na nośniku magnetycznym (najczęściej na twardym dysku i dyskietkach, w perspektywie na CD-ROM-ach).

Na pytanie jaki procent bibliotek publicznych (z wyłączeniem wojewódzkich bibliotek publicznych) z tego zadania się wywiązuje i w jakim stopniu, tego nie wie nikt – z Biblioteką Narodową włącznie, która tylko przypadkowo otrzymuje bibliografie regionalne z województw, tak przynajmniej można sądzić z ostatnio wydanej na CD-ROM bazy „Przewodnika Bibliograficznego”.

Opisany przeze mnie w poprzednim referacie przypadek zastąpienia w opracowywaniu bibliografii regionalnej wojewódzkiej biblioteki publicznej przez bibliotekę akademii medycznej może się upowszechnić pod warunkiem, że tej powinności od biblioteki publicznej nie wyegzekwuje nowy jej organizator: samorząd gminy, powiatu, województwa.

Do najczęstszych przyczyn niepodejmowania, lub zaniechania wydawania bibliografii regionalnej można zaliczyć dwie: brak odpowiednich środków na ten cel oraz brak pomysłu lub dobrej chęci, aby to robić. Byłoby bardzo źle, aby ta druga przyczyna okazała się dominującą.

Można także wymienić i trzecią przyczynę, a mianowicie przekonanie, że ktoś za nas już to robi, np. inna wojewódzka biblioteka publiczna (nieważne, że wykonuje to z wieloletnim opóźnieniem) albo Biblioteka Narodowa, ponieważ z bibliografii narodowej można wygenerować bibliografię regionalną.

W tym miejscu przypomnieć trzeba znaną prawdę, że bibliografia regionalna obejmująca piśmiennictwo ze znacznie mniejszego obszaru zapewnia większy stopień kompletności. Zasada więc jest taka: im mniejsza terytorialnie bibliografia, tym jest pełniejsza, a stopień selekcji mniejszy. Profesjonalnie opracowana bibliografia regionalna w odniesieniu do znacznej części dokumentów spełnia funkcję bibliografii prymarnejszej, rejestrując liczne pozycje nie uwzględniane w bibliografii narodowej (np. prace

doktorskie, magisterskie). W pewnym stopniu opinia ta odnosi się także do bibliografii regionalnej obejmującej bardzo duży obszar, np. *Bibliografia Śląska*.

Wydaje się więc słuszne stanowisko Biblioteki Śląskiej, aby w związku z trudnościami w dotarciu do szeregu materiałów, zwłaszcza z terenu Dolnego Śląska (nieprzestrzeganie ustawy o egzemplarzu obowiązkowym przez niektórych wydawców), rosnących kosztów opracowania, problemów kadrowych oraz zmian wynikających z reformy administracyjnej kraju, rozważyć możliwość zmiany zasięgu terytorialnego i ograniczyć go do nowego obszaru województwa śląskiego. Realizacja tej koncepcji pozwoliłaby w znacznie większym stopniu uwzględniać dokumenty dotyczące zagadnień szczegółowych i lokalnych. Nowa bibliografia miałaby dużą szansę stać się wtedy bibliografią bieżącą.

W połowie 1998 r. uzyskałem za pośrednictwem wojewódzkich bibliotek publicznych informację o stanie prac nad bibliografiami regionalnymi w skali ogólnokrajowej.

Przy tej okazji przedstawiono sporo informacji na temat sposobu zbierania i wykorzystania materiałów do tworzenia kartotek czy komputerowej bazy danych.

Źródła pozyskiwania informacji o regionaliach

Najczęściej wojewódzkie biblioteki publiczne wymieniały następujące źródła, względnie sposoby zdobywania opisów bibliograficznych:

- autopsja (Płock, Legnica, Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Wrocław);
- bibliografia narodowa (Płock, Białystok, Wałbrzych);
- bibliograficzna baza danych w systemie MAK (Wałbrzych);
- dary (Płock);
- egzemplarz obowiązkowy (Bydgoszcz);
- kartoteka regionalna, baza komputerowa (Legnica, Piotrków Tryb., Olsztyn);
- prasowe informacje, czasopism, w tym lokalne (Płock, Radom, Kielce);
- współpraca z bibliotekami innych sieci (Olsztyn – WSP, PBW, Seminarium Duchowne) ;
- współpraca z bibliotekami terenowymi (Wrocław);
- współpraca z drukarniami i zakładami powielającymi (Tarnów);
- współpraca z ościennymi bibliografiami (Białystok, Płock);
- współpraca z pracownikami naukowymi i regionalistami (Biała Podlaska);
- współpraca z uczelniami (prace magisterskie i doktorskie) (Kielce, Olsztyn, Opole);

– współpraca z wydawcami i instytucjami (Bielsko-Biała, Tarnów, Nowy Sącz);

– zakupy (Płock, Bydgoszcz).

Z zestawienia powyższego wynika, że w zasadzie wszystkie sposoby zdobywania informacji są dobre, szkoda tylko, że nie są stosowane łącznie przez każdą bibliotekę opracowującą bibliografię regionalną. Być może pytanie postawione w tej kwestii było niezrozumiałe, bo niektóre biblioteki z całym naciskiem podkreślały, że opracowywana przez nich bibliografia regionalna jest dziełem samodzielnym, a nie owocem współpracy z innymi bibliotekami czy instytucjami.

Nie wchodząc w ocenę merytoryczną poszczególnych bibliografii regionalnych można prawie w całości powtórzyć stawiany przed kilkoma laty zarzut, że największym mankamentem większości tych prac jest ogromne opóźnienie w ich wydawaniu. Prawie 58% ogółu wydanych bibliografii regionalnych ma ponad dziesięcioletnie opóźnienie (licząc od roku ich wydania do ostatniego rocznika, który danej bibliografii dotyczy). Kilkuletnie opóźnienie w wydaniu bibliografii, która powinna ukazywać się na bieżąco stawia pod znakiem zapytania sens ich publikowania nawet wtedy, gdy wyposaży się ją w twardą okładkę i solidną szatę edytorską. Są biblioteki, które od wielu lat przygotowują bibliografię regionalną, ale z różnych przyczyn ich dzieło nie ujrzało światła dziennego. Powstaje błędne koło: ponieważ bibliografia regionalna w danym województwie się nie ukazuje i nie było z tego powodu żadnych ujemnych skutków, organizator biblioteki nie widzi konieczności finansowania tych przedsięwzięć. Były przypadki ubiegania się, z negatywnym najczęściej skutkiem, o środki finansowe Ministerstwa Kultury i Sztuki na ten cel. Resort kultury i sztuki ma ograniczone środki na wspieranie niektórych zadań bibliotek o charakterze ponadregionalnym, ale jak można wytłumaczyć Najwyższej Izbie Kontroli, że wydawanie bibliografii określonych regionów jest zadaniem ogólnokrajowym. Znacznie łatwiej można i trzeba wesprzeć środkami centralnymi realizację bibliografii narodowej, niż przedsięwzięcia regionalne czy lokalne.

Niektóre biblioteki, nie mając możliwości lub nie widząc potrzeby opracowywania pełnej bibliografii regionalnej, przygotowują bibliografie w wybranym zakresie tematycznym lub formalnym, chociaż są biblioteki, które starają się wydawać oba rodzaje bibliografii.

Dla udokumentowania prac w tym zakresie w wojewódzkich bibliotekach, przedstawiamy zestawienia wydanych bibliografii regionalnych w dotychczasowym układzie administracyjnym.

Biała Podlaska

Bibliografia województwa białkopodlaskiego 1985-1986. / oprac. Hanna Bajkowska, Grzegorz Michałowski – Biała Podlaska: WiMBP, 1988. 58 s. Nakład 500 egz.

Bibliografia województwa białkopodlaskiego 1987-1988. / oprac. Hanna Bajkowska, Grzegorz Michałowski – Biała Podlaska: WiMBP, 1991. 90 s. Nakład 300 egz.

Bibliografia województwa białkopodlaskiego 1989-1990. / oprac. Hanna Bajkowska, Grzegorz Michałowski – Biała Podlaska: WiMBP, 1994. 80 s. Nakład 150 egz.

Bibliografia województwa białkopodlaskiego 1991-1992. / oprac. Hanna Bajkowska, Grzegorz Michałowski – Biała Podlaska: WiMBP, 1995. 82 s. Nakład 150 egz.

Białystok

Bibliografia regionu białostockiego. T. 1 (1944-1962). Białystok 1964. Oprawa twarda. Nakład 1000 egz.

Bibliografia regionu białostockiego. T. 2 (1963-1967). Białystok 1971. Oprawa twarda. Nakład 1000 egz.

Bibliografia regionu białostockiego. T. 3 (1968-1974). Białystok 1983. Oprawa twarda. Nakład 1000 egz.

Bibliografia województwa białostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego. T. 4 (1975-1980). Białystok 1992. Oprawa twarda. Nakład 700 egz.

Bibliografia województwa białostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego. T. 5 (1981-1985). Białystok 1995. Oprawa twarda. Nakład 300 egz.

Bielsko Białe

Bibliografia województwa bielskiego za lata 1989-1990 / oprac. Teresa Dziemińska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Bielsku-Białej. – Bielsko-Biała: Timex, 1998. – 113 s.; 22 cm. Nakład 200 egz. Twarda oprawa.

Bibliografia województwa bielskiego za lata 1991-1992 / oprac. Teresa Dziemińska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Bielsku-Białej. – Bielsko-Biała: Timex, 1998. – 110 s.; 22 cm. Nakład 200 egz. Twarda oprawa.

Bydgoszcz

Bibliografia województwa bydgoskiego: 1987-1988 / oprac. Halina Gajdulewicz, Mirosława Tomczak; wstęp Aleksandra Węglarska; Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy. [Dział Informacji i Bibliografii]. – Bydgoszcz: WiMBP, 1995. – 318, [2] s.; 24 cm. Nakład 300 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia województwa bydgoskiego: 1989-1990; 1991-1992. [Materiały opracowane, przygotowane do druku (na dyskietce) – do korzystania w Dziale Informacji i Bibliografii.]

Bibliografia województwa bydgoskiego: 1991-1992. [Materiały opracowane, przygotowane do druku (na dyskietce) – do korzystania w Dziale Informacji i Bibliografii.]

Bibliografia województwa bydgoskiego: 1993-1994; 1995-1996; 1997-1998. [Materiały w formie kartoteki (sukcesywnie przenoszone na nośniki magnetyczne) – do korzystania w Dziale Informacji i Bibliografii.]

Ciechanów

Bibliografia Województwa Ciechanowskiego / oprac. Barbara Bielasta; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Zygmunta Krasińskiego w Ciechanowie. – Ciechanów: WBP, 1993. – 24 cm. Nakład 250+20 egz.

[T.1]: 1975-1979. – 1993. – 161 s.,

[T.2]: 1980-1985. – 1993. – 261 s.,

[T.3]: 1986-1990. – 1996. – 293 s.

Pozycje wymienione ukazały się drukiem, w oprawie brosz.

Częstochowa

Bibliografia województwa częstochowskiego: IV 1975 – XII 1977. / red. Waldemar Tyras. – Częstochowa : WiMBP, 1979-96 s.; 25 cm. Nakład 400 egz. (opr. tekt. miękka).

Bibliografia województwa częstochowskiego: 1975-1980 / red. Waldemar Tyras. – Częstochowa: WiMBP, 1983 – 147 s.; 25 cm. Nakład 400 egz. (opr. tekt. miękka).

Bibliografia województwa częstochowskiego: 1981-1983 / Dział Informacyjno-Bibliograficzny pod red. Waldemara Tyrasa. – Częstochowa: WiMBP, 1986 – 145 s.; 25 cm. Nakład 400 egz. (opr. tekt. miękka).

Bibliografia województwa częstochowskiego: 1984-1986 / Dział Informacyjno-Bibliograficzny pod red. Waldemara Tyrasa. – Częstochowa: WiMBP, 1988 – 100 s.; 25 cm. Nakład 400 egz. (opr. tekt. miękka).

Bibliografia województwa częstochowskiego: 1987-1989 / oprac. Aleksandra Kamińska – Częstochowa: WiMBP, 1993 – 174 s.; 24 cm. Nakład 400 egz. (opr. tekt. miękka).

Gdańsk

Bibliografia Pomorza Gdańskiego za rok 1973 / oprac. Maria Kucharska, Marta Pośpiech, Krystyna Redman; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gdańsku: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977. – XX, 292 s.; 24 cm. Nakład 550 egz.

Bibliografia Pomorza Gdańskiego za rok 1974 / oprac. Maria Kucharska, Marta Pośpiech, Krystyna Redman; Wojewódzka Biblioteka Publiczna

w Gdańsku: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977. – XIX, 295 s.; 24 cm. Nakład 1000 egz.

Bibliografia Pomorza Gdańskiego za rok 1975 / oprac. Maria Kucharska, Marta Pośpiech, Krystyna Redman; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gdańsku: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1986. – XVII, 285 s.; 24 cm. Nakład 600 egz.

Bibliografia Pomorza Gdańskiego za rok 1976-1977 / oprac. Marta Pośpiech; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gdańsku: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1989. – XXIII, 347 s.; 24 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia Pomorza Gdańskiego za rok 1978-79 / oprac. Ewa Bomerska, Henryk Jankowski, Bożena Serej; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gdańsku: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1996. – XXVIII, 479 s.; 24 cm. Nakład 350 egz.

Katowice

Bibliografia Śląska 1975. / oprac. zespół pod kier. Anny Radziszewskiej. Kraków: PWN, 1980. XIX, nlb.1, 354 s. (Śląski Instytut Naukowy. Biblioteka Śląska). Nakład 780 egz.

Bibliografia Śląska 1976. / oprac. zespół pod kier. Teresy Bątkiewicz. Kraków: PWN, 1982. XX, 368 s. (Śląski Instytut Naukowy. Biblioteka Śląska). Nakład 680 egz.

Bibliografia Śląska 1977. / oprac. zespół pod kier. Anny Radziszewskiej. Kraków: PWN, 1983. XXI, nlb.1, 375 s. (Śląski Instytut Naukowy. Biblioteka Śląska). Nakład 680 egz.

Bibliografia Śląska 1978. / oprac. zespół pod kier. Anny Radziszewskiej. Kraków: PWN, 1985. XX, 382 s. (Śląski Instytut Naukowy. Biblioteka Śląska). Nakład 430 egz.

Bibliografia Śląska 1979. / oprac. zespół pod kier. Anny Radziszewskiej. Kraków: PWN, 1990. XIX, 339 s. (Śląski Instytut Naukowy. Biblioteka Śląska). Nakład 730 egz.

Bibliografia Śląska 1980. / oprac. zespół pod kier. Anny Radziszewskiej. Kraków: PWN, 1991. XVIII, 328 s. (Śląski Instytut Naukowy. Biblioteka Śląska). Nakład 730 egz.

Bibliografia Śląska 1981 / oprac. zespół pod red. Anny Radziszewskiej; opisy: Teresa Bątkiewicz, Elżbieta Jastrzebska i in. – Katowice: „Śląsk”, 1994. – XVII, 304 s. (Biblioteka Śląska). Nakład 500 egz.

Bibliografia Śląska 1982. / oprac. zespół pod red. Teresy Bątkiewicz. Katowice: Wyd. „Awapol”, Kraków: PWN, 1994. XVII, 282 s. (Biblioteka Śląska). Nakład 500 egz.

Bibliografia Śląska 1983 / oprac. zespół pod red. Teresy Bątkiewicz; opisy: Elżbieta Ciempka, Barbara Maresz i in. – Katowice: Wyd. „Awapol”, 1994. – XVIII, 351 s. (Biblioteka Śląska). Nakład 500 egz.

Bibliografia Śląska 1984 / oprac. zespół pod red. Teresy Bątkiewicz; opisy: Elżbieta Ciempka, Magdalena Kubista i in. – Katowice: „Śląsk”, 1994. – XVII, 359 s. (Biblioteka Śląska). Nakład 500 egz.

Kielce¹

Bibliografia Kielecczyny 1945-1964 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach; oprac. Regina Stupakowa; red. Stanisław Ostrowski. – Kielce: WBP, 1979. – 408 s.; 29 cm. Nakład 800 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Województwa Kieleckiego za 1981 rok. / Kieleckie Towarzystwo Naukowe, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Kochanowskiego w Kielcach; oprac. Ludmiła Kowalczyk-Mroczkowska; red. Zenon Guldon, Maciej Kowalczewski, Zbigniew Rubinowski. – Kielce: KTN, WBP, WSP, 1985. – 23 cm. Nierog. Oprawa brosz.

Bibliografia Województwa Kieleckiego 1982-1983 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach. Dział Informacyjno-Bibliograficzny; oprac. Elżbieta Stec (na podstawie materiałów zestawionych przez Ludmiłę Kowalczyk-Mroczkowską). – Kielce: WBP, 1994 – 23 cm.

Bibliografia Województwa Kieleckiego 1984-1985 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach. Dział Informacyjno-Bibliograficzny; oprac. Elżbieta Stec – Kielce: WBP, 1998 – 23 cm.

Koszalin

Bibliografia Pomorza Zachodniego: piśmiennictwo krajowe za rok 1996 / oprac. Teresa Matejko; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Koszalinie. Koszalin 1997 – 375 s.; 29 cm. – indeks alf. i przedm. – Zawiera 5527 opisów².

Bibliografia literatury dotyczącej województwa koszalińskiego i słupskiego 1 VII 96 – 30 VI 97. / oprac. Teresa Matejko; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Koszalinie. W: „Rocznik Koszaliński” – Nr 27 (1997), s. 269-290. Zawiera 444 opisy. Nakład 200 egz.³.

Bibliografia literatury dotyczącej województwa koszalińskiego i słupskiego 1 VII 97 – 30 VI 98. / oprac. Teresa Matejko; Wojewódzka Biblioteka Pub-

¹ W przygotowaniu rocznik 1986-1987.

² Wydruk komputerowy, także w twardej oprawie oraz na dyskietce.

³ Roczna bibliografia załącznikowa zamieszczana w „Roczniku Koszalińskim” Nr 27 (1997) oraz na dyskietce.

liczna w Koszalinie. W: „Rocznik Koszaliński” – Nr 28 (1998), Zawiera 467 opisów. Nakład 200 egz. (w druku)⁴.

Literatura regionalna dotycząca województwa koszalińskiego: druki zwarte, czasopisma i artykuły z prasy (poza dziennikami), dokumenty życia społecznego wydane w II kwartale 1988 r. oraz uzupełnienia: zestaw XIX / oprac. Teresa Matejko. – Koszalin: Wojewódzka Biblioteka Publiczna. Dział Bibliografii Regionalnej, 1988. – 31 s.; 21 cm. Zawiera 390 opisów. Nakład 60 egz.⁵.

Kraków

Bieńkowska Teresa, Zdzisława Vogel: Książki o Krakowie: wybór z lat 1945-1969 Kraków: MBP w Krakowie, 1971 – 307 s. – Indeks. Nakład 640 egz.

Bieńkowska Teresa, Zdzisława Vogel: Książki o Krakowie: wybór z lat 1945-1971– Kraków: MBP w Krakowie, 1972. VIII, 316 s. – Indeks. Nakład 1032 egz.

Bibliografia Krakowa: 1970 / oprac. Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel. – Kraków: MBP w Krakowie, 1973 – 339 s. – Indeks. Nakład 500 egz.

Bibliografia Krakowa: 1971 / oprac. Zdzisława Vogel. – Kraków: MBP w Krakowie, 1975. XX – 317 s. – Indeks. Nakład 530 egz.

Bibliografia Krakowa: 1972 / oprac. Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel. – Kraków: MBP w Krakowie, 1977. IX – 482 s. – Indeks. Nakład 400 egz.

Bibliografia Krakowa: 1973 / oprac. Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel. – Kraków: MBP w Krakowie, 1979. IX – 285 s. – Indeks. Nakład 400 egz.

Bibliografia Krakowa: 1974 / oprac. Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel. – Kraków: MBP w Krakowie, 1980. XVIII – 295 s. – Indeks. Nakład 500 egz.

Bibliografia Krakowa województwa miejskiego krakowskiego: 1975 / oprac. Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel. – Kraków: MBP w Krakowie, 1982. XVIII – 363 s. – Indeks. Nakład 400 egz.

Bibliografia Krakowa województwa miejskiego krakowskiego: 1976 / oprac. Teresa Bieńkowska, Halina Fleszar. – Kraków: MBP w Krakowie, 1985. XX – 479 s. – Indeks. Nakład 400 egz.

Bibliografia Krakowa województwa miejskiego krakowskiego: 1977 / oprac. Teresa Bieńkowska, Halina Fleszar, Zdzisława Vogel. – Kraków: MBP w Krakowie, 1990. – XVIII 453 s. – Indeks. Nakład 250 egz.

⁴ Wydruk komputerowy.

⁵ Kwartalna bibliografia w formie broszury.

Kraków: przegląd wybranych opracowań z lat 1900-1939 / oprac. Teresa Bieńkowska: Wojewódzka Biblioteka Publiczna. Dział Informacyjno-Bibliograficzny. Kraków: WBP w Krakowie, 1993 – 74 s. – Indeks. Nakład 450 egz.

Bibliografia cracovianów z lat 1976-1977 / Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel „Kronika Krakowa” (R. 3-4): 1976-1977, 1981 s. 400-404.

Bibliografia cracovianów 1978 / Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel „Kronika Krakowa” (R.5): 1978, 1984 s. 284-288.

Książki o Krakowie wydane w 1980 r. / Zdzisława Vogel „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1981 nr 4 128 s. 43-52.

Książki o Krakowie wydane w 1980 r. (uzupełnienia) / Zdzisława Vogel „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1982 nr 2-3/130-131 s. 67-70.

Książki o Krakowie wydane w 1981-1985 r. / Zdzisława Vogel „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1987 nr 4 152 s. 59-64.

Książki o Krakowie wydane w 1986 r. (wybór) / Zdzisława Vogel „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1988 nr 2 154 s. 55-58.

Książki o Krakowie wydane w 1987 r. (wybór) / Zdzisława Vogel „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1988 nr 3 155 s. 69-72.

Książki o Krakowie wydane w 1988-1989 r. (wybór) / Elżbieta Mitka, Teresa Bieńkowska, Zdzisława Vogel „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1990 nr 2 162 s. 57-72.

Książki o Krakowie wydane w 1990 r. (wybór) / Elżbieta Mitka „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1991 nr 3 167 s. 61-70.

Książki o Krakowie wydane w 1991 r. (wybór) / Elżbieta Romanowska „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1992 nr 2 170 s. 29-38.

Książki o Krakowie wydane w 1992 r. (wybór) / Elżbieta Romanowska „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1993 nr 4 176 s. 39-46.

Książki o Krakowie wydane w 1993 r. (wybór) / Elżbieta Romanowska „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, 1995 nr 2 182 s. 43-57.

Dane o komputerowych bazach bibliograficznych

Pisarze Krakowa (BIBLO) – bibliografia podmiotowo-przedmiotowa pisarzy krakowskiego środowiska literackiego. Baza powstała w oparciu o materiały zgromadzone w kartotekach regionalnych Działu. Uzupełniana na bieżąco – obecnie zawiera ok. 15 400 rekordów.

Bieżąca bibliografia Krakowa i województwa krakowskiego (ROK) – zawiera opisy artykułów z prasy codziennej, lokalnej i ogólnopolskiej. Bazy roczne założone od sierpnia 1995 r. – uzupełniane bieżąco, zawierają ogółem ok. 19 400 rekordów.

Książki o Krakowie (KRAK) – bieżąca bibliografia Krakowa i woj. krakowskiego, zawiera opisy wydawnictw zwartych. Założona w 1995 r., uzupełniana bieżąco, zawiera ok. 750 rekordów.

Legnica

Stan środowiska w województwie legnickim: bibliografia w wyborze za lata 1972-1993. Legnica: WBP, 1994.– 36 s. Oprawa brosz. Nakład 500 egz.

Bibliografia satyry 1977-1995 (wybór). Legnica: WBP, 1996.– 33 s. [uwzględnia legnicki Satyrykon]. Oprawa brosz. Nakład 50 egz.

Bibliografia prac Tadeusza Gumińskiego. Legnica: WBP, 1996.– 19 s. Oprawa brosz. Nakład 20 egz.

Lublin

Bibliografia Lubelszczyzny: 1944-1964 Cz. 1 / pod red. Wiesławy Baszyńskiej; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie – Lublin; WBP, 1967 – 332, (1) s.; 24 cm. Nakład 1000 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Lubelszczyzny: 1944-1964 Cz. 2 / pod red. Wiesławy Baszyńskiej; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie – Lublin; WBP, 1967 – 248, (1) s.; 24 cm. Nakład 1000 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Lubelszczyzny: 1965-1970 / pod red. Wiesławy Baszyńskiej; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie – Lublin; WBP, 1982 – 544, s.; 24 cm. Nakład 900 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Lubelszczyzny: 1971-1975 / pod red. Wiesławy Baszyńskiej; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie; (przy współudziale Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Chełmie i Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zamościu) – Lublin; WBP, 1994 – 483, (1) s.; 24 cm. Nakład 800 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Lubelszczyzny: 1976-1980 (w kartotece)

Bibliografia Lubelszczyzny: 1981-1985 (w kartotece)

Bibliografia Lubelszczyzny: 1986-1990 (w kartotece)

Bibliografia Lubelszczyzny: 1991-1995 (w kartotece)

Bibliografia Lubelszczyzny: 1996-1997 (w kartotece)

Bibliografia Lubelszczyzny: 1998 (kartoteka i na nośnikach elektronicznych)

Łódź

Bibliografia Łodzi i województwa łódzkiego: rok 1971 / [bibliografię przygotowano w Dziale Informacji i Bibliografii Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego; tom oprac. zespół w składzie: Krystyna Mierzwińska, Zo-

fia Napieraj, Danuta Bieńkowska; red. tomu Andrzej Gawroński, Roman Kaczmarek]. – Łódź: MBP, 1978. – XIV, [2], 212 s.; 24 cm. – Nakład 500 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Łodzi i województwa łódzkiego: rok 1972 / [bibliografię przygotowano w Dziale Informacji i Bibliografii Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego; tom oprac. Roman Kaczmarek, Andrzej Gawroński, Krystyna Mierzwińska, Małgorzata Basińska; Indeksy oprac. Krystyna Mierzwińska, Andrzej Gawroński, Krystyna Balcerowska]. – Łódź: MBP, 1976. – XVIII, 216 s.; 24 cm. – Indeksy. – Nakład 500 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Łodzi i województwa łódzkiego: rok 1973 / [bibliografię przygotowano w Dziale Informacji i Bibliografii Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego; tom oprac. zespół w składzie: Danuta Bieńkowska, Krystyna Mierzwińska, Zofia Napieraj; red. tomu Andrzej Gawroński]. – Łódź: MBP, 1983. – XVI, [2], 420, [2] s.; 24 cm. – Nakład 300 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Łodzi i województwa łódzkiego: rok 1974 / [bibliografię przygotowano w Dziale Informacji i Bibliografii Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego; tom oprac. zespół w składzie: Małgorzata Basińska, Jolanta Dominikowska, Maria Lalek; red. tomu Andrzej Gawroński]. – Łódź: MBP, 1988. – XX, 388 s.; 24 cm. – Nakład 250 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia Łodzi i województwa łódzkiego: rok 1981 / [bibliografię przygotowano w Dziale Informacji i Bibliografii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. J. Piłsudskiego; tom oprac. zespół w składzie: Jolanta Dominikowska, Maria Lalek, Danuta Nahorna-Golczyk, Ewa Wypych; red. tomu Andrzej Gawroński]. – Łódź: WiMBP, 1994. – 495 s.; 24 cm. – Nakład 155 egz. Oprawa brosz.

Nowy Sącz

Bibliografia województwa nowosądeckiego 1982 / oprac. M. Kietlińska-Kamińska, J. Kosecka, L. Krzeszowska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna. – Nowy Sącz: WNBP, 1991. – 181 s.; 21 cm.

Olsztyn

Bibliografia Mazur i Warmii w okresie dziesięciolecia 1945-1955 / oprac. Emilia Sukertowa-Biedrawina; Stacja Naukowa Polskiego Towarzystwa Historycznego (Instytut Mazurski) w Olsztynie – Olsztyn: SNPTH, 1960. – 122 s.; 23 cm. – Odbitka z „Komunikatów Mazursko-Warmińskich”. Nakład 400 egz.

Bibliografia Mazur i Warmii w okresie lat 1956 – 1960 / oprac. Emilia Sukertowa-Biedrawina; Stacja Naukowa Polskiego Towarzystwa Historycznego (Instytut Mazurski) w Olsztynie – Olsztyn: SNPTH, 1964 (s. l.: s. n.);

23 cm. – Odb. z „Komunikatów Mazursko-Warmińskich” Nakład: brak danych.

Bibliografia Warmii i Mazur za rok 1961 / oprac. Tamara Wajsbrod; Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie – Olsztyn: wyd. nakł. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wydziału Kultury, 1964. – 83, (1) s.; 23 cm. Nakład 350 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1962-1964 / oprac. Tamara Wajsbrod; Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie.– Olsztyn: WiMBP, 1969. – 227, (1) s; 23 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1965-1967 / oprac. Stefania Anculewicz; Wojewódzka Biblioteka Publiczna. Dział Informacyjno-Bibliograficzny w Olsztynie – Olsztyn: WBP, 1989. – 344, (1) s.; 23 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1968-1970 / oprac. Stefania Anculewicz; Wojewódzka Biblioteka Publiczna. Dział Informacyjno-Bibliograficzny w Olsztynie. – Olsztyn: WBP, 1992. – 438, (2) s.; 23 cm. Nakład 300 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur za rok 1974 / oprac. Tamara Wajsbrod; przy współpr. Elżbiety Miłosławskiej; Wojewódzka Biblioteka Publiczna. – Olsztyn: WBP, 1976. – 315 s.; 23 cm. Nakład 800 egz.

Bibliografia Mazur i Warmii za rok 1975 / oprac. Tamara Wajsbrod; przy współpr. Bożeny Wasilewskiej Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie. – Olsztyn: WBP, 1979. – 223 (1) s.; 23 cm. Nakład 600 egz.

Bibliografia Mazur i Warmii za rok 1976 / oprac. i red. Tamara Wajsbrod; przy współpr. Barbary Chelt (ART), Jerzego Minakowskiego (OBN), Krystyny Zgórskiej (PBW); Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie) WBP. – 369 s.; 20 cm. – Mała poligrafia. Nakład 500 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur za rok 1977 / oprac. Bożena Wasilewska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie. Dział Informacyjno-Bibliograficzny. Olsztyn; WBP, 1987. – 425 s.; 22 cm. Mała poligrafia. Nakład 500 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur za rok 1978 / oprac. Bożena Wasilewska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie.– Olsztyn: WBP, 1988 . – 217, (7) s; 24 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1979 oprac. / Bożena Wasilewska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie. Dział Informacyjno-Bibliograficzny. Olsztyn: WBP, 1989. -175, (1) s.; 24 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1980-1981 / oprac. Bożena Wasilewska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie. Dział Informacyjno-Bibliograficzny – Olsztyn: WBP, 1992. – 250, (1) s.; 24 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1982-1983 / oprac. Bożena Wasilewska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna. – Olsztyn: WBP, 1993. – 240 s.; 24 cm. Nakład 350 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1984-1985 / oprac. Bożena Wasilewska, Anna Wysocka, Irena Walczak; Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Olsztyn WBP, 1994. -285, (3) s. 24. Nakład 350 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1986-1987 / oprac. Stefania Anculewicz; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie. – Olsztyn: WBP, 1996. -333 s. 24 cm. Nakład 350 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1988-1989 / oprac. Bożena Wasilewska, Anna Wysocka; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie. – Olsztyn: WBP 1997. – 275 s.; 24 cm. Nakład 350 egz.

Bibliografia Warmii i Mazur 1990-1991 / oprac. Bożena Wasilewska, Anna Wysocka; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny w Olsztynie. – Olsztyn; WBP 1998. – 275 s.; 24 cm.

Opole

Bibliografia Województwa Opolskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu; [pod red. Mieczysława Fabera]. – [T.1] (1980). Opole: WBP, 1983.– 459 s.

Bibliografia Województwa Opolskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu; [pod red. Mieczysława Fabera]. – [T.2] (1981). Opole: WBP, 1985.– 498 s.

Bibliografia Województwa Opolskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu; [pod red. Hanny Jamry]. – [T.3] (1982). Opole: WBP, 1989.– 474 s.

Bibliografia Województwa Opolskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu; [pod red. Hanny Jamry]. – [T.4] (1983). Opole: WBP, 1990.– 546 s.

Bibliografia Województwa Opolskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu; [pod red. Hanny Jamry]. – [T.5] (1984). Opole: WBP, 1992.– 584 s.

Bibliografia Województwa Opolskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu; [pod red. Hanny Jamry]. – [T.6] (1985). Opole: WBP, 1993.– 400 s.

Bibliografia Województwa Opolskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu; [pod red. Hanny Jamry]. – [T.7] (1986). Opole: WBP, 1995.– 172 s.

Ostrołęka⁶

Bibliografia Ostrołęki / oprac. Elżbieta Zielińska – Warszawa: Wydaw. Geologiczne, 1988. – 180 s. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Ostrołęce.

Bibliografia województwa ostrołęckiego za lata 1975-1985 / oprac. Janina Jakubiak. – Ostrołęka: Wojewódzka Biblioteka Publiczna., 1990. – 2 cz.; 432 s.

Piotrków Trybunalski⁷

Bełchatowski Okręg Przemysłowy i kultura województwa piotrkowskiego na łamach prasy w latach 1975-1989: wybór bibliograficzny / oprac. Maria Zabieglik. – Piotrków Tryb.: Wojewódzka Biblioteka Publiczna, 1981. – 21 s.; Oprawa brosz. Nakład 150 egz.

Biblioteki publiczne województwa piotrkowskiego na łamach prasy w latach 1975-1995 / oprac. Joanna Bakowska.– Piotrków Tryb.: Wojewódzka Biblioteka Publiczna, 1995.– 33 s. Oprawa brosz. Nakład 200 egz.

Bibliografie 16 gmin województwa piotrkowskiego / oprac. Joanna Bąkowska. Oprawa brosz. Nakład 50 egz.

Płock

Bibliografia województwa płockiego (za okres 1.01.-30.06.1991 r.). „Notatki Płockie” 1991, nr 4/149, s. 41-62.

⁶ Z uwagi na trudności wydawnicze nie jest kontynuowane publikowanie bibliografii regionalnej. Materiał bibliograficzny dotyczący regionu gromadzony jest na bieżąco w kartotekach bibliograficznych.

⁷ W 1986 r. Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Piotrkowie Trybunalskim wydał *Materiały do bibliografii dziejów ziemi regionu piotrkowskiego*, opracowane m.in. na podstawie kartoteki regionalnej WBP przez Stefana Fijałkowskiego i Tadeusza Nowakowskiego. WBP w Piotrkowie Tryb. planuje wydanie w 1998 r. *Bibliografii województwa piotrkowskiego za 1997 r.*, natomiast w 1999 r. wydane zostanie bibliografia za 1998 r. Planuje się również wydanie dwóch bibliografii Bełchatowskiego Okręgu Przemysłowego, a mianowicie:

– Bełchatowski Okręg Przemysłowy w czasopiśmiennictwie polskim w latach 1981-1985 / oprac. Renata Trojanowska. Łódź: UŁ, Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej, 1990 r. Praca w rękopisie, napisana pod kierunkiem mgr Małgorzaty Mozer.

– Bełchatowski Okręg Przemysłowy w czasopiśmiennictwie polskim w latach 1986-1990 / oprac. Renata Trojanowska. Łódź: UŁ, Katedra Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej, 1991 r. Praca w rękopisie, napisana pod kierunkiem mgr Małgorzaty Mozer.

Bibliografia województwa płockiego (za okres 1.01.-30.06.1997 r.). „Notatki Płockie” 1998, nr 1/174, s. 62-72.

Poznań

Bibliografia regionalna w pełnym zakresie tematycznym

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1980: bibliografia województw konińskiego, leszczyńskiego, pilskiego i poznańskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Warszawa; Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1986. – 297 s. Nakład 1200 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1981: bibliografia województw konińskiego, leszczyńskiego, pilskiego i poznańskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Warszawa; Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1989. – 327 s. Nakład 1050 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1982: bibliografia województw konińskiego, leszczyńskiego, pilskiego i poznańskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Warszawa; Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1991. – 360 s. Nakład 935 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1983: bibliografia województw konińskiego, leszczyńskiego, pilskiego i poznańskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Warszawa; Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1994. – 436 s. Nakład 935 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1984: bibliografia województw konińskiego, leszczyńskiego, pilskiego i poznańskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Poznań: Wydaw. WBP, 1995. – 376 s. Nakład 735 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1985: bibliografia województw konińskiego, leszczyńskiego, pilskiego i poznańskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Poznań: Wydaw. WBP, 1997. – 364 s. Nakład 635 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1986-1987: bibliografia województw konińskiego, leszczyńskiego, pilskiego i poznańskiego / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Poznań: Wydaw. WBP – w przygotowaniu. Planowany rok wydania 1999.; oprawa twarda.

Bibliografie opracowane przez Bibliotekę Uniwersytecką w Poznaniu – finansowanie edycji lub wydanie – Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1969 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Warszawa; Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1985. – 181 s. Nakład 1200 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1970 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Warszawa; Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988. – 188 s. Nakład 1060 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1971 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Warszawa; Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1992. – 143 s. Nakład 935 egz.; oprawa twarda.

Bibliografia regionalna Wielkopolski [za rok] 1972 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Warszawa; Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1996. – 320 s. Nakład 600 egz.; oprawa twarda.

Bibliografie regionalne w wybranym zakresie tematycznym lub formalnym

Międzynarodowe Targi Poznańskie: poradnik bibliograficzny / oprac. Renata Schröder. – Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu, 1988 – 38 s. Nakład 400 egz.; oprawa brosz.

Powstanie Wielkopolskie 1918-1919: bibliografia w wyborze / oprac. Beata Nowak; wstęp i konsultacja Marek Rezler. – Poznań: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Poznaniu, 1988. – 106 s. Nakład 800 egz.; oprawa brosz.

Wielkopolska i Wielkopole w latach 1939-1945 : bibliografia w wyborze / oprac. Beata Nowak; wstęp i konsultacja Marek Rezler. – Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu, 1989. – 214 s. Nakład 800 egz.; oprawa brosz.

Wielkopolska⁸. Dziedzictwo przeszłości: bibliografia w wyborze / oprac. Beata Nowak; wstęp Marek Rezler. – Poznań: Cz. 1. Dzieje – przyroda – zabytki / Wojewódzka Biblioteka Publiczna. 1992. – 220 s. Nakład 600 egz.; oprawa brosz; Cz. 2. Nauka – oświata – kultura. – Wydaw. WBP, 1996. – 294 s. Nakład 600 egz.; oprawa brosz.

Wiosna Ludów w Wielkopolsce 1848 r.: bibliografia w wyborze / oprac. Beata Nowak; wstęp Marek Rezler; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. – Poznań: Wydaw. WBP, 1997. – 50 s. Nakład 600 egz.; oprawa brosz.

Przegląd nowości regionalnych / oprac. Beata Nowak. Poradnik Bibliograficzno-Metodyczny⁹.

⁸ Rejestr pozycji zwartych dot. Wielkopolski od 1945 r. W planach Cz. 3: Zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze oraz uzupełnienia do cz. 1 i 2. Orientacyjna data wydania 2000 r.

⁹ Bibliografia adnotowana. Cztery numery czasopisma wydawanego przez WBP zawierają omówienie ok. 100 poz. regionalnych w ciągu roku.

Radom

Kaczmarek Maria: Bibliografia Ziemi Radomskiej 1945-1964. – Radom: Wojewódzka Biblioteka Publiczna. 1983. – 164 s. Nakład 500 egz. Oprawa brosz.

Kaczmarek Maria: Bibliografia Ziemi Radomskiej 1965-1975. – Radom: Wojewódzka Biblioteka Publiczna. 1986. – 237 s. Nakład 400 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia województwa radomskiego za lata 1975-1995: w wyborze / oprac. Maria Kaczmarek, Ewa Ukleja. – Radom: Wojewódzka Biblioteka Publiczna. 1995. – 79 s. Nakład 200 egz. Oprawa brosz.

Bibliografia województwa radomskiego za lata 1991-1992 / zebranie i redakcja Zbigniew Balcerowski, Maria Kaczmarek, Ewa Ukleja. – Radom: Radomskie Towarzystwo Naukowe, Wojewódzka Biblioteka Publiczna. 1997. – 356 s. Nakład 150 egz. Oprawa brosz.

Rzeszów

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1944-1963: druki zwarte Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Aleksandra Misiowa – Rzeszów WiMBP, 1964 – 61, (1) s.: 25 cm Nakład 1000 egz.

Rzeszowszczyzna w prozie XX-lecia 1944-1963: poradnik bibliograficzny / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska – Rzeszów: WiMBP, 1966 – 63 s.: 22 cm. Nakład 800 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1944-1963: (artykuły z czasopism) / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska – Rzeszów WiMBP, 1968 – XVII (1), 304 s.: 26 cm Nakład 1000 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1964 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska – Rzeszów WiMBP, 1968 – XIII (1), 74, (1) s.: 26 cm Nakład 1000 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1965 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska – Rzeszów WiMBP, 1970 – XIII (1), 74, (1) s.: 26 cm Nakład 1000 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1966 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Bronisława Kurowska, Zofia Przywara – Rzeszów WiMBP, 1971 – X, (1), 103, (1) s.: 26 cm Nakład 1000 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1967 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska – Rzeszów WiMBP, 1971 – X, (1), 118, (2) s.: 26 cm Nakład 1000 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1968 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów WiMBP, 1972 – X, (1), 142, (2) s.: 26 cm Nakład 1000 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1969 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska – Rzeszów WiMBP, 1973 – XIV, (1), 142, (3) s.: 26 cm Nakład 1000 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1970 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska.– Rzeszów WBP, 1976 – XV, (1), 200, (2) s.: 26 cm Nakład 1000 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1971 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów WBP, 1976 – XIX, 364 s.: 24 cm Nakład 500 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1972 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów WBP, 1980 – XI, (1), 193, (3) s.: 26 cm Nakład 500 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1973 / Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów WBP, 1982 – XIV, (1), 225, (3) s.: 26 cm Nakład 500 egz.

Bibliografia Rzeszowszczyzny 1974 – 31 V 1975 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Rzeszowie, Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1981 – XVI, (1), 289, (1) s.: 26 cm Nakład 500 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzeckiego – 1 VI 1975 – 31 XII 1976 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1981 – XVI, (1), 289, (1) s.: 26 cm Nakład 500 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzeckiego 1977 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1983 – XVI, (1), 226, (1) s.: 26 cm Nakład 500 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzeckiego 1978 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1985 – XVII, (1), 253, (1) s.: 26 cm Nakład 500 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzeckiego 1979 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno,

Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1986 – XVII, (1), 277, (1) s.: 26 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzesckiego 1980 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1988 – XVI, (1), 252, (1) s.: 26 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzesckiego 1981 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1990 – XX, (1), 200, (1) s.: 26 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzesckiego 1982 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1991 – XV, (1), 210, (1) s.: 26 cm. Nakład 450 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzesckiego 1983 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1993 – XV, (1), 280, (1) s.: 25 cm. Nakład 200 egz.

Materiały do bibliografii Rzeszowa za lata 1944-1968 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Rzeszowie; Towarzystwo Przyjaciół Rzeszowa; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów: WBP w Rzeszowie; TPRz., 1985 – VI (1), 49, (3) s.; 26 cm. Nakład 500 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzesckiego 1984 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1993 – XV, (1), 289, (1) s.: 25 cm.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzesckiego 1985 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1995 – XV, (1), 284, (1) s.: 24 cm. Nakład 200 egz.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzesckiego 1986 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Przemyślu, Tarnobrzegu; oprac. Paulina Paślawska. – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1995 – XV, (1), 279, (1) s.: 24 cm.

Bibliografia województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzesckiego 1987 / Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krośnie, Prze-

myślu, Rzeszowie, Tarnobrzegu; oprac. Małgorzata Zaremba – Rzeszów, WBP Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnobrzeg, 1997 – XV, (1), 252, (4) s.: 24 cm. Nakład 240 egz.

Kartoteka bibliograficzna 1997.

Kartoteka bibliograficzna 1998.

Siedlce

Regionalia w zbiorach bibliotek publicznych województwa siedleckiego. – Siedlce 1988. 33 s. (brosz.). Na koniec 1998 r. przygotowywany jest podobny informator. Będzie wydawnictwem nie tylko do użytku wewnętrznego, przewidywana objętość około 100 stron.

Sieradz

Kultura województwa sieradzkiego na łamach prasy: materiały bibliograficzne. – Sieradz: WBP, 1980-1994. – 30 s. Nakład 200 egz. R.. 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993 (wydane techniką małej poligrafii).

Kultura województwa sieradzkiego w publikacjach: bibliografia / red. Anna Jędras. – Sieradz: Wojewódzka Biblioteka Publiczna, 1996. – 63 s. Nakład 300 egz. (wydano techniką małej poligrafii – wydruk komputerowy z kartoteki regionalnej w „SOWIE”).

Szczecin

I. Piśmiennictwo krajowe

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 2. 1945-1950 / oprac. Cecylia Gałczyńska, Ewa Gos, Weronika Nieznanowska. – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1971. – 390 s. Nakład 2000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 2. 1951-1956 / oprac. Cecylia Gałczyńska, Weronika Nieznanowska. – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1969 – XVI, – 244 s. Nakład 2000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 3. 1957-1959 / oprac. Cecylia Gałczyńska, Weronika Maskaluniec, – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1965 – XVI, – 227 s. Nakład 2000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 4. 1960 / oprac. Cecylia Gałczyńska, Weronika Maskaluniec, – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1963 – VII, – 167 s. Nakład 2000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 6. 1963-1964 / oprac. Cecylia Gałczyńska, Weronika Maskaluniec, – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1967 – XIV, – 243 s. Nakład 2000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 6. 1965-1966 / oprac. Cecylia Gałczyńska, Weronika Nieznanowska, – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1970 – XVI, – 342 s. Nakład 2000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 8. 1967-1968 / oprac. Weronika Nieznanowska, – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1975 –, 344 s. Nakład 1000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 9. 1969-1970 / oprac. Ewa Gos – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1977 – XVI, – 575 s. Nakład 1000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 10. 1971-1972 / oprac. Ewa Gos, Weronika Nieznanowska – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1982 – XVI, – 575 s. Nakład 1000 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. Piśmiennictwo krajowe za rok 1976 / oprac. Teresa Matejko – Szczecin: WiMBP w Szczecinie; WiMBP w Koszalinie, 1982 – XVI, – 575 s. Nakład 1000 egz.

Bibliografie Pomorza Zachodniego. Piśmiennictwo krajowe za rok 1980 / oprac. Aldona Binda, Cecylia Zofia Gałczyńska, Elżbieta Minda – Szczecin; Książnica Szczecińska, 1994 – 351 s. Nakład 300 egz.

Bibliografie Pomorza Zachodniego. Piśmiennictwo krajowe za rok 1981 / oprac. Elżbieta Minda. – Szczecin; Książnica Pomorska, 1995 – 315 s. Nakł. 300 egz.

Bibliografie Pomorza Zachodniego. Piśmiennictwo krajowe za rok 1990 / oprac. Elżbieta Mollin. – Szczecin; Książnica Pomorska, 1996 – 302 s. Nakł. 300 egz.

II . Piśmiennictwo zagraniczne

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 1. Piśmiennictwo zagraniczne 1945-1956 / oprac. Cecylia Zofia Gałczyńska. – Szczecin ; WiMBP, 1978 – XXX, 693 s. Nakład 300 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 2. Piśmiennictwo zagraniczne 1957-1961 wraz z uzupełnieniami od roku 1945 / oprac. Cecylia Zofia Gałczyńska. – Szczecin; WiMBP, 1983 – XX, 415 s. Nakład 300 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 3. Piśmiennictwo zagraniczne za lata 1962-1966 wraz z uzupełnieniami od roku 1945 / oprac. Cecylia Zofia Gałczyńska – Szczecin; WiMBP, 1986 – XXII, 463 s. Nakład 320 egz.

Bibliografia Pomorza Zachodniego. T. 4. Piśmiennictwo zagraniczne za lata 1967-1970 wraz z uzupełnieniami od roku 1945 / oprac. Cecylia Zofia Gałczyńska. – Szczecin; WiMBP, 1986 – XXI, 580 s. Nakład 310 egz.

III. W przygotowaniu

Bibliografia Pomorza Zachodniego. Piśmiennictwo krajowe za rok 1988 (do korekty i poprawek).

Bibliografia Pomorza Zachodniego. Piśmiennictwo krajowe za rok 1992 i 1993 (termin wydania 1999 r.).

Bibliografia Pomorza Zachodniego. Piśmiennictwo zagraniczne z lat 1990-1995 (etap wstępny).

Tarnów

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1979 / oprac. Elżbieta Rogozińska-Bień, Maria Sąsiadowicz. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1988. – 183, [1] s.; 21 cm. Oprawa brosz. Nakład 400 egz.

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1980 / oprac. Elżbieta Rogozińska-Bień, Maria Sąsiadowicz. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1988. – 219, [1] s.; 20 cm. Oprawa brosz. Nakład 300 egz.

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1981 / oprac. Elżbieta Rogozińska-Bień, Maria Sąsiadowicz. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1994. – 110, [1] s.; 20 cm. Oprawa brosz. Nakład 150 egz.

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1982 / oprac. Elżbieta Rogozińska-Bień, Maria Sąsiadowicz. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1994. – 132, [1] s.; 20 cm. Oprawa brosz. Nakład 150 egz.

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1983 / oprac. Elżbieta Rogozińska-Bień, Maria Sąsiadowicz. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1993. – 149, [1] s.; 20 cm. Oprawa brosz.

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1992 / oprac. Joanna Stec. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1993. – 137, [1] s.; 20 cm. Oprawa brosz.

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1993 / oprac. Joanna Stec. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1994. – 142, [s.]; 20 cm. Oprawa brosz.

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1994 / oprac. Joanna Stec, Dorota Falkowska. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1995. – 222, [1] s.; 20 cm. Opr. brosz.

Bibliografia województwa tarnowskiego za rok 1995 / oprac. Joanna Stec, Barbara Kozłowska; skład komp. Krzysztof Mąka. – Tarnów: WBP w Tarnowie, 1996. – 292, [1] s.; 20 cm. Oprawa brosz.

Toruń

Bibliografia województwa toruńskiego za lata 1995-97 (kartoteka), lata 1989-90 (maszynopis). Obecnie jest tworzona baza komputerowa dla bibliografii za lata 1995 oraz 1996. Zostanie wydana na CD-ROM-ie.

Wałbrzych

Bibliografia województwa wałbrzyskiego za rok 1994 / oprac. Alicja Browko przy współpr. Jolanty Jałowiec i Jolanty Poważyńskiej; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Wałbrzychu. Dział Informacji Naukowej i Czytelń. – Wałbrzych: WBP, 1996. – 180, [1] s.; 24,5 cm. Nakład 200 egz.; oprawa brosz.

Bibliografia województwa wałbrzyskiego za 1995 rok. / oprac. Alicja Browko; współpr. Grażyna Bilka, Elżbieta Furmanek, Jolanta Jałowiec, Elżbieta Kwitkowska-Wytwisz, Jolanta Poważyńska; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Wałbrzychu. Dział Informacji Naukowej i Czytelń. – Wałbrzych: WBP, 1998. – 267, [1] s.; 24,5 cm. Nakład 200 egz.; oprawa brosz.

Warszawa

Bibliografia czasopism warszawskich 1579-1981 / oprac. Konrad Zawadzki; przy współudz. Zofii Brulińskiej [et. al.]; Biblioteka Publiczna m[iaasta] st[ołecznego] Warszawy. Biblioteka Główna. T. 1: A-D. Warszawa: BP BG, 1994: XXIII, 408 s.; err.; 25. Oprawa twarda, format B 5, Nakład 1000 egz.

Bibliografia czasopism warszawskich 1579-1981 / oprac. Konrad Zawadzki; przy współudz. Zofii Brulińskiej [et. al.]; Biblioteka Publiczna m[iaasta] st[ołecznego] Warszawy. Biblioteka Główna. T. 2 : E-Ł. Warszawa: BP BG, 1996: XXIII, 449 s.; 25 cm. Oprawa twarda, format B 5, Nakład 1000 egz.

Bibliografia Warszawy i województwa warszawskiego za rok 1992 / oprac. Joanna Jaszek, Anna Kołtuniak, Ewa Pękalska; współpr. Anna Janowska; pod kier. Jolanty Błaszczyk Biblioteka Publiczna m[iaasta] st[ołecznego] Warszawy. Biblioteka Główna. Warszawa: BP BG, 1996: XII, 424, [2] s.; 25. Oprawa twarda, format B 5, Nakład 1000 egz.

Wrocław

Kultura Wrocławia w publikacjach 1945-1946; bibliografia / oprac. Alina Sokołowska-Szczepaniec.– Wrocław: WiMBP im. T. Mikulskiego, 1985. – 339 [5] s. Nakład 600 egz.

Kultura Wrocławia w publikacjach 1947; bibliografia / oprac. Alina Sokołowska-Szczepaniec.– Wrocław: WiMBP im. T. Mikulskiego, 1998. – 250 s. Nakład 200 egz.

Kultura Wrocławia w publikacjach 1979; bibliografia / oprac. Maria Kunc.– Wrocław: WiMBP im. T. Mikulskiego, 1980. – 146 [1] s. Nakład 250 egz.

Kultura Wrocławia w publikacjach 1981; bibliografia / oprac. Alina Sokołowska-Szczepaniec.– Wrocław: WiMBP im. T. Mikulskiego, 1990. – 211 s. Nakład 350 egz.

Kultura Wrocławia w publikacjach 1983-1984; bibliografia / oprac. Jolanta Słowik.– Wrocław: WiMBP im. T. Mikulskiego, 1991. – 228 s. Nakład 120 egz.

Kultura Wrocławia w publikacjach 1982; bibliografia / oprac. Urszula Podsiadły – Wrocław: WiMBP im. T. Mikulskiego, 1993. – 170 s. Nakład 100 egz.

Bibliografia Dolnego Śląska 1990-1994: (druki zwarte) / oprac. Alina Sokółowska-Szczepaniec. mat. zebr. Alicja Browko i in.– Wrocław: WiMBP im. T. Mikulskiego, 1995. – 250 s. Nakład 250 egz.

Bibliografia województwa wrocławskiego 1995 / oprac. Wioleta Matuszewska. (praca przygotowana do druku).

Baza Region od 1990 r. (retrospektywne wprowadzanie opisów bibliograficznych, na bieżąco wprowadzany rok 1998).

Kartoteka regionalna od 1945 r. w formie tradycyjnej.

Zielona Góra

Bibliografia Ziemi Lubuskiej 1960 / oprac. Grzegorz Chmielewski. 1966, XIV, 143 s. Nakład 1000 egz.

Bibliografia Ziemi Lubuskiej 1977 / oprac. Grzegorz Chmielewski. 1984, XII, 172 s. Nakład 1000 egz.

Bibliografia Ziemi Lubuskiej 1978 / oprac. Grzegorz Chmielewski. 1987, XXIII, 192 s. Nakład 800 egz.

Bibliografia Ziemi Lubuskiej 1979 / oprac. Grzegorz Chmielewski. 1990, XXIII, 256 s. Nakład 700 egz.

ZESTAWIENIE TYTUŁOWE WYDANYCH BIBLIOGRAFII REGIONALNYCH

Bibliografie w pełnym zakresie tematycznym

Bibliografia województwa **częstochowskiego**

Bibliografia **Dolnego Śląska**

Bibliografia **Kielecczyny**

Bibliografia **Krakowa**

Bibliografia **Krakowa i województwa miejskiego krakowskiego**

Bibliografia **Lubelszczyzny**

Bibliografia **Łodzi i województwa łódzkiego**

Bibliografia **Ostrołęki**

Bibliografia **Pomorza Gdańskiego**

Bibliografia **Pomorza Zachodniego**

Bibliografia **Pomorza Zachodniego (Koszalin)**
Bibliografia regionalna **Wielkopolski**
Bibliografia regionu **białostockiego**
Bibliografia **Rzeszowszczyzny**
Bibliografia **Śląska**
Bibliografia **Warmii i Mazur**
Bibliografia **Warszawy i województwa warszawskiego**
Bibliografia województw: **krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzemeskiego**
Bibliografia województwa **białkopodlaskiego**
Bibliografia województwa **białostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego**
Bibliografia województwa **bielskiego**
Bibliografia województwa **bydgoskiego**
Bibliografia województwa **ciechanowskiego**
Bibliografia województwa **kieleckiego**
Bibliografia województwa **nowosądeckiego**
Bibliografia województwa **opolskiego**
Bibliografia województwa **ostrołęckiego**
Bibliografia województwa **płockiego**
Bibliografia województwa **radomskiego**
Bibliografia województwa **tarnowskiego**
Bibliografia województwa **wałbrzemeskiego**
Bibliografia **Ziemi Lubuskiej**
Bibliografia **Ziemi Radomskiej**
Bieżąca bibliografia **Krakowa i województwa krakowskiego (ROK)**

Bibliografie w wybranym zakresie tematycznym lub formalnym

Bibliografia literatury dotyczącej województwa **koszalińskiego i słupskiego**

Literatura regionalna dotycząca województwa **koszalińskiego**: druki zwarte, czasopisma i artykuły z prasy (poza dziennikami), dokumenty życia społecznego

Książki o **Krakowie**

Kraków: przegląd wybranych opracowań z lat 1900-1939

Bibliografia **cracovianów** z lat 1976-1977

Bibliografia **cracovianów** 1978

Bełchatowski Okręg Przemysłowy i kultura województwa **piotrkowskiego** na łamach prasy w latach 1975-1989: wybór bibliograficzny

Biblioteki publiczne województwa **piotrkowskiego** na łamach prasy w latach 1975-1995

Bibliografie 16 gmin województwa **piotrkowskiego**

Międzynarodowe Targi **Poznańskie**: poradnik bibliograficzny

Powstanie **wielkopolskie** 1918-1919: bibliografia w wyborze.

Wielkopolska i Wielkopole w latach 1939-1945: bibliografia w wyborze

Wielkopolska. Dziedzictwo przeszłości : bibliografia w wyborze

Wiosna Ludów w **Wielkopolsce** 1848 r.: bibliografia w wyborze

Regionalia w zbiorach bibliotek publicznych województwa **siedleckiego**

Kultura województwa **sieradzkiego** na łamach prasy: materiały bibliograficzne

Kultura województwa **sieradzkiego** w publikacjach: bibliografia

Bibliografia czasopism **warszawskich** 1579-1981

Kultura **Wrocławia** w publikacjach 1945-1946: bibliografia

ADAPTACJA FORMATU MARC BN OPISU BIBLIOGRAFICZNEGO NA POTRZEBY BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ DO STOSOWANIA W SYSTEMIE „MAK”

W ostatnich latach kilka wojewódzkich bibliotek publicznych wykorzystujących pakiet programowy MAK borykało się z problemem zespolenia w jeden zintegrowany format formatów Biblioteki Narodowej dla wydawnictw zwartych, wydawnictw ciągłych i części niesamoistnych wydawniczo w czasopiśmie dla potrzeb bibliografii regionalnej i przygotowania wydruku bibliografii z bazy.

Każda z tych bibliotek indywidualnie i nieco odmiennie zdefiniowała strukturę bazy. Różne rozwiązania zastosowano przede wszystkim dla opisu prac samoistnych piśmienniczo w wydawnictwach zwartych, a także w zakresie kodowania układu zrębu głównego bibliografii. Pociągnęło to za sobą opracowywanie odrębnych programów wydruku.

Aby uniknąć dublowania prac kilkudziesięciu bibliotek tworzących bibliografie regionalne, Grupa Robocza w Zespole ds. Bibliografii przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich podjęła się opracowania struktury i formatu wydruku bibliografii regionalnej.

W wyniku prac Grupy powstały:

1) struktura bazy wraz z indeksami i helpem do wprowadzania danych w MAK-u w postaci 4 plików: reg.baz, reg.org., reg.ind, reg.hlp;

2) pakiet BIBREG;

3) opracowanie pt.: *Adaptacja formatu MARC BN opisu bibliograficznego na potrzeby bibliografii regionalnej do stosowania w systemie MAK*;

4) *Opis wydruku bibliografii regionalnej z bazy MAK*.

Struktura bazy uwzględnia przede wszystkim format Przewodnika Bibliograficznego, Bibliografii Wydawnictw Ciągłych, Bibliografii Zawartości Czasopism.

Dla formatu wewnętrznego na **części niesamoistne wydawniczo wydawnictwa zwartego**, czyli prace w książce przyjęto rozwiązanie analogiczne jak w BZCz, czyli wprowadzono odrębne pole na cytate wydawniczą, co było konsultowane z Ośrodkiem Normalizacji BN.

Struktura tego pola umożliwia wprowadzenie wskaźników, oznaczenia W:, tytułu właściwego, dodatku do tytułu, oznaczenia odpowiedzialności, oznaczenia wydania, miejsca i roku wydania, stron, na których znajduje

się praca oraz uwag. Pozwala więc na podanie cytaty wydawniczej w pierwszym stopniu szczegółowości opisu.

Dla potrzeb układu bibliografii drukowanej i – co za tym idzie – sortowania opisów bibliograficznych w procesie przygotowywania bazy do wydruku, przeznaczono dodatkowe pola na adres pełnego opisu i adres odsyłacza.

W polu 624 *Dział bibliografii – adres pełnego opisu*, które jest niepowtarzalne, wpisujemy kod cyfrowy działu, w którym powinien znaleźć się opis główny. Kody te są także podstawą sortowania opisów i przygotowania jej do edycji w postaci tradycyjnego kodeksu. Ułatwieniem dla dalszego sortowania w obrębie tych działów, w których szeregowanie jest różne niż to, które zostało zapisane w polach haseł głównych, są podpola, w których podajemy w zależności od potrzeb: nazwę własną osoby, nazwę geograficzną, nazwę instytucji, organizacji, nazwę imprezy, nazwę chronologiczną, tytuł, nazwę pospolitą. Struktura tego pola jest następująca:

a – pełny adres kodu cyfrowego opisu głównego,

1 – nazwa osobowa,

2 – nazwa geograficzna,

3 – nazwa instytucji,

4 – nazwa imprezy

5 – nazwa chronologiczna,

6 – tytuł dzieła,

7 – nazwa pospolita.

W związku z powyższym w obrębie działu 1.4 opracowania dotyczące poszczególnych miejscowości regionu szeregowane są alfabetycznie według nazw miejscowości, i stąd w podpolu 2 występuje nazwa geograficzna, np. Wrocław. Podobnie w działach o organizacjach społeczno-politycznych klasyfikacja składa się z kodu cyfrowego działu oraz nazwy własnej, będącej nazwą instytucji lub organizacji, która jest elementem szeregującym opisy w jego obrębie.

W polu 625 *Adresu skróconego opisu lub odsyłacza*, które jest polem powtarzalnym, wpisujemy kod cyfrowy adresu odsyłacza oraz nazwy własne, według których następuje ostateczne szeregowanie odsyłaczy. Dla każdego typu odsyłacza powtarzamy pole. Struktura tego pola jest następująca:

b – odsyłacz uzupełniający,

c – opis skrócony,

d – odsyłacz całkowity,

1 – nazwa osobowa,

2 – nazwa geograficzna,

3 – nazwa instytucji,

4 – nazwa miejscowości,

5 – nazwa chronologiczna,

6 – tytuł dzieła,

7 – nazwa gminy.

W podpolu **b** wpisujemy kod cyfrowy adresu odsyłacza uzupełniającego, a w podpolach **1-7** główkę odsyłacza, tj. nazwę działu, która jest zarazem rozwiązaniem słownym kodu cyfrowego podanego w podpolu **b**. Zakończeniem odsyłacza poprzedzonym „zob. też:” jest numer rekordu opisu głównego, tj. numer rekordu, przy którym został opisany adres działu, na końcu którego winien znaleźć się odsyłacz, np. 625 %b 08.02 %7 Samorząd terytorialny, co oznacza, że na końcu działu *Samorząd terytorialny* zostanie zamieszczony odsyłacz typu *Samorząd terytorialny* zob. też poz. ...

W podpolu **c** wpisujemy adres kodu cyfrowego opisu skróconego, a w podpolach **1-7** nazwy własne, według których następuje szeregowanie ostateczne odsyłaczy. Podpola **1-7** wypełniamy tylko wtedy, gdy szeregowanie opisów skróconych na końcu danego działu ma być inne niż według wartości wpisanych w etykiety pól 100, 110, 120. Główkę opisu skróconego pobieramy z pola 100 podpola **1**, 2 (w tym ostatnim sam inicjał imienia) i pola 200 podpola **a** opisu głównego, przy którym to rekordzie został zapisany adres kodu cyfrowego działu, na końcu którego powinien znaleźć się opis skrócony.

W podpolu **d** wpisujemy adres kodu cyfrowego odsyłacza całkowitego, a w podpolach **1-7** nazwy własne, które są główką odsyłacza. Jego zakończenie poprzedzone jest „zob. poz.”...

Odsyłacze i opisy skrócone nie posiadają numeracji w zřębie głównym.

Pola *Adresu pełnego opisu* i *Adresu odsyłacza* słuŹą jedynie sortowaniu i wydrukowi bibliografii. Nie stanowią elementu wyszukiwawczego w bazie. Podstawowym językiem informacyjno-wyszukiwawczym dla bazy regionalnej jest język haseł przedmiotowych. W związku z powyższym, jeśli dany użytkownik nie planuje wydruku bibliografii regionalnej w formie tradycyjnej, moŹe zrezygnować z uŹywania tych pól.

W polu tytułu właściwego wprowadzono podpole weryfikujące błędne szeregowanie pozycji w zřębie głównym bibliografii. Dotyczy ono pozycji bibliograficznych z tym samym hasłem, tytułem itp., które nie poddają się prawidłowemu szeregowaniu automatycznemu.

Format przygotowany dla bibliografii regionalnej umoŹliwia wprowadzanie opisów bibliograficznych:

- książki i dokumenty kartograficzne oraz ich recenzji;
- niesamoistnej wydawniczo części książki i dokumentu kartograficznego oraz jej recenzji;
- pojedynczego zeszytu, numeru, tomu wydawnictwa ciągłego lub zbioru jednostek fizycznych wydawnictwa ciągłego oraz jego recenzji;
- części niesamoistnej wydawniczo oraz jej recenzji, polemiki i uzupełnienia.

Przyjęto założenie, że tworząc opis recenzji danego dokumentu, zawsze będziemy wychodzić od opisu dzieła recenzowanego. Na opis recenzji, polemiki i uzupełnienia przewidziano następujące pola w ramach pola 350:

- a – oznaczenie *Rec.:* *Polem.:* *Uzup.:* wypełniane przy pierwszym wystąpieniu pola,
- b – autor w formie dla hasła,
- c – tytuł czasopisma,
- v – tom,
- r – rocznik,
- d – rok,
- n – numer,
- s – strony,
- z – numer kolejny wystąpienia pola w rekordzie.

Zrezygnowano po konsultacjach z podawania tytułu recenzji, polemiki, uzupełnienia¹.

W bazie dla bibliografii regionalnej w systemie MAK zaprojektowano sześć masek, z czego:

- maska 0 przeznaczona jest do wymiany danych między bazami (import, eksport);
- maska 1 – techniczna dla bazy regionalnej, uwzględnia wszystkie aktywne pola dla różnych jednostek opisywanych w bazie;
- maska 2 – przeznaczona do opisu książki jedno- i wielotomowej, jej recenzji, prac współwydanych, ustępu, fragmentu z książki jedno- i wielotomowej oraz dokumentu kartograficznego i jego recenzji;
- maska 3 – służy opisowi odrębnej pracy z książki jedno- i wielotomowej;
- maska 4 – uwzględnia aktywne etykiety pól i podpól dla wydawnictw ciągłych;
- maska 5 – przeznaczona jest do opisu artykułu z czasopisma, jego recenzji, recenzji sztuki teatralnej, opery, baletu, koncertu, polemiki, uzupełnienia oraz fragmentu artykułu;
- maska 6 – przeznaczona jest do oglądania i powinna być ustawiona w systemie MAK jako maska domyślna dla czytelnika.

Maski 2-5 ułatwiają i dyscyplinują wprowadzanie danych przez początkujących użytkowników MAK-u. Wprowadzanie wspomaga też help, w którym zawarta jest interpretacja poszczególnych etykiet pól i podpól oraz najistotniejsze zdaniem autorki wskazówki merytoryczne².

Adaptując format MARC BN na potrzeby bibliografii regionalnej i opisując go, wykorzystano opracowanie Zofii Moszczyńskiej-Pętkowskiej *For-*

¹ Autorki *Adaptacji formatu MARC BN na potrzeby bibliografii regionalnej* (wygłaszająca komunikat i Jolanta Słowik) proszą wszystkich przyszłych użytkowników zaproponowanej bazy o wszelkie sugestie i uwagi krytyczne.

² Help do wprowadzania danych wywołujemy z poziomu pola w aktywnej opcji wprowadzania, naciskając jednocześnie klawisze ALT, H.

mat MARC-BN. Zawartość i sposób stosowania w Przewodniku Bibliograficznym z 1995 r., maszynopisy Biblioteki Narodowej z wykazami pól, podpól i wskaźników w formacie MARC BN dla „Bibliografii Zawartości Czasopism” z 1996 r., „Przewodnika Bibliograficznego” z 1998 r. oraz „Bibliografii Wydawnictw Ciągłych” z 1997 r. Uwzględniono obowiązujące przepisy katalogowania oraz projekty PN, m. in. *Przepisy katalogowania książek* Marii Lenartowicz, interpretacje postanowień do PN-N-O1152-02 Marii Janowskiej, PN-N-01228 na formę nazw geograficznych w haśle opisu bibliograficznego, projekt PN-N-01229 na hasło osobowe.

Format i baza mogą być stosowane także do innych bibliografii dziedzinowych.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że używanie jednolitego formatu w pracy w systemie zautomatyzowanym nad bibliografią regionalną umożliwi współpracującym bibliotekom wymianę danych.

Uczestnicy konferencji podczas obrad

WYKORZYSTANIE SYSTEMU „SOWA” W PRACY NAD BIBLIOGRAFIĄ *„Kultura województwa sieradzkiego w publikacjach”*

System Informatycznej Obsługi SOWA zaczęliśmy wdrażać w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej WBP w Sieradzu w 1991 r. Rozpoczęliśmy od programu podstawowego, jakim jest program katalogowania, informacyjno-wyszukiwawczy i zestawień bibliograficznych. Stworzyliśmy komputerowy katalog Wypożyczalni i Czytelni dla Dorosłych zawierający ponad 70 000 rekordów, tj. ponad 60 tys. tytułów. Wszystkie książki znajdujące się w bazie zostały zaopatrzone w kod kreskowy, zawierający numer inwentarzowy – i od stycznia 1995 r. uruchomiliśmy automatyczną wypożyczalnię książek.

Wykorzystując doświadczenie z pracy w zintegrowanym systemie komputerowym SOWA, postanowiliśmy także w tym systemie stworzyć regionalną bazę danych. Pracę tę rozpoczęliśmy w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym w lutym 1995 r. od wprowadzenia opisów, głównie artykułów z czasopism z roku 1994. Najpierw należało opracować klasyfikację regionalną (a właściwie dostosować dotychczas istniejącą dla tradycyjnej kartoteki regionalnej, jako że działy i poddziały oznaczały cyfry arabskie) i wprowadzić tę klasyfikację do słownika haseł wzorcowych, gdzie funkcjonuje zarówno w postaci symboli, jak i nazw działów. Oprócz klasyfikacji regionalnej do każdego opisu w tzw. kluczach wprowadzono: miejscowość, hasło osobowe i hasło regionalne; kartoteki wzorcowe dla nich tworzone w trakcie tworzenia bazy. Dodatkowo w kluczach wpisywano rok publikacji i – w przypadku opisu recenzji – numer rekordu, pod którym opisano dzieło recenzowane.

W systemie komputerowym SOWA do wprowadzania danych stosowany jest ten sam format co dla czasopism, artykułów z czasopism, druków zwartych, odrębnych prac opublikowanych w książce, rozdziału, fragmentu. Wypełnia się pole „typ” wykorzystywane do rozróżniania formatów różnych rodzajów dokumentów.

Po utworzeniu regionalnej bazy danych – opisów z 1994 r. pomyśleliśmy o mechanizmie wykorzystania SOWY do wydruku bibliografii *Kultura województwa sieradzkiego w publikacjach – 1994*.

Dlaczego taki zawężony zakres tej bibliografii? Jest ona kontynuacją szesnastu roczników wydanych od 1978 r. przez naszą Bibliotekę. Niestety nie udało nam się zrealizować ustaleń konferencji w Jarocinie z 1981 r.

o wspólnym redagowaniu bibliografii województw: łódzkiego, piotrkowskiego, skierniewickiego i sieradzkiego. Naszym zadaniem przede wszystkim dlatego, że dyrekcja Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łodzi zrezygnowała z funkcji centrum regionu łódzkiego w dawnych granicach i przestała interesować się inicjatywami sąsiednich województw. Brak wiążącego ośrodka, koordynującego ustalenia, uniemożliwił wspólne wydawanie bibliografii regionalnej.

Dlatego też, mając utworzoną regionalną bazę danych do wydruku bibliografii *Kultura województwa sieradzkiego w publikacjach*, zastosowano program emisja bibliografii regionalnej, który w kwietniu 1996 r. otrzymaliśmy od autora systemu SOWA, Leszka Masadyńskiego, a w lipcu 1996 r. wydruk bibliografii (609 poz., 63 s.) był gotowy. Podstawowym zadaniem tego programu jest przygotowanie wydruku posortowanego wg przyjętej klasyfikacji bibliografii, zredagowanego wg tradycji danej bibliografii.

Klasyfikację bibliografii, czyli zasady oznaczenia działów bibliografii odpowiednio do jej specyfiki, w przypadku omawianej bibliografii zbudowano w ten sposób, że do klasyfikacji regionalnej każdego opisu (która w SOWIE nie jest wprowadzona hierarchicznie) dodano nazwę miejscowości i hasło przedmiotowe. Tę rozszerzoną klasyfikację stosuje się do każdego opisu, który wchodzi do bibliografii.

Bibliografia powstaje w systemie komputerowym SOWA w kilku etapach. Z każdego poddziału pierwszego i drugiego stopnia bibliografii za pomocą mechanizmu kolekcji wydzielono z regionalnej bazy danych 16 ponumerowanych plików. Do zawartości każdego z nich można wielokrotnie wracać – dokonywać selekcji i prowadzić prace redakcyjne. Wszelkie zmiany w pliku można zapisać, i z plików tych można również wyprowadzić zestawienia zarówno na monitor, jak i na drukarkę i prowadzić korektę bibliografii w częściach.

Wynik wyszukania, czyli połączenia wszystkich plików, przekazywany jest w tzw. pliku kolekcji do programu Emisja Bibliografii Regionalnej. W programie tym wydruk posortowany jest wg przyjętej klasyfikacji bibliografii, opisy mają numerację ciągłą, opisy recenzji połączone są z opisem dzieła recenzowanego, wprowadzone zostały odsyłacze ogólne. Opisy zbiorcze zebrane są razem, wprowadzicie nie pod jedną pozycją, ale pod daną nazwą, np. I Ogólnokrajowa Konferencja Użytkowników Systemu SOWA. Program Emisja Bibliografii Regionalnej umożliwia także utworzenie indeksu autorskiego i indeksów przedmiotowych – niestety – osobnych: osobowego, miejscowości, haseł regionalnych.

Kolejnym etapem jest emisja bibliografii do pliku tekstowego i praca w edytorze MS-WORD firmy Microsoft. Współpraca z edytorem tekstu daje oczywiście wyższą jakość wydruku, wymaga jednak bardzo pracochłonnej obróbki ręcznej. Wynik tego wydruku prezentuje nasza bibliografia, o której jeszcze kilka słów. Są w niej 4 działy główne: kultura, sztuka, litera-

tura piękna, biblioteki i czytelnictwo. W obrębie działów porządkowano materiał alfabetycznie, wydzielając na początku materiały dotyczące Sieradza, następnie województwa jako całości i poszczególnych miejscowości. Wprowadzano także hasła przedmiotowe dla uzyskania przejrzystości układu.

W bibliografii występują dwa rodzaje opisów: dla książek zastosowano normę PN-82/N-01152.01, dla artykułów z czasopism natomiast przyjęto nowe zasady opisu według projektu normy przyjętej w Ośrodku Normalizacji Bibliograficznej Biblioteki Narodowej (należy podkreślić, że od początku tworzenia regionalnej bazy danych opis artykułów w wyprowadzanych zestawieniach bibliograficznych był zgodny z nową normą). Opis rozpoczyna wyróżniony graficznie pierwszy wyraz tytułu, wyjątek stanowi dział literatura piękna, teksty, w którym jest układ według hasła głównego (nazwa autora). Bibliografię uzupełniają dwa indeksy: autorski i miejscowości.

Wydrukowano tylko ten jeden rocznik bibliografii. Regionalna baza danych powiększyła się o opisy z dalszych lat i służy do udzielania bieżącej informacji o regionie. Chodziło nam o to, żeby program Emisja Bibliografii Regionalnej znacznie udoskonalić. Podczas konferencji nt. „Funkcja informacyjna biblioteki publicznej”, którą WBP w Sieradzu i firma SOKRATES-SOFTWARE z Poznania zorganizowały w listopadzie 1997 r. dla użytkowników SOWY, ustalono listę najpilniejszych problemów do rozwiązania:

1. Dostosowanie systemu SOWA do wydruku bibliografii regionalnej wg przepisów bibliograficznych: *Kompozycja wydawnicza i typograficzna bibliografii w układzie działowym lub systematycznym*.

2. Tworzenie indeksu przedmiotowego.

Autor systemu SOWA, Leszek Masadyński obiecał nam wówczas przygotować ulepszoną wersję programu bibliografii regionalnej.

W 1977 r. rozpoczęliśmy w WBP w Sieradzu gromadzenie materiałów do *Bibliografii województwa sieradzkiego za lata 1975-1995* w pełnym zakresie. Nasze plany wydawnicze:

- I etap: baza komputerowa w SOWIE wg możliwych elementów wyszukiwania w indeksie autorskim i przedmiotowym – koniec 1999 r.

- II etap: uzupełnienie za lata 1996-1998 i praca nad wydrukiem książkowym.

- III etap: uzupełnienie za lata 1996-1998 i praca nad wydrukiem książkowym.

Nowym produktem autora SOWY jest uniwersalny program SOWA II, mający zastosowanie dla dwóch baz: bibliograficznej i katalogowej. Jesteśmy w trakcie testowania SOWY II, najpierw w formacie USMARC. Wiemy też o próbach konwersji baz MAK-owskich w formacie MARC BN. Najważniejszym problemem jest ulepszenie formatu opisu bibliograficznego na potrzeby bibliografii regionalnej do stosowania w systemie SOWA.

STAN PRAC NAD TWORZENIEM BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ W SYSTEMIE „SOWA” NA PRZYKŁADZIE „*Bibliografii województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzeskiego*”

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna (WiMBP) w Rzeszowie ma pokaźny dorobek wydawniczy w zakresie bibliografii regionalnych. Pierwszy tom *Bibliografii Rzeszowszczyzny 1944-1963: (druki zwarte)* ukazał się w 1964 r. W roku 1968 wydano drukiem *Bibliografię* zawierającą opisy artykułów z czasopism tematycznie związanych z Rzeszowszczyzną, obejmującą ten sam okres. Od roku 1968 regularnie ukazywały się kolejne tomy. Do tej pory wydaliśmy 27 tomów bibliografii. Bibliografia nasza obejmuje województwo rzeszowskie za lata 1944-1975 (do 31 V), następnie po reformie administracyjnej kraju (od 1 VI 1975 r.) województwa krośnieńskie, przemyskie, rzeszowskie i tarnobrzeskie, zawsze ten sam obszar Polski południowo-wschodniej, z pewnymi zmianami spowodowanymi korektą granic województw. Bibliografia ta jest wszechstronnym źródłem pośredniej informacji o regionie. Rejestruje książki, czasopisma, mapy, ważniejsze dokumenty życia społecznego oraz artykuły z czasopism. Opisy sporządzane są w ogromnej większości z autopsji, w przypadku przejęcia opisów z innych źródeł oznaczamy je znakiem „o”. Każdy kolejny tom zawiera także uzupełnienia z lat poprzednich. Poszukiwanie materiałów bibliograficznych ułatwia układ działowy bibliografii oraz indeksy. Indeks autorski, w układzie alfabetycznym, zawiera nazwiska autorów współautorów, opracowujących, tłumaczy, redaktorów, recenzentów polemistów, przeprowadzających wywiady, ilustratorów i autorów opracowań graficznych. Nazwiska autorów recenzowanych sztuk teatralnych wyróżniono kursywą. Indeks przedmiotowy zawiera tematy poszczególnych pozycji bibliograficznych, hasła topograficzne i osobowe. Jako ostatni zamieszczamy indeks autorów i tytułów druków zwartych oraz tytułów opracowań zbiorowych zamieszczanych w *Bibliografii*. Każdy z indeksów poprzedzają objaśnienia zastosowanych w nich skrótów. Liczby umieszczone obok haseł odsyłają do numerów pozycji w tekście. Do spisów informacyjno-pomocniczych zamieszczanych w *Bibliografii* należą także: wykaz czasopism wykorzystanych oraz ich skrótów i wykaz ważniejszych skrótów i symboli. W trakcie zbierania opisów do *Bibliografii* tworzymy

równocześnie katalog regionalny, alfabetyczny i przedmiotowy, obejmujący swym zasięgiem również obszar Polski południowo-wschodniej, rejestrując w nim opisy dokumentów regionalnych gromadzonych i udostępnianych w naszej bibliotece. Ostatni wydany drukiem tom *Bibliografii województw krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzemeskiego 1987*, opracowany przez Małgorzatę Zarembę, ukazał się w 1997 r.

Aktualnie przygotowany jest do druku kolejny rocznik (za rok 1988) i rozpoczęto prace nad opracowaniem *Bibliografii* za rok 1989. Wszystkie wymienione roczniki opracowywane są tradycyjnie metodą kartkową. Natomiast w roku 1997 podjęliśmy próby opracowania bibliografii regionalnej w systemie zautomatyzowanym, w wyniku czego powstała kartoteka bibliograficzna, licząca 11 tysięcy opisów na koniec listopada 1998 r.

WiMBP w Rzeszowie od wielu lat podejmowała intensywne działania w zakresie automatyzacji procesów bibliotecznych. Prace te zostały wyraźnie przyspieszone w 1994 r., kiedy Biblioteka zakupiła i rozpoczęła wdrażanie Systemu Informatycznej Obsługi Biblioteki SOWA, wykonanego przez Zakład Projektowania i Konserwacji Systemów Komputerowych SOKRATES – Software z Poznania.

Pierwszym modulem tego systemu, zainstalowanym w Bibliotece, był program katalogowania i informacyjno-wyszukiwawczy. Przy jego pomocy podjęto prace nad tworzeniem bazy danych rejestrującej opisy katalogowe nowości wydawniczych, wprowadzanych do naszych zbiorów. Jednocześnie rozpoczęliśmy konwersję do postaci elektronicznej, kartkowego katalogu centralnego Biblioteki, obejmującego katalogi Czytelni Głównej, Informatorium, Wypożyczalni Głównej i bibliotek filialnych WiMBP. Katalogi elektroniczne były od początku wykorzystywane w działalności informacyjnej naszej Biblioteki.

Od 1997 r. rozpoczęto prace nad bibliograficzną bazą danych o regionie. Baza ta będzie podstawą do wydania *Bibliografii województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzemeskiego*, a od przyszłego roku *Bibliografii województwa podkarpackiego*. Do tworzenia tej bazy wykorzystano program katalogowania, po wprowadzeniu pewnych modyfikacji. Podstawowymi funkcjami realizowanymi przez oprogramowanie są:

- wprowadzanie pełnych danych o wszystkich rodzajach dokumentów,
- przeglądanie bazy na ekranie monitora w dowolnie wybranym układzie,
- tworzenie zestawień katalogowych dokumentów w dowolnych układach.

Oprogramowanie stwarza możliwość katalogowania:

- dzieł zwartych jednotomowych lub pojedynczych tomów dzieła wielotomowego,

- wydzielonych logicznie samoistnych części dzieła,
- dzieł wielotomowych lub wieloczęściowych rozumianych jako całość,
- czasopism lub serii wydawniczych,
- całych roczników czasopism,
- poszczególnych numerów czasopisma,
- artykułów lub innych publikacji, wchodzących w skład dowolnego dokumentu.

Dzięki tym funkcjom możliwe było zastosowanie oprogramowania do tworzenia kartoteki bibliograficznej, a także do wydruku kart do katalogu regionalnego. Nie mniej jednak należało dokonać szeregu niezbędnych modyfikacji. Przede wszystkim dostosowano moduł do wymogów bibliografii i normalizacji. Po pierwsze, wprowadzono numerację opisów oraz wyodrębniono z opisów autorów, a w przypadku ich braku – pierwszy wyraz tytułu, umieszczony nad opisem, obok numeru pozycji, zapisany wersalikami. Wprowadzono do indeksu autorskiego nazwiska osób przeprowadzających rozmowy, redaktorów, opracowujących, recenzentów i innych wraz z oznaczeniem funkcji, a także współautorów. Opisy dokumentów rozpoczynamy od określenia typu dokumentu, np. A-artykuł, C-czasopismo.

Artykuły z czasopism wprowadzamy w sposób hierarchiczny (wielopoziomowy). W pierwszej kolejności wprowadzamy opis czasopisma rozumianego jako całość, w drugiej zaś, poprzez powiązania, wprowadzamy artykuły zawarte w tym czasopiśmie. Żeby uniknąć długiego oczekiwania na powiązanie kolejnego opisu ponawiamy opis dzienników co miesiąc, a tygodników co kwartał. W efekcie końcowym po wykasowaniu dodatkowych oznaczeń, wszystkie artykuły powiązane są z właściwymi tytułami czasopisma w kolejności wprowadzenia.

Wielopoziomowo wprowadzamy także recenzje i polemiki. W przypadku recenzji, w pierwszej kolejności wprowadzamy pozycję recenzowaną, oznaczając ją w kluczach wyszukiwania literą I, następnie wprowadzamy opis artykułu recenzującego, oznaczonego kluczem J. Kolejno oznaczamy w kluczach naprzemiennie numery wprowadzonych pozycji. W kluczu oznaczonym I podajemy numer opisu artykułu recenzującego, a w kluczu J numer pozycji recenzowanej. W przypadku polemiki w kluczach wyszukiwania oznaczonych literą L, podajemy numer pozycji artykułu spornego. Ten sposób łączenia opisów jest bardzo wygodny z tego względu, że do bazy wpisujemy pełne opisy wraz z tytułami recenzji i artykułów polemicznych z tego powodu, że w codziennej pracy informacyjnej korzystamy z indeksów tytułowych. Wyeliminowanie tytułów z opisów będzie wymagało niestety obróbki ręcznej.

Kolejny problem wyniknął w czasie, kiedy ukazała się drukiem interpretacja postanowień nowej normy opisu bibliograficznego artykułu.

Wcześniej wzorowaliśmy się na *Bibliografii Zawartości Czasopism*, która nie uwzględnia ilustracji, rysunków itd. Informacje tego typu zamieszczaliśmy na końcu opisu (są one widoczne na monitorze i na wydruku), natomiast później wprowadziliśmy, zgodnie z postanowieniami nowej normy strefę uwag, którą wpisujemy w polu „opis fizyczny” i, niestety, informacje tam zamieszczane nie są widoczne na wydruku. Mankamentem jest również to, że w module nie ma możliwości scalania opisów. Opisy artykułów o podobnej zawartości treściowej łączy się przez tworzenie podziałów tematycznych.

Wszystkie poprzednio wydane tomy *Bibliografii* posiadały indeks przedmiotowy, który zawierał łącznie hasła osobowe i nazwy miejscowości. Obecnie program przewiduje aż trzy indeksy w tym zakresie, oddzielnie osobowy, nazw geograficznych oraz przedmiotowy z hasłami tematycznymi, nazwami instytucji, zakładów pracy itp. Możemy pozostać przy takim układzie lub uszanować przyzwyczajenia naszych użytkowników informacji i przerabiać „ręcznie” wymienione indeksy.

Początkowo problemem był również brak możliwości robienia odsyłaczy. W naszej *Bibliografii* stosujemy dwa rodzaje odsyłaczy: liczbowe – odsyłające do konkretnej pozycji i tzw. odsyłacze pełne. W dziale głównym wprowadzaliśmy pełny opis, a w przypadku konieczności umieszczenia go w innych działach, wprowadzaliśmy tylko skrócony opis i odsyłacz do pozycji z pełnym opisem. Częściowo problem ten rozwiązuje wprowadzenie znaku równości przy kluczu klasyfikacji regionalnej R i odesłanie do pozycji z pełnym opisem. W wyniku takiej operacji otrzymujemy odsyłacz oznaczony skrótem zob. poz.

Najważniejszą jednak sprawą, przy tworzeniu głównego zrębu *Bibliografii* metodą zautomatyzowaną, jest nadanie właściwej klasyfikacji regionalnej, którą oznaczamy symbolami cyfrowymi, za pomocą klucza wyszukiwania oznaczonego literą R. Oznaczenia cyfrowe powstały przez przyporządkowanie konkretnym działom *Bibliografii* liczby jednocyfrowej, a w dalszej kolejności, w miarę zawężania się tematu, przez dodawanie po kropce kolejnych cyfr, tworząc w ten sposób schemat klasyfikacji działów głównych i poddziałów. Ponadto stosujemy jeszcze dodatkowe klucze wyszukiwania, takie jak: G – dla oznaczenia nazwy miejscowości, H – hasło przedmiotowe, O – hasło osobowe, P – rok publikacji, U – uzupełnienia. Dodatkowo każdy opis wprowadzony jest z adnotacją, którą wpisujemy w polu F-7 (treść).

Specyfiką naszej *Bibliografii* jest również to, że swoim zasięgiem terytorialnym obejmuje cztery województwa, co również wymaga pewnych odrębnych rozwiązań w układzie i kompozycji tekstu.

Żeby uzyskać zadowalający efekt końcowy, spełniający nasze oczekiwania, zgodnie z normami dotyczącymi bibliografii regionalnych, czeka nas jeszcze wiele prac. Przede wszystkim trzeba rozwinąć słownie, oznaczoną

symbolami cyfrowymi klasyfikację regionalną, tworząc nazwy rozdziałów. Ponadto trzeba poczynić wiele poprawek w całej bazie, wynikających z wprowadzania kolejnych modyfikacji, które miały miejsce już w trakcie tworzenia bazy. Jak już nadmieniałam, równoległe z pracami nad *Bibliografią* tworzymy katalog regionalny. Do katalogu wykorzystujemy te same opisy, które wprowadzamy do bazy bibliograficznej, oczywiście tylko tych dokumentów, które są archiwizowane w naszej Bibliotece. Automatycznie drukujemy karty do katalogu regionalnego, wymaga to wprowadzania jeszcze wielu poprawek w opisie katalogowym, a przede wszystkim powtórzonego nanoszenia adnotacji, którą dla potrzeb *Bibliografii* wprowadzamy w polu F-7, a na potrzeby katalogu należałoby je wprowadzić w polu F-6 (uwagi). Następnym etapem będzie praca z programem Emisja Bibliografii Regionalnej, gdzie na monitorze i na wydruku widoczne są już poszczególne działy, poddziały i indeksy.

Do tej pory nie udało nam się jeszcze wydać drukiem żadnego tomu *Bibliografii* opracowanej w systemie zautomatyzowanym. Mamy nadzieję, że nastąpi to w przyszłym roku, niemniej jednak baza wykorzystywana jest codziennie jako podstawowe źródło informacji o regionie w Informatorium WiMBP. Równoległe z pracami nad bibliografią bieżącą, opracowujemy metodą tradycyjną wcześniejsze roczniki za lata 1989-1996. Będziemy systematycznie wypełniać tę lukę. Prac tych, niestety nie można przyspieszyć z tego powodu, że w naszej Bibliotece tworzeniem regionalnego warsztatu informacyjnego, obejmującego cztery województwa, między innymi zbieraniem opisów do katalogu regionalnego i do *Bibliografii*, wprowadzaniem opisów do bazy danych, opracowaniem równoległe dwóch roczników *Bibliografii*, wydrukiem kart i włączaniem ich do katalogu regionalnego, tworzeniem kartotek regionalnych a nawet dystrybucją bibliografii – zajmują się tylko trzy osoby. *Bibliografię województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tamobrzeskiego* opracowuje się w całości w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym WiMBP w Rzeszowie. Biblioteki Wojewódzkie w Krośnie, Przemysłu i Tamobrzegu partycypują częściowo w kosztach wydania drukiem poszczególnych tomów.

Pomimo licznych trudności zdecydowaliśmy się na opracowanie *Bibliografii* w programie SOWA z tego powodu, że wszystkie zautomatyzowane procesy biblioteczne w naszej instytucji robimy w tym programie, ponadto wiele osób posiada biegłą umiejętność w zakresie obsługi tego programu.

Pomimo opóźnienia w wydawaniu *Bibliografii* drukiem nasi użytkownicy bibliografii regionalnej nie są jej pozbawieni. Mają do dyspozycji katalogi i kartoteki regionalne, tworzone na bieżąco. Mogą korzystać także z komputerowej kartoteki bibliograficznej w dowolnych układach i zestawieniach. Bazę tę można przedrukowywać lub kopiować na inny nośnik elektroniczny w zależności od potrzeb.

STAN PRAC I NAJBLIŻSZE ZAMIERZENIA „*Bibliografii Śląska*”

Bibliografia Śląska jest jedną z najstarszych bibliografii regionalnych. Wydawana jest od 1960 r. Uwzględnia materiały z terytorium w granicach historycznych całego Śląska (Górnego, Dolnego i Cieszyńskiego), a współcześnie osiem województw południowo-zachodniej Polski. W takiej formie ma ukazywać się do rocznika 1989. Od roku 1990, według zaleceń dyrekcji Biblioteki Śląskiej *Bibliografia* ma zmienić, czyli zawęzić swój zasięg terytorialny do obszaru województwa katowickiego, później śląskiego, z jednoczesnym zmniejszeniem selekcji materiałów. Na razie proponuje się utworzenie od 1999 r. dwóch zespołów bibliograficznych:

a) jeden ma opracowywać bibliografię województwa śląskiego na bieżąco, gromadząc materiały w bazie komputerowej – głównie do celów informacyjnych (z ewentualną możliwością okresowego publikowania;

b) drugi będzie kontynuował *Bibliografię Śląska* do 1989 r., a od 1990 r. *Bibliografię województwa katowickiego* w nowej wersji.

Od początku, tj. od 1960 r. ukazało się drukiem 25 roczników (do 1984 r.). Lata 1985 i 1986 są opracowane i przygotowane w składzie komputerowym (czekają na wydanie). Rok 1987 jest opracowany w postaci kartoteki i czeka na wpisanie do modułu *Bibliografia*, celem sporządzenia indeksów i spisów pomocniczych.

Obecnie 3-osobowy zespół rozpoczął prace nad rocznikiem 1988. Będzie to pierwszy rocznik, opracowany według nowych norm. Zastosuje się w opisach bibliograficznych:

- artykułów – PN-N-01152,
- wydawnictw ciągłych – PN-N-1152-02,
- książek – PN-82-N-01152.01.

Tej ostatniej normy nie stosowano w poprzednich rocznikach, aby nie wprowadzać różnych rodzajów opisów. Zmiany w opisach bibliograficznych stosuje się według wymienionych norm z jednym wyjątkiem, a mianowicie pierwszym podstawowym elementem opisów pozostał autor lub tytuł (w przypadku dzieła zbiorowego), podobnie jak stosuje to *Polska Bibliografia Bibliologiczna*.

Wdrażanie nowej techniki komputerowej rozpoczęliśmy dopiero w 1988 r. Dla naszych potrzeb Firma Max Elektronik z Zielonej Góry opracowała moduł Bibliografia w systemie Promax. System ten będzie zapewne spełniał wszystkie nasze wymagania. Pozwoli na zachowanie dotychczasowo-

wego układu, łącznie z pozycjami zbiorowymi oraz odsyłaczami wewnątrz i międzydziałowymi stosowanymi w naszej *Bibliografii*.

System jest bardzo przyjazny dla sporządzającego opisy, uwzględnia aktualne normy opisów bibliograficznych i klasyfikację. Wszystkie pola i podpola są ukryte, nie trzeba pamiętać szczegółowo znaków umownych, zalecanych przez normy. Wystarczy wywołać odpowiedni typ kreatora, np. artykułu, czasopisma, książki, niesamoistnej części wydawnictwa, polemiki, recenzji czy wywiadu i wprowadzić dane w wybranym formacie.

Praca w module umożliwia realizację różnego typu zadań. W zależności od tego, który moduł został wybrany, praca w nim jest zróżnicowana, jednak podstawowe funkcje są takie same. Są to następujące funkcje:

- 1) wyświetlanie opisu rekordu w wybranym szablonie,
- 2) stworzenie nowego rekordu,
- 3) poprawianie wybranego rekordu,
- 4) usuwanie zaznaczonego dokumentu.

Wykonanie wszystkich funkcji: dodania rekordu, poprawiania, kontroli itd. możliwe jest również przez menu modułu. Opcja *plik* zawiera operacje: *nowy*, *popraw*, *usuń*, *rozwiń do pół* i *zamknij*, a opcja *rekord* umożliwia dokonanie kontroli, autoryzacji i dodatkowo posiada opcję *info*, która zawiera informację o wybranym rekordzie. Jest również możliwość zmiany porządku wyświetlania danych na alfabetyczny lub chronologiczny, w zależności od potrzeb. Dodatkowa opcja *opisy* umożliwia wyświetlanie opisów na trzy sposoby: wszystkie, autoryzowane i nieautoryzowane. Wyświetlenie wszystkich dokumentów pozwala na przegląd kompletnej listy rekordów.

Również moduł OPAC, który znajduje się w systemie Promax daje duże możliwości wyszukiwania danych według: słów kluczowych, tytułów, osób z pola odpowiedzialności, klasyfikacji bibliografii, form wydawniczych i dat wydania, roku wydania bibliografii, wg tytułów czasopism i dat wydania, a także serii wydawniczych. Użytkownik może definiować także inne, potrzebne indeksy wyszukiwawcze.

Przygotowaną wraz z indeksami bibliografię lub jej części można wydrukować wprost na lokalnej lub sieciowej drukarce.

Tak więc moduł Bibliografia w systemie Promax zapewni nam podstawowe funkcje potrzebne do opracowania bibliografii, a mianowicie:

- wprowadzanie danych,
- modyfikacje,
- wyszukiwanie,
- przygotowanie do druku.

Mamy nadzieję, że opracowanie komputerowej bazy danych usprawni redagowanie kolejnych tomów naszej *Bibliografii*: zapewni pełną i szybką informację, a także przyspieszy i usprawni druk wybranych materiałów i kolejnych roczników.

BIBLIOGRAFICZNA DZIAŁALNOŚĆ KSIĄŻNICY CIESZYŃSKIEJ

Jedna z najmłodszych placówek bibliotecznych w Polsce, utworzona 1 stycznia 1994 r. Książnica Cieszyńska, jest regionalną biblioteką o charakterze naukowym. W skład jej zbiorów wchodzi kilka kolekcji książkowych, które powstały lub były przechowywane na terenie Cieszyna w okresie ostatnich ponad 200 lat. Najstarszą i najcenniejszą z nich jest biblioteka księdza Leopolda Jana Szersznika (1747-1814), cieszyńskiego uczonego, pedagoga, działacza komunalnego i kolekcjonera. Stworzona na przełomie XVIII i XIX w., stała się pierwszą biblioteką publiczną na terenie Śląska pozostającego pod władzą austriacką. O jej znaczeniu decyduje zarówno zawartość, reprezentatywna dla wszystkich ówczesnych dziedzin wiedzy, jak i zachowany do dzisiaj XVIII-wieczny układ wewnętrzny i wystrój, na który składa się kilkadziesiąt okazałych, wykonanych w stylu klasycystycznym regałów. Olbrzymią wartość ma także księgozbiór Józefa Ignacego Kraszewskiego (1812-1887). Kolekcja ta, będąca warsztatem pracy pisarza, odzwierciedla jego wszechstronne zainteresowania naukowe i społeczne, szerokie kontakty w polskich i europejskich sferach literackich i naukowych, a przede wszystkim – pasję bibliofilską, zawiera bowiem wiele, dobie-ranych z prawdziwym zapaśtem, książek cennych i rzadkich. Duże znaczenie ma również biblioteka jednej z pierwszych w Cieszynie polskich organizacji kulturalno-oświatowych – Czytelni Ludowej (1847/1861-1922). Stworzona głównie z darów – napływających z całego obszaru dawnej Rzeczypospolitej – od wydawców, księgarzy, bibliofilów i pisarzy, obejmuje wiele pomnikowych wręcz zabytków polskiej kultury piśmienniczej.

Ściśle z dziejami cieszyńskiej kultury związane są z kolei księgozbiory Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (1901-1939) oraz dawnego Stadt Museum – późniejszego Muzeum Miejskiego (1901-1960). Oba zespoły obejmują książki ofiarowane przez mieszkańców regionu, często przechowywane w ich rodzinach od wielu pokoleń, a także szczątki nie istniejących już bibliotek instytucjonalnych, głównie niemieckich. Wszystkie kolekcje wchodzące w skład Książnicy Cieszyńskiej liczą ogółem ponad 120 000 woluminów dzieł drukowanych, w tym ok. 17 000 starodruków (46 inkunabułów), oraz ok. 17 000 jednostek ewidencyjnych rękopisów, wśród których najstarsze pochodzą z XII i XIV w. Obecność licznych piśmienniczych, drukarskich i proweniencyjnych cymeliów sprawia, że zbiory Książnicy stanowią ważny zabytek dziedzictwa ogólnoeuropejskiego, a najwięk-

sze znaczenie posiadają bez wątpienia dla polskiej, czeskiej i niemieckiej kultury piśmienniczej.

Przede wszystkim jednak księgozbiór ten, odzwierciedlając bogactwo i otwartość dawnej kultury Śląska Cieszyńskiego, współtworzonej przez kilka zamieszkujących ten obszar grup narodowych i wyznaniowych, stanowi jeden z najważniejszych składników kulturowego dziedzictwa regionu i podstawową bazę do badań nad Śląskiem Cieszyńskim. Bogaty zbiór wydawnictw związanych z regionem jest stale uzupełniany. Książnica gromadzi wszelkie materiały związane ze Śląskiem Cieszyńskim – treścią lub osobami twórców, w tym publikacje najnowsze, wydane w obu, stanowiących historyczną całość, częściach Śląska Cieszyńskiego, a nie gromadzone w tak szerokim zakresie przez żadną z bibliotek – ani po polskiej, ani czeskiej stronie granicy.

Zgodnie z jednym ze swych statutowych celów, pełni Książnica rolę regionalnego centrum informacyjnego. We współpracy z Zarządem Głównym Macierzy Ziemi Cieszyńskiej w 1994 r. utworzyła ona Centrum Wiedzy o Regionie. Postanowiono, że obok gromadzenia zbiorów regionalnych, zasadniczym celem ośrodka stanie się tworzenie nowoczesnego warsztatu dokumentacyjnego, na który składać się mają – obok centralnego katalogu cieszyńskich zbiorów bibliotecznych i faktograficznej bazy danych o osobach, instytucjach i imprezach związanych ze Śląskiem Cieszyńskim – także podmiotowe i przedmiotowe bibliografie regionalne.

Zasadność prowadzenia prac bibliograficznych wynika zarówno z potrzeb użytkowników, jak i zawartości księgozbioru, obejmującego niemal całość piśmiennictwa dotyczącego regionu. W sytuacji, gdy liczba wydawnictw z terenu Śląska Cieszyńskiego, docierających do bibliotek położonych poza granicami regionu, jest daleka od kompletności, Książnica może niejako uzupełniać działalność bibliograficzną prowadzoną przez większe ośrodki. Już wkrótce po utworzeniu Książnicy Cieszyńskiej włączyła się ona w prowadzone w Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego prace zespołu redakcyjnego *Bibliografii historii Śląska* w zakresie rejestrowania materiałów wydanych na terenie Śląska Cieszyńskiego, zarówno w jego polskiej, jak i czeskiej części. Podjęto również prace nad samodzielnym tworzeniem zestawień bibliograficznych. I tak, od roku 1994 opracowywana jest – w cyklu rocznym – bieżąca bibliografia publicystyki historycznej na łamach prasy regionalnej, obejmująca materiał z czasopism polskich i dwujęzycznych (polsko-czeskich) z terenu Śląska Cieszyńskiego (za rok 1994 – 31 tytułów czasopism i 887 pozycji, za 1995 – 32 tytuły czasopism i 952 pozycje, za 1996 rok – 33 tytuły czasopism i 1086 pozycji). Zestawienia te, publikowane na łamach wydawanego przez cieszyński Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego *Pamiętnika Cieszyńskiego*, spotkały się z dużym zainteresowaniem miejscowego środowiska historycznego, tak ze względu na dużą liczbę uwzględnianych tytułów czasopism lokalnych, jak i sto-

sunkowo krótki okres opracowywania (obecnie przygotowywany jest do druku rocznik 1996). W 1996 r. zestawiona została podmiotowa bibliografia pochodzącego z Cieszyna i podejmującego problematykę śląską historyka prof. Józefa Chlebowczyka (1924-1985) (zestawienie liczące 380 pozycji ukazało się w wydaniu w 1996 r. 11 tomie *Pamiętnika Cieszyńskiego*). W 1997 r. opracowano w Książnicy bibliografię zawartości regionalnego rocznika podejmującego głównie tematykę regionalną – *Kalendarza Cieszyńskiego* za lata 1985-1997, która opublikowana została w *Kalendarzu Cieszyńskim* na rok 1998. W 1998 r. zestawiona została przedmiotowa bibliografia działacza narodowego i społecznego ks. Józefa Londzina. Od niedawna zaczęto gromadzić materiały do retrospektywnej bibliografii cieszyńskich bibliotek, muzeów i archiwów.

Ze względu na brak wydzielonej komórki organizacyjnej mogącej zajmować się działalnością bibliograficzną, jest ona prowadzona w Dziale Opracowania Zbiorów, niejako na marginesie podstawowych prac Działu. Początkowo wszystkie zestawienia tworzone były metodą tradycyjną, choć już od momentu zainstalowania w Książnicy programu MAK w 1994 r. rozważano również możliwości automatyzacji prac bibliograficznych. Ostatecznie, decyzja o jej rozpoczęciu została przesunięta do czasu wdrożenia komputerowego opracowania wszystkich kategorii zbiorów Książnicy, co nastąpiło w 1996 r. Ponieważ moment ten wyprzedził powstanie ogólnopolskiego zespołu opracowującego format dla bibliografii regionalnej, podjęliśmy próbę zastosowania własnego formatu, traktując pierwsze wykonywane zestawienie jako rodzaj testu i możliwość zdobycia doświadczeń. Do zautomatyzowanego opracowania wybrana została bibliografia zawartości *Kalendarza, Cieszyńskiego* jako niezbyt obszerna (810 pozycji) i formalnie jednorodna – zawierająca wyłącznie artykuły. Wyszliśmy bowiem z założenia, że stworzona baza ma nam posłużyć przede wszystkim do przetestowania sposobu konstruowania bibliografii w systemie zautomatyzowanym oraz jej wydruku. Kwestię ewentualnego rozszerzenia formatu w celu przystosowania go do opisywania innych kategorii dokumentów celowo przesunęliśmy na okres późniejszy.

Jako wzorzec posłużył nam opracowany w Bibliotece Narodowej format *Bibliografii Zawartości Czasopism (BZCz)*. Ponieważ w Książnicy do katalogowania wszystkich rodzajów zbiorów stosowany jest jeden format (zawierający pola i podpola zgodne z formatem MARC BN i rozszerzony o pola niezbędne do opisu czasopism, starych druków, rękopisów, kartografii, ikonografii, mikrofilmów i dokumentów życia społecznego), prace rozpoczęliśmy od uzupełnienia stosowanego przez nas formatu o zgodne z MARC BN pola i podpola używane do opisywania artykułów z czasopism. Niestety, nie udało się dokonać tego w pełni konsekwentnie; mimo że format *BZCz* jest zasadniczo zgodny z formatem stosowanym w *Przewodniku Bibliograficznym (PB)*, a – co za tym idzie – także w bazach katalogowych Książnicy, w dwóch przypadkach analogiczne informacje poda-

wane były w różnych podpolach (pierwsze oznaczenie wydania w podpolu 205 a w PB, a 205 w BZCz oraz numeracja w obrębie cyklu – odpowiednio 226 h i 226 x). Ponieważ zasadniczą ideą, jaka przyświecała nam przy konstruowaniu formatu dla bibliografii, było dążenie do zachowania analogii pomiędzy nim a formatem stosowanym już w Książnicy do katalogowania wszystkich kategorii materiałów bibliotecznych, zdecydowaliśmy, że w przypadku niezgodności struktur etykiety podpól BZCz zostaną zmienione na zgodne z formatem stosowanym w Książnicy, co umożliwi wykorzystywanie w opracowywanych bibliografiach rekordów importowanych z własnych baz katalogowych. Ponadto, już w trakcie opracowywania bibliografii, uznaliśmy za konieczne uzupełnienie formatu MARC BN o dodatkowe podpole. W związku z potrzebą uwzględniania w indeksie przedmiotowym odsyłaczy od odrzuconych form tematów innych niż osobowe (pole 620 formatu MARC BN zawiera wyłącznie podpola dla odmiennych form nazw osobowych: 620 p- pseudonim, 620 s- nazwa polska), w formacie Książnicy dodane zostało podpole 620 x służące do wpisywania wszystkich odrzuconych form tematów geograficznych, jednostkowych i korporatywnych, od których uzyskać chcemy odsyłacze w indeksie przedmiotowym. Zdecydowaliśmy też, że kryterium szeregowania opisów w zbiorze głównym będzie hasło osobowe, wpisywane w polu 100.

Poza wymienionymi korektami, Książnica przejęła bez zmian zarówno strukturę formatu stosowanego w BZCz, jak i sposób wpisywania danych. Po wprowadzeniu do bazy całości materiału, przystąpiono do opracowania formatu wydruku, którego podjął się Jerzy Swianiewicz. Dzięki jego życzliwej pomocy uzyskaliśmy formaty wydruku głównego zrębu bibliografii oraz indeksów autorskiego i przedmiotowego. W trakcie prac nad przygotowaniem procedur wydruku okazało się jednak, że wymagania edycji wymusiły wniesienie poprawek do naszych pierwotnych założeń, z czym wiązało się wprowadzanie korekt w strukturze bazy i poprawianie sposobu zapisu we wszystkich dokumentach. Konieczność zmian wyniknęła z faktu, że w procesie edycji nie sprawdziły się niektóre z przejętych przez nas początkowo, wzorowanych na formacie MARC BN, rozwiązań. Najważniejsza z korekt dotyczyła sposobu zaznaczania odsyłaczy w działach, w których opisy mają być szeregowane według kryterium przedmiotowego (np. w dziale biografii). W pierwszej wersji formatu, zgodnie z praktyką BZCz, w podpolu 621 d wpisywaliśmy symbol działu, w którym należy umieścić odsyłacz, a treść nagłówka przedmiotowego, pod którym miał być on umieszczony, zaznaczana była przez wpisanie wskaźnika 1 w podpolu 620 o przy odpowiednim zapisie przedmiotowym. Komplikacje pojawiły się przy konieczności sporządzenia od jednej pozycji więcej niż jednego odsyłacza do różnych działów – w tym przypadku kilka zapisów przedmiotowych opatrzonych było wskaźnikiem 1, lecz niemożliwe było przydzielenie ich do odpowiednich działów. Aby uniknąć tego typu niejednoznaczności, zdecydowaliśmy się na rozszerzenie pola 621. W nowej, sko-

rygowanej wersji i formatu treść nagłówków przedmiotowych, pod którymi mają znaleźć się odsyłacze, wpisywana jest w nowo wprowadzonym podpolu 621 w, co umożliwia jednoznaczne przyporządkowanie właściwego nagłówka przedmiotowego do działu, w którym należy umieścić odsyłacz (przy konieczności sporządzenia kilku odsyłaczy powtarzane jest całe pole). Zdecydowaliśmy ponadto, że treść nagłówków przedmiotowych mających stanowić podstawę szeregowania pozycji głównych (w BZCz zaznaczana poprzez wpisanie w odpowiednim wystąpieniu pola 620 wskaźnika 1 w podpolu 620 w) będzie wpisywana w dodatkowo wprowadzonych podpolach – 621 p (nagłówek przedmiotowy I stopnia) i 621 r (nagłówek przedmiotowy II stopnia). Zastosowanie aż dwóch podpól służących do wpisywania nagłówków umożliwia dwustopniowe szeregowanie według kryterium przedmiotowego – np. według nazw miejscowości, a w ich obrębie – według nazw instytucji. Przy konstruowaniu formatu nie przewidzieliśmy również przypadku, kiedy dwa artykuły posiadają identyczne hasło osobowe i tytuł, a taki przykład pojawił się w naszej bazie. Wobec tego okazało się konieczne uwzględnienie dodatkowego czynnika szeregowania (w naszej bazie służy do tego podpole 200 s, w którym wpisywane są wartości liczbowe odpowiadające pożądanej kolejności opisów w zřębie głównym).

Wprowadzone korekty umożliwiły uzyskanie bezbłędnych wydruków z bazy danych. W kolejnym, ostatnim etapie format uzupełniony został o pole 360 używane do opisu artykułów z wydawnictw zbiorowych oraz pole 696 do opisu recenzji.

Wdrożony w Książnicy format w pełni sprawdził się w praktyce. Oprócz wspomnianej już, „testowej” bazy zawartości *Kalendarza Cieszyńskiego* za lata 1985-1997 został on już zastosowany do opracowania jej kontynuacji o materiał za rok 1998 oraz zestawienia bibliografii publicystyki historycznej na łamach prasy regionalnej za 1996 r. Na bieżąco w sposób zautomatyzowany opracowywana jest również bibliografia Książnicy Cieszyńskiej, przy tworzeniu której zdobywaliśmy doświadczenia w konstruowaniu zestawienia złożonego z opisów różnych kategorii materiałów (wydawnictw zwartych, artykułów z czasopism oraz rozpraw z wydawnictw zbiorowych). Wysiłek włożony w opracowanie formatu został zrekompenzowany przez możliwość zdobycia praktycznych doświadczeń w tworzeniu bibliografii w systemie zautomatyzowanym, przyspieszenie prac, zmniejszenie ilości błędów, sprawniejsze przygotowywanie materiału do druku, a czytelnikom umożliwił korzystanie z bibliograficznych baz danych w programie MAK.

STAN PRAC NAD „*Bibliografią województwa ciechanowskiego*”

Bibliografia Województwa Ciechanowskiego jest jedną z kilku obecnie wydawanych bibliografii na Mazowszu. Jej publikowanie rozpoczęto w 1993 r. Ukazały się wówczas dwa tomy: za lata 1975-79 i 1980-85. W 1996 r. został wydany trzeci tom, obejmujący lata 1986-90. Na przełomie 1998 i 1999 r. ukaże się czwarty tom, złożony już do druku, rejestrujący materiały z lat 1991-93.

Bibliografia Województwa Ciechanowskiego nie odbiega od innych bibliografii terytorialnych, jeśli chodzi o zasięg, opis bibliograficzny, układ zebranego materiału, indeksy i spisy pomocnicze. Do jej opracowania wykorzystujemy kartotekę regionalną, liczącą obecnie ponad 36 tys. opisów.

Jak dotąd prace wykonywane były metodą tradycyjną. Jednak od ubiegłego roku znaczna część opisów, na razie tylko artykułów z czasopism bieżących, wprowadzana jest do bazy komputerowej, która liczy obecnie około 2400 rekordów. Pracujemy w systemie MAK i dla potrzeb informacji regionalnej korzystamy z formatu używanego w BZCz. Mamy nadzieję, oczywiście, że w najbliższym czasie będziemy mogli korzystać z nowej bazy danych regionalnych opracowanej w systemie MAK. Doceniamy możliwości komputerów i ich wykorzystania w tworzeniu bibliografii, ale naszą uwagę mimo wszystko bardziej zaprzętają sprawy kompletności zbieranych materiałów.

W Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Ciechanowie sprawy zbiorów regionalnych, kartotek informacyjnych i bibliografii skupione są w jednym miejscu – w Dziale Udostępniania Zbiorów i Informacji i są domeną działalności – z małymi wyjątkami – 2 osób. Ciechanowska biblioteka gromadzi książki i czasopisma o regionie niemal od początku swego istnienia, tj. od 1945 r. Choć są one integralną częścią zbiorów Czytelnia, to fizycznie są wydzielone w pracowni regionalnej i stanowią jeden z największych na Mazowszu zbiorów regionalnych. Liczy on obecnie ponad 4 tys. książek, ok. 200 tytułów czasopism, ponad 5 tys. dokumentów życia społecznego, teczek wycinków prasowych.

Książki podzielone są na dwie części. Pierwszą stanowią książki o Mazowszu w jego historycznych granicach: opracowania i źródła historyczne, monografie miejscowości i parafii, opisy zabytków, przewodniki turystyczne, opracowania dotyczące zagadnień gospodarczych, etnografii, sztuki, oświaty, ochrony środowiska itp. Drugą część stanowi tzw. zbiór osobowy. Północne Mazowsze jest ziemią, gdzie urodziło się wielu wybit-

nych Polaków, wielu tu żyło, działało, tworzyło. W bibliotece obserwujemy duże zainteresowanie ich sylwetkami, gromadzimy więc ich utwory, niezależnie od tego czy dotyczą Ziemi Ciechanowskiej czy nie, oraz opracowania biograficzne i krytycznoliterackie. Mamy tu wiele cennych dzieł, m.in. liczne pierwodruki znanych utworów. Wśród tych sławnych Mazowszan są zarówno ci, którzy wnieśli duży wkład w życie społeczno-kulturalne tej ziemi, tu żyli i tworzyli, np. Zygmunt Krasiński, Aleksander Świętochowski, Stefan Gołębiowski, jak też ci, którzy spędzili tu niewielką część swego życia np. Maciej Kazimierz Sarbiewski, Maria Konopnicka, Stefan Żeromski, Maria Skłodowska, Ignacy Mościcki, św. Stanisław Kostka. Coraz liczniejszą grupę stanowią współcześni, szczególnie historycy i poeci.

Poza książkami staramy się też gromadzić czasopisma. Tych najstarszych – XIX-wiecznych czy z okresu międzywojennego mamy niewiele, ale późniejsze stanowią już pokaźny zbiór. Są tu dzienniki i tygodniki ponadlokalne np. „Dziennik Pojezierza”, „Tygodnik Ciechanowski”, „Głos Mławy”, wiele gazet lokalnych, czasopism wydawanych przez różne grupy zawodowe i społeczne, organizacje i zakłady pracy. Są czasopisma naukowe, jest duża grupa pism parafialnych, w końcu gazetki szkolne.

Uzupełnieniem zbioru czasopism są wycinki prasowe, sporządzane na podstawie pism nie gromadzonych w WBP.

Istotną część zbiorów regionalnych, coraz bardziej cenioną przez czytelników, stanowią dokumenty życia społecznego. Zaliczamy do nich nie tylko druki ulotne, informatory różnego typu, biuletyny, katalogi, ale też plany, mapy, fotografie, grafiki, płyty kompaktowe, kasety magnetofonowe i wideo, widokówki, czyli wszystko to, co nie jest książką czy czasopismem, a dotyczy regionu lub jest wytworem ludzi tu działających.

Poruszanie się w tak dużej liczbie dokumentów ułatwiają katalogi i kartoteki. Katalogi cząstkowe – alfabetyczny i rzeczowy – zbiorów regionalnych, katalog dżs, wspomniana kartoteka regionalna, kartoteka osobowa dotycząca ludzi związanych z Ziemią Ciechanowską, liczne spisy pomocnicze – składają się na warsztat informacyjny pracowni regionalnej.

Istnienie takich zbiorów, zgromadzonych fizycznie w jednym miejscu, gdzie można przyjść, przejrzeć je, skorzystać na miejscu bez poszukiwań w różnych placówkach WBP, bardzo ułatwia pracę bibliotekarzom i jest korzystne przede wszystkim dla czytelników. Istnienie tzw. zbiorów regionalnych funkcjonuje też w świadomości wielu mieszkańców Ciechanowa. Oczywiście, staramy się poszerzać tę wiedzę poprzez publikacje prasowe, nasze wystąpienia w lokalnym radiu i telewizji, prowadzenie lekcji bibliotecznych dla młodzieży, chociażby w ramach tzw. Dni Patrona organizowanych przez szkoły, organizowanie spotkań i prelekcji popularyzujących wiedzę, ale i – zbiory regionalne.

To może decyduje, że nie mamy większych problemów z gromadzeniem książek wydanych na północnym Mazowszu. Chociaż nie dysponujemy egzemplarzem obowiązkowym, to przypuszczam, że 3/4 tytułów tu wy-

dawanych trafia do WBP jako dary. Myślę, że dużą rolę odgrywa też współpraca z placówkami muzealnymi, towarzystwami regionalnymi, Wydziałem Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego i wydawcami. Także lokalni twórcy: naukowcy, poeci, którzy indywidualnie wydają swoje prace, dbają o to, by półki z ich publikacjami były kompletne.

Sprawa komplikuje się, gdy zaczynamy mówić o gromadzeniu czasopism, szczególnie w ostatnich latach. Sądzę, że dotyczy on wszystkich pracujących nad kartotekami regionalnymi. Nie chodzi tu bynajmniej o materiały – w naszym przypadku „ciechanowskie” – zamieszczane sporadycznie w czasopismach naukowych czy prasie ogólnopolskiej. Tego typu braki są, chyba nie do uniknięcia. Chodzi nam o czasopisma lokalne. Ukazuje się ich bardzo dużo, np. ostatnio opracowany tom bibliografii za lata 1991-93 zamieszcza 85 opisów czasopism i nie są to wszystkie tytuły. Były i inne, o których wiemy, że ukazywały się w tym czasie, ale praktycznie są niedostępne. Również wśród tytułów, które znalazły się w naszych zbiorach, jest wiele braków. Do tych brakujących tytułów czy tylko numerów nie udaje nam się dotrzeć ani w miejscowych bibliotekach, ani w instytucjach, które je wydawały, np. w urzędach miejskich czy gminnych, GOK-ach, parafiach. Nie są tam gromadzone, archiwizowane i, jeśli nie trafiły do rąk prywatnych zbieraczy, w krótkim czasie po wydaniu są nieznane i niedostępne. Próbowaliśmy różnych sposobów, by temu zaradzić. Najlepsze efekty przynosi współpraca z bibliotekami samorządowymi. Tam, gdzie koleżanki doceniają zbiory regionalne, to je gromadzą u siebie i przekazują do biblioteki wojewódzkiej. Nie mamy więc problemu z wydawnictwami z Mławy, Pułtuska, Działdowa, Szreńska czy Krasnego. Niestety, nie wszędzie jest tak dobrze.

Drugim pozytywnym przykładem są kontakty z niektórymi zakładami graficznymi. Drukarze zwykle odstawiają na półki nadwyżki powstające przy produkcji czasopism, dokumentów życia społecznego, a nawet książek. Możemy w nich swobodnie wybierać, wzbogacając nasze zbiory.

Mamy, niestety, i inne przykłady. Każda informacja o nowym tytule jest dla nas sygnałem do podjęcia starań, by włączyć go do zbiorów. Piszemy zwykle pisma lub kontaktujemy się telefonicznie, składając propozycje zakupu czy chociażby wypożyczenia, jeśli nakład jest wyczerpany, i wyrażając chęć gromadzenia dalszych numerów. Część tych pism pozostaje bez echa, w większej części przypadków dostajemy jednorazową przesyłkę, często w darze, o następnych numerach nikt już nie pamięta, chyba że w grę wchodzi kontakty czysto prywatne.

Próbowaliśmy też apeli w prasie lokalnej, zwracaliśmy się z prośbami do wydawców czasopism, którzy spotykają się od 4 lat na Płońskich Spotkaniach Mediów Lokalnych. Niestety wszystkie pozostały bez echa.

Mówiąc tu o naszych doświadczeniach, liczę, że Koleżanki i Koledzy podzielą się swoimi doświadczeniami dotyczącymi bądź gromadzenia zbiorów

rów regionalnych, bądź materiałów do bibliografii, które u nas są, w zasadzie tym samym zagadnieniem.

Pozostaje mi wierzyć, że z czasem tych problemów będzie mniej, a my nadal będziemy mogli pracować nad kolejnymi tomami *Bibliografii Województwa Ciechanowskiego* – pozostały wszak jeszcze do opracowania i wydania materiały z 5 lat istnienia województwa

Być może w krótkim czasie nasze biblioteki tak się skomputeryzują, że każda będzie ośrodkiem wiedzy o swojej gminie, mieście czy powiecie (co chyba najbardziej by mi się podobało) i możliwa będzie wymiana baz danych tworzonych w poszczególnych placówkach, a druk bibliografii będzie tylko produktem ubocznym współpracy tych bibliotek.

Uczestnicy konferencji

BIEŻĄCA BIBLIOGRAFIA NARODOWA W ASPEKCIE DOBORU I SELEKCJI MATERIAŁÓW

W dokumentach międzynarodowych definiuje się bibliografię narodową jako zbiór autorytatywnych i kompletnych opisów bibliograficznych obejmujących piśmiennictwo narodowe (national imprint). Zbiór ten, publikowany w różnych formach fizycznych – drukowanej, w postaci kart katalogowych, na nośnikach elektronicznych – powinien ukazywać się regularnie¹.

Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego podaje następującą definicję: „bibliografia narodowa – rejestruje dokumenty opublikowane przez autorów danej narodowości bez względu na miejsce i jęz[yk] ich wyd[ania] bądź opublikowane w danym państwie bez względu na narodowość ich autorów „*Przewodnik Bibliograficzny*”, bądź ukazujące się w danym jęz[yku] bez względu na miejsce ich wyd[ania][...]”².

Ogólnie mówiąc bibliografia narodowa ma do spełnienia dwa główne zadania. Po pierwsze, ma dokumentować dorobek kulturalny narodu, kraju poprzez rejestrację piśmiennictwa narodowego. Jest to zadanie, które można byłoby nazwać, historycznym, dokumentacyjnym.

Po drugie, bibliografia narodowa ma cele praktyczne – powinna zapewniać informację bieżącą o produkcji piśmienniczej instytucjom i czytelnikom indywidualnym, dostarczając autorytatywnych opisów bibliograficznych, w których zawarte są poprawne informacje o autorach, wydawcach, tytułach.

Dla bibliotek i innych instytucji informacyjnych bibliografia narodowa jest źródłem gotowych, autorytatywnych opisów bibliograficznych. Na tej podstawie powinny one dowiadywać się o istnieniu danej publikacji, prowadzić politykę gromadzenia zbiorów, tworzyć katalogi i inne systemy informacyjne. Bibliografia narodowa jako pierwsza w kraju powinna w praktyce realizować postanowienia norm międzynarodowych.

1. Dobór i selekcja materiału do bibliografii narodowej w dokumentach międzynarodowych

To zagadnienie należy do najtrudniejszych w pracy nad bibliografią narodową. Z jednej strony w powszechnym odczuciu uważa się, że biblio-

¹ *Manual on Bibliographic Control. IFLA International Office for UBC. Paris 1983, s. 13.*

² *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego. Wrocław 1976, s. 26.*

grafia narodowa powinna obejmować całokształt piśmiennictwa narodowego, niezależnie od języka i nośnika fizycznego dokumentu. Jednak, z drugiej strony, wiadomo, że żadna bibliografia narodowa tego w pełni nie realizuje.

Dobór i selekcja dokumentów w bibliografiach narodowych były jednym z zagadnień rozpatrywanych podczas obrad Międzynarodowego Kongresu Bibliograficznego w Paryżu w 1977 r. Były też przedmiotem zainteresowania stałej grupy roboczej działającej przy IFLA (Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń Bibliotekarskich), a efektem jej prac była typologia dokumentów, która jednocześnie ustalała priorytety rejestracji bibliograficznej³. Zaproponowano wtedy podział dokumentów na trzy grupy, odpowiadające stopniom zasięgu rejestracji bibliograficznej:

Stopień pierwszy (minimum ustalone na kongresie paryskim):

- wydawnictwa zwarte;
- wydawnictwa ciągłe: pierwsze zeszyty wydawnictw nowych i o zmienionych tytułach;
- druki urzędowe.

Stopień drugi:

- druki muzyczne;
- dokumenty kartograficzne;
- dokumenty normalizacyjne;
- dokumenty patentowe;
- prace doktorskie i habilitacyjne;
- referaty na konferencje naukowe;
- sprawozdania z prac naukowo-badawczych.

Stopień trzeci:

- artykuły;
- taśmy dźwiękowe;
- płyty gramofonowe;
- kasety magnetowidowe;
- ryciny;
- reprodukcje dzieł sztuki;
- plakaty;
- wydawnictwa techniczno-handlowe;
- filmy;
- wydawnictwa drukowane pismem Braille'a;

³ W grupie roboczej ze strony Polski brał udział prof. Radosław Cybulski. Ustalenia tej grupy zostały opisane w artykule R. Cybulskiego pt.: *Z doświadczeń jednej próby typologii dokumentów*. „Rocznik Biblioteki Narodowej” 1988. T. 20, s. 143-167. Opracowana wtedy typologia do tej pory nie została zweryfikowana, aczkolwiek na Kongresie w Kopenhadze zwrócono uwagę na potrzebę podjęcia prac nad jej aktualizacją.

- mikroformy;
- przezrocza;
- inne dokumenty audiowizualne;
- nośniki informacji czytelne dla maszyn;
- publikacje zagraniczne należące do narodowego zbioru (exteriorika).

Osiągnięcie pełnej kompletności bibliografii narodowej nie jest praktycznie możliwe ze względów finansowych i organizacyjnych. Zwykle centrale bibliograficzne dysponują niewystarczającymi środkami finansowymi, a co za tym idzie – niewystarczającymi kadrami. Trzeba też pamiętać, że bibliografia narodowa rejestruje publikacje na podstawie egzemplarza obowiązkowego, którego dostarczanie często zależy od dobrej woli wydawcy. Tak więc część materiału nie trafia do niej nie z powodu braku kadr lub świadomej selekcji, lecz z powodu braku podstawy do opisu.

Zalecenia II Międzynarodowego Kongresu Bibliograficznego w Kopenhadze, który odbył się w listopadzie 1998 r. są dosyć liberalne w odniesieniu do selekcji materiałów. Ogólnie sugeruje się, aby w miarę możliwości ekonomicznych i organizacyjnych włączać do bibliografii narodowej jak najwięcej typów dokumentów, a zwłaszcza te, które najbardziej odpowiadają zapotrzebowaniu społecznemu. Jeśli zaś chodzi o selekcję materiałów, to zaleca się stosowanie kryteriów wyłącznie formalnych. Nie mniej jednak są też głosy sugerujące znaczną selekcję w rejestracji bibliograficznej, przy czym podkreślano, że nie może to być traktowane jako równoznaczne z brakiem opracowania i dostępu do dokumentów, które nie weszły do bibliografii narodowej⁴. Decyzję w kwestii szczegółów doboru i selekcji materiału pozostawia się narodowym centralom bibliograficznym, które najlepiej znają swoje możliwości i potrzeby użytkowników.

2. Dobór materiałów w polskiej bieżącej bibliografii narodowej

Polska bieżąca bibliografia narodowa składa się z czterech części: *Przewodnik Bibliograficzny*, *Bibliografia Wydawnictw Ciągłych* wraz z dwumiesięczną edycją *Bibliografii Wydawnictw Ciągłych Nowych*, *Zawieszonych i Zmieniających Tytuł*, *Polonica Zagraniczne*. *Bibliografia*, *Bibliografia Zawartości Czasopism*.

Biorąc pod uwagę cytowaną wcześniej trzystopniową typologię dokumentów, można powiedzieć ogólnie, że polska bieżąca bibliografia narodowa rejestruje dokumenty z pierwszego poziomu, tj. książki (*Przewodnik Bibliograficzny*) oraz pierwsze zeszyty wydawnictw ciągłych i tytuły zmienione (*Bibliografia Wydawnictw Ciągłych Nowych*, *Zawieszonych i Zmieniają-*

⁴ Pogląd taki na Kongresie w Kopenhadze reprezentowała przedstawicielka Danii, Grethe Jacobsen, autorka referatu pt. *Coverage*.

cych Tytuł). Dokumenty rządowe rejestruje, jeśli mają one postać książki lub czasopisma.

Jeśli chodzi o dokumenty zakwalifikowane do drugiego poziomu we wspomnianej typologii, to *Przewodnik Bibliograficzny* rejestruje druki muzyczne (nuty) i dokumenty kartograficzne, natomiast prace doktorskie, materiały konferencyjne oraz sprawozdania (raporty) z prac naukowo-badawczych opisuje tylko w takim przypadku, gdy mają one postać książek. Nie są rejestrowane dokumenty normalizacyjne i patentowe.

Z trzeciego poziomu typologii dokumentów rejestrowane są dwie duże grupy: artykuły (*Bibliografia Zawartości Czasopism*) i exteriorika (*Polonica Zagraniczne*). Ponadto *Przewodnik Bibliograficzny* rejestruje grafikę, a w przeszłości rejestrował także druki brajlowskie, czego zaniechał w ostatnich kilku latach. Dokumenty audiowizualne i elektroniczne są rejestrowane tylko jako dokumenty towarzyszące publikacjom drukowanym.

Tak więc poza pełną rejestracją w polskiej bibliografii narodowej pozostają wszystkie typy dokumentów audiowizualnych, mikroformy, dokumenty elektroniczne, tzw. szara literatura, tj. dysertacje, dokumenty normalizacyjne i patentowe, większość dokumentów życia społecznego. Pojawia się oczywiście pytanie o przyszłość rejestracji bibliograficznej, o to, czy powinniśmy zabiegać o wprowadzenie dalszych typów dokumentów, czy też raczej skupić się na obecnie rejestrowanych, ograniczając ich selekcję, dbając o terminowość publikowania bibliografii narodowej. Odpowiedź na te pytania uzależniona jest od tego, jaką politykę wobec bibliografii narodowej prowadzić będzie Biblioteka Narodowa, a nawet – jaka będzie polityka państwa wobec bibliografii narodowej. Bowiem bibliografia narodowa i prawodawstwo z nią związane jest sprawą państwa. Tak się składa, że państwa o silnej gospodarce i wysokich wydatkach na naukę i kulturę dbają także o bibliografię narodową. Należą do nich Francja, Kanada, Niemcy, Republika Południowej Afryki, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania. Są to kraje należące do czołówki świata bibliograficznego. Polska bibliografia narodowa, mając długie tradycje i dobre podstawy teoretyczno-metodyczne, stara się nadążać za tendencjami światowymi zarówno w zakresie normalizacji, jak i technologii. Czy jednak utrzyma się na tym poziomie, czy nadąży za wzrastającą produkcją wydawniczą i nowymi technologiami?

Zamierzeniem Instytutu Bibliograficznego jest utrzymanie dotychczas rejestrowanych typów dokumentów, wznowienie rejestracji druków brajlowskich, objęcie rejestracją dysertacji i materiałów konferencyjnych, niezależnie od formy publikacji, wielkości nakładu i przeznaczenia czytelniczego. Chcemy natomiast zrezygnować z rejestracji publikacji o objętości do 16 stron (z wyjątkiem tekstów literackich) oraz publikacji o nakładzie poniżej 100 egzemplarzy (z wyjątkiem cymeliów i druków bibliofilskich oraz materiałów konferencyjnych). Trzeba wyraźnie powiedzieć, że zwiększa się z każdym rokiem produkcja wydawnicza, zwłaszcza jeśli chodzi o wydaw-

nictwa ciągle, ale także wydawnictwa zwarte. Stosownie do tego powinna być zwiększana obsada etatowa w zakładach opracowujących bibliografię narodową. Technika komputerowa sprawia, że opisy bibliograficzne sporządzone dla bibliografii narodowej mogą być wykorzystane w setkach innych bibliotek, odciążając je od żmudnych i pracochłonnych czynności. Technika jednak nie wpływa w żadnym razie na zmniejszenie kosztów opracowania i zatrudnienie w narodowych centralach bibliograficznych, czyli tam, gdzie opis powstaje. I o tym powinni pamiętać ci, od których zależą losy i poziom polskiej bibliografii narodowej.

3. Dobór i selekcja materiałów w poszczególnych częściach polskiej bieżącej bibliografii narodowej

Poniżej przedstawiam zasady, którymi kieruje się bieżąca bibliografia narodowa w odniesieniu do doboru i selekcji materiału. Mogą one wzbudzać zastrzeżenia, są bowiem wynikiem kompromisu pomiędzy dokumentacyjną a praktyczną rolą bibliografii, są też efektem oceny realnych możliwości narodowej centrali bibliograficznej.

***Przewodnik Bibliograficzny*⁵**

Przewodnik Bibliograficzny, jako bieżąca bibliografia narodowa wydawnictw zwartych rejestruje publikacje:

1. Wydane na terenie Polski, których wydawcą lub współwydawcą jest firma krajowa lub obca mająca siedzibę w Polsce, niezależnie od języka dokumentu.

2. Wydane poza Polską, których wydawcą lub współwydawcą są instytucje krajowe lub ich agendy zagraniczne, np. polskie ambasady, przedstawicielstwa handlowe itp.

Przewodnik Bibliograficzny rejestruje następujące typy wydawnictw zwartych:

3. Dokumenty życia społecznego w wyborze. Spośród nich brane są pod uwagę wydawnictwa o trwalszej wartości, mające znaczenie ogólnokrajowe, wartość naukową lub dokumenty związane z aktualnie ważnymi wydarzeniami.

4. Wydawnictwa pisane alfabetem Braille'a (rejestracja wznowiona od 1999 r.).

5. Pojedyncze tomy (zeszyty) wydawnictw ciągłych o częstotliwości wyższej od półrocznika, gdy ich zawartość stanowią autorskie prace indywidualne lub materiały z konferencji, sympozjów, zjazdów – posiadające indywidualną tytulaturę.

⁵ Dokładniej zob. J. Sadowska, E. Stefańczyk: *Przewodnik Bibliograficzny*. W: *Polska bieżąca bibliografia narodowa. Dobór i selekcja materiału* (w druku).

6. Dokumenty kartograficzne, tj. mapy i atlasy, z wyjątkiem map konturowych.

7. Druki muzyczne, tj. wydawnictwa nutowe.

8. Grafika (z wyłączeniem pojedynczych grafik).

Od 1999 r. *Przewodnik Bibliograficzny* zamierza rejestrować:

9. Materiały konferencyjne, niezależnie od postaci edycyjnej, objętości i nakładu.

11. Rozprawy doktorskie i habilitacyjne, niezależnie od postaci edycyjnej i przeznaczenia (również z uwagą „do użytku służbowego”).

W *Przewodniku Bibliograficznym* nie są rejestrowane:

1. Wydawnictwa zwarte bez żadnych informacji o adresie wydawniczym, tzn. takie, gdy na dokumencie występuje tylko tytuł i autor, nie ma miejsca i roku wydania, ani informacji o wydawcy.

2. Wydawnictwa zwarte o objętości do 16 stron, z wyjątkiem tekstów literackich (wcześniej rejestrowano powyżej 4 stron).

3. Wydawnictwa zwarte o nakładzie poniżej 100 egzemplarzy z wyjątkiem cymeliów, druków bibliofilskich i materiałów konferencyjnych.

4. Odbitki i nadbitki.

5. Wydawnictwa skoroszytowe, w których wydawca zakłada wymianę i uzupełnianie części tekstu.

6. Wydawnictwa z okładką typu obwoluty, zawierające wewnątrz luźne karty (zbiory plansz, materiałów pomocniczych szkolnych itp.), z wyjątkiem grafiki.

7. Raporty z prac naukowo-badawczych.

8. Wydawnictwa w widoczny sposób powielane, fotokopiuwane, maszynopisy powielane.

9. Książki dla dzieci bez tekstu, zawierające pojedyncze słowa, zdania i rysunki, książki do kolorowania, uzupełniania, wyklejania, wycinania.

10. Normy i podobnego typu dokumenty normalizacyjne.

11. Dokumenty patentowe.

12. Dokumenty życia społecznego, spośród których *Przewodnik Bibliograficzny* nie rejestruje z założenia takich publikacji jak:

a) katalogi wystaw artystycznych, muzealnych;

b) katalogi, foldery handlowe i reklamowe, katalogi i księgi adresowe, cenniki, oferty turystyczne, informatory, prospekty, raporty giełdowe, bankowe;

c) programy imprez artystycznych, sportowych, naukowych, politycznych; materiały programowe dotyczące olimpiad szkolnych, konkursów muzycznych itp.

d) odezwy polityczne, druki okolicznościowe;

e) informatory o instytucjach zawierające szybko dezaktualizujące się informacje, typu: nazwiska, godziny otwarcia, adresy;

- f) instrukcje obsługi urządzeń gospodarstwa domowego (pralki, lodówki), sprzętu audiowizualnego (telewizory, wideo, kamery itp.);
- g) programy nauczania szkół podstawowych, średnich, wyższych, spisy lektur;
- h) programy szkolenia i materiały pomocnicze przeznaczone tylko dla uczestników kursów;
- i) pytania i zadania oraz testy egzaminacyjne konkretnych uczelni, nie mające charakteru podręczników;
- j) informatory adresowe szkół wyższych i innych instytucji, informatory o studiach;
- k) dokumenty do użytku wewnętrznego lub służbowego wydawane przez urzędy, instytucje, szkoły, zakłady, gminy, parafie, drużyny harcerskie, stowarzyszenia, grupy i organizacje lub przeznaczone do użytku ograniczonej, określonej grupy społecznej, stowarzyszenia, typu: statuty, regulaminy organizacyjne, sprawozdania okresowe;
- l) rozkłady jazdy;
- m) katalogi księgarskie, składowe itp.

13. Książki na nośniku elektronicznym z wyjątkiem tych, gdzie nośnik elektroniczny jest formą równoległą lub uzupełnieniem do publikacji drukowanej.

14. Dokumenty wykonane w Polsce w ramach usług poligraficznych (druk w Polsce).

***Bibliografia Wydawnictw Ciągłych*⁶**

Bibliografia wydawnictw ciągłych, drugi człon bieżącej bibliografii narodowej, ukazuje się w postaci rocznika zatytułowanego *Bibliografia Wydawnictw Ciągłych* oraz okresowej wkładki do *Przewodnika Bibliograficznego* pt. *Bibliografia Wydawnictw Ciągłych Nowych, Zawieszonych i Zmieniających Tytuł*. Rejestruje wydawnictwa ciągłe, ukazujące się na terytorium Polski, na podstawie wydawnictw wpływających do Biblioteki Narodowej jako egzemplarz obowiązkowy.

Do *Bibliografii Wydawnictw Ciągłych* nie wchodzi:

1. Wydawnictwa ciągłe wydawane przez cały okres swojego istnienia tzw. małą poligrafią (powielane).
2. Wydawnictwa ciągłe wydawane wyłącznie w formie elektronicznej.
3. Serie wydawnicze numerowane i nie numerowane. Monografie ukazujące się w seriach wydawniczych traktowane są jako wydawnictwa zwarte i rejestrowane pod tytułami indywidualnymi.
4. Czasopisma wydawane przez zakłady pracy, spółdzielnie mieszkaniowe, banki, szkoły, urzędy, parafie i inne instytucje na użytek wewnętrzny tych instytucji, zwykle nie przeznaczone do dystrybucji zewnętrznej.

⁶ Dokładniej zob. G. Federowicz, U. Stasiak: *Bibliografia Wydawnictw Ciągłych. W: Polska bieżąca bibliografia narodowa. Dobór i selekcja materiału* (w druku).

5. Biuletyny partii i organizacji politycznych, stowarzyszeń o wyraźnie ograniczonym kręgu odbiorców i dystrybucji, np.: „Trybuna Rudzka” – pismo Rady Miejskiej SDRP w Rudzie Śląskiej, „Ziemia Leżajska” wydawana przez Oddział Terenowy AWS w Leżajsku, „Gazeta Poczтовая” wydawana przez Rejonowy Urząd Poczty w Koszalinie, „Biuletyn Filatelistyczny” – pismo Polskiego Związku Filatelistycznego Okręgu Krakowskiego.

6. Okresowe sprawozdania finansowe (raporty) wydawane przez banki i zakłady, głównie na użytek giełdy.

7. Katalogi wydawnicze i księgarskie poszczególnych wydawców i księgarń.

8. Informatory adresowe, książki telefoniczne.

9. Reklamowe informatory turystyczne, kulturalne, handlowe, oferty, katalogi mody, programy telewizyjne.

10. Czasopisma ogłoszeniowe.

11. Okresowo wydawane wykazy nabytków bibliotek.

12. Krzyżówki, rebusy, szarady, dowcipy.

13. Czasopisma dla dzieci do kolorowania, wycinania, wyklejania.

14. Kalendarze zawierające wyłącznie kalendarium i niewielką treść informacyjną.

15. Wydawnictwa pornograficzne.

Podany wykaz typów wydawnictw ciągłych podlegających selekcji jest zapewne niekompletny, bowiem w każdym konkretnym przypadku, po dokładnym obejrzeniu czasopisma, bibliograf decyduje o tym, czy powinno ono wejść do bibliografii narodowej.

Polonica Zagraniczne. Bibliografia⁷

Bibliografia zamieszcza dokumenty uznane za polonika, opublikowane poza granicami państwa polskiego, ustalonymi w 1945 r. Materiał do bibliografii tworzą opisy dokumentów tworzone z autopsji oraz opisy przejmowane z obcych źródeł bibliograficznych.

Rocznik *Polonica Zagraniczne. Bibliografia* rejestruje następujące typy publikacji:

1. Wydawnictwa zwarte (książki), w tym prace wchodzące w skład serii i dzieła zbiorowe.

2. Druki muzyczne (nuty).

3. Atlasy geograficzne.

4. Dokumenty ikonograficzne (albumy).

5. Odbitki i nadbitki z książek i czasopism, także jednodniówki.

6. Na prawach wyjątku zamieszcza się pierwsze numery czasopism obcych w języku polskim poświęcone w całości Polsce i Polakom lub zawierające artykuły wyłącznie autorstwa polskiego.

⁷ Dokładniej zob. D. Bilikiewicz-Blanc: *Polonica Zagraniczne. Bibliografia*. W: *Polska bieżąca bibliografia narodowa. Dobór i selekcja materiału* (w druku).

7. Uwzględnia się również niektóre dokumenty życia społecznego, odzwierciedlające różne przejawy życia polonijnego.

Za polonika uznaje się dzieła opublikowane poza granicami kraju w języku polskim, bez względu na narodowość autora. Kryterium to dotyczy także tych publikacji, w których tekst polski występuje obok innych wersji językowych.

Zgodnie z kryterium narodowościowym (etnicznym) rejestrowane są dzieła opublikowane za granicą, których autorami lub współtwórcami są Polacy. Za Polaka uważa się autora, który posługuje się językiem polskim oraz utrzymuje łączność z krajem i kulturą polską.

Trzecim kryterium jest kryterium treściowe. Bibliografia zamieszcza dzieła obcych autorów i wydane w obcych językach, dotyczące w całości lub w części spraw związanych z Polską i Polakami. W grupie poloników treściowych rejestruje się:

1. Dzieła o dawnych ziemiach Polski, jeśli ich temat dotyczy bezpośrednio związków z Polską.

2. Publikacje dotyczące polskich ziem zachodnich i północnych wydane po 1945 r., niezależnie od okresu historycznego, którego dotyczą.

3. Publikacje o ziemiach wchodzących w skład dawnej Rzeczypospolitej (Litwa, Białoruś, Ukraina, Gdańsk – także w okresie Wolnego Miasta).

4. Publikacje o Śląsku, wynotowane ze źródeł bibliograficznych, niezależnie od okresu, którego dotyczą.

Selekcji podlegają dokumenty życia społecznego, a wśród nich:

1. Krótkie teksty (poniżej 4 stron) o znaczeniu lokalnym, druki reklamowe oraz programy imprez, jeśli nie zawierają opracowań dotyczących tematu imprezy bądź osób biorących w niej udział.

2. Cenniki, druki kościelne (afisze, drobne obrazki o treści religijnej i broszurki o objętości poniżej 4 stron), formularze ankiet, katalogi handlowe, klepsydry, legitymacje, pojedynczo wydane mapy i pojedyncze ryciny, odezwy, ogłoszenia, plakaty, preliminarze budżetowe przedsiębiorstw i instytucji, rozkłady jazdy, spisy abonentów sieci telefonicznej, taryfy opłat, ulotki reklamowe, wycinki, zaproszenia.

Selekcja na podstawie objętości nie dotyczy tekstów literackich i ważnych doniesień naukowych (np. zamieszczanych w odbitkach, nadbitkach czy jednodniówkach).

W grupie poloników tematycznie związanych z Polską i Polakami nie rejestruje się w bibliografii:

1. Dzieł dotyczących byłych ziem wschodnich Polski wydanych po 1945 r., jeśli nie omawiają wyraźnie ich związku z Polską.

2. Dzieł o ziemiach zachodnich i północnych (Pomorze Zachodnie, Prusy Wschodnie) sprzed 1945 r., nie dotyczących ich związku z Polską (wyjątkiem Gdańsk z okresu Wolnego Miasta).

3. Encyklopedii i dzieł obcych o charakterze encyklopedycznym.
4. Podręczników dla szkolnictwa niższego, zawierających fragmenty poświęcone Polsce.
5. Dzieł naukowych, omawiających ogólnie historię polityczną państw ościennych, chyba że zawierają odrębną część, rozdział, dotyczący Polski.
6. Dzieł o charakterze informacyjnym, wydawanych co kilka lat przez UNESCO i podsumowujących stan w jakiejś dziedzinie wiedzy w różnych krajach (w tym w Polsce).
7. Publikacji związanych z Polską tylko miejscem druku ani przedruków tych pozycji, które w przeszłości zostały wydane na terenach należących kiedyś do Polski.
8. Publikacji, które wprawdzie zostały wydane poza krajem przez nakładców Polaków (np. w Oficynie Tyszkiewicza we Włoszech), ale nie są polonikami.

Bibliografia Zawartości Czasopism⁸

Bibliografia Zawartości Czasopism rejestruje artykuły opublikowane w polskich wydawnictwach ciągłych. Jest bibliografią selekcyjną. Właściwy dobór materiałów jest tu najtrudniejszą sprawą, bowiem, po pierwsze, dotyczy on wyboru tytułów czasopism, które są opracowywane, po drugie dotyczy doboru artykułów, które bibliograf kieruje do rejestracji.

Ogólnie dobór materiałów do tej bibliografii uzależniony jest od wielkości produkcji czasopiśmienniczej w kraju, ukazywania się bieżących bibliografii dziedzinowych, wreszcie możliwości samej centrali bibliograficznej.

Bibliografia Zawartości Czasopism rejestruje zawartość ok. 1500-1700 czasopism polskich. Stanowi to ok. 40% wydawnictw ciągłych, przy założeniu, że *Bibliografia Wydawnictw Ciągłych* rejestruje ok. 4500-4800 tytułów.

W *Bibliografii Zawartości Czasopism* uwzględniane są następujące grupy wydawnictw ciągłych, niezależnie od języka:

1. Wszystkie czasopisma naukowe niezależnie od częstotliwości ukazywania się, w tym zeszyty naukowe wyższych uczelni i prace instytutów naukowych, które nie mają charakteru serii wydawniczych. Wyjątek stanowią czasopisma naukowe z dziedziny wojskowości, nauk lekarskich i rolniczych, ponieważ wydawane są odpowiednio bibliografie specjalne z tych dziedzin. Czasopisma naukowe, które ukazują się jako serie wydawnicze, traktowane są jako wydawnictwa zwarte i rejestrowane w *Przewodniku Bibliograficznym*.

2. Miesięczniki i kwartalniki społeczno-kulturalne i literackie.

3. Tygodniki i dwutygodniki o zasięgu ogólnopolskim.

⁸ Dokładniej zob. Alina Giedroyc-Kwiatkowska: *Bibliografia Zawartości Czasopism*. W: *Polska bieżąca bibliografia narodowa. Dobór i selekcja materiału* (w druku).

4. Wybrane tytuły ogólnopolskiej prasy codziennej. Pierwotnie uwzględniano trzy gazety: „Trybunę Ludu”, „Rzeczpospolitą” i „Życie Warszawy”. W 1988 r. przerwano rejestrację artykułów z prasy ogólnopolskiej ze względu na trudności poligraficzne i kadrowe. Od 1996 r. wznowiono rejestrację „Rzeczpospolitej”, a od 1997 r. włączono „Gazetę Wyborczą” bez mutacji regionalnych. Wybór „Rzeczpospolitej” podyktowany był faktem, że zawarte w niej artykuły są obszernie i dotyczą najbardziej istotnych spraw społeczno-politycznych. Wybór „Gazety Wyborczej” podyktowany był jej szerokim zasięgiem i wysokim nakładem.

5. Czasopisma regionalne o częstotliwości powyżej kwartalnika oraz wydawnictwa ukazujące się nieregularnie.

Drugim stopniem doboru i selekcji jest wybór artykułów z czasopism zakwalifikowanych do rejestracji bibliograficznej.

Z zasady uwzględnia się wszystkie artykuły z czasopism naukowych. Pewnej selekcji wartościującej podlegają tylko materiały z działów: kronika, recenzje, listy do redakcji i polemiki. Wybierane są artykuły obszerniejsze (ok. 2 stron), krytyczne, uzupełnienia i polemiki.

Z pozostałych czasopism uwzględniane są wszystkie artykuły problemowe, wywiady, dyskusje redakcyjne, wypowiedzi ankietowe, teksty literackie, zestawienia bibliograficzne, a nawet roczne spisy treści czasopism. Uwzględnia się recenzje książek, filmów, wystaw, przedstawień teatralnych, operowych.

W *Bibliografii Zawartości Czasopism* pomijane są:

1. Prasa codzienna ogólnopolska z wyjątkiem: „Rzeczpospolitej” i „Gazety Wyborczej” bez mutacji regionalnych.

2. Czasopisma lokalne i regionalne o częstotliwości poniżej kwartalnika.

3. Czasopisma fachowe z dziedziny wojskowości. Nie wchodzi one do *Bibliografii Zawartości Czasopism* ze względu na to, że, ukazuje się *Polska Bibliografia Wojskowa* wydawana przez Centralną Bibliotekę Wojskową w Warszawie.

4. Czasopisma fachowe z zakresu nauk lekarskich, ponieważ ukazuje się *Polska Bibliografia Lekarska*, wydawana przez Główną Bibliotekę Lekarską w Warszawie.

5. Czasopisma fachowe z zakresu nauk rolniczych, ponieważ ukazuje się *Bibliografia Polskiego Piśmiennictwa Zagadnień Gospodarki Żywnościowej*, wydawana przez Centralną Bibliotekę Rolniczą w Warszawie.

Z tych względów działa *Bibliografia Zawartości Czasopism*: X. Wojsko, XVI. Rolnictwo i XVII. Nauki lekarskie reprezentowane są wybiórczo, wchodzi do nich tylko artykuły dotyczące tej problematyki z innych czasopism (nieszacjalistycznych).

6. Czasopisma techniczne wydawane przez Naczelną Organizację Techniczną, zwykle zawierające artykuły bardzo specjalistyczne, przeznaczone dla kadry inżynierjno-technicznej.

7. Czasopisma popularnonaukowe.
8. Magazyny ilustrowane.
9. Czasopisma dziecięce i młodzieżowe.
10. Czasopisma kobiece.
11. Czasopisma sportowe.
12. Czasopisma reklamowo-informacyjne.
13. Czasopisma ilustrowane, typu poradnik.
14. Informatory, np.: „Warszawski Informator Kulturalny”, „Informator Gospodarczy”.
15. Gazety i biuletyny informacyjne zakładów, instytucji, urzędów. Wyjątek stanowi „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej”.
16. Kalendarze zawierające teksty, typu np.: „Kalendarz Rolniczy”, „Kalendarz Rodzinny”.

Podane wyżej typy czasopism nie stanowią klasyfikacji wyczerpującej. Chodzi tu raczej o egzemplifikację dającą wyobrażenie o tym, jakiego typu wydawnictwa ciągle nie są przedmiotem analizy bibliograficznej i rejestracji w *Bibliografii Zawartości Czasopism*.

Przy kwalifikowaniu artykułów do bibliografii pomijane są z reguły akty prawne (wszystkie publikowane ustawy, rozporządzenia, zarządzenia itp.), orzecznictwo sądowe, porady różnego typu, a także felietony. Ostrzejszej selekcji podlegają materiały z tygodników i prasy. Stosowane jest tu także m. in. kryterium objętościowe, a więc pomijane są mniejsze artykuły i reportaże (mniej niż pół strony) z formatów płachtowych i mniej niż 1 stronica tekstu formatu A4).

I na zakończenie podkreślmy, że *Bibliografię Zawartości Czasopism* trzeba widzieć w kontekście bibliografii specjalnych dziedzinowych i regionalnych – dopiero te trzy typy bibliografii łącznie mogą dać pełny obraz zawartości krajowego czasopiśmiennictwa.

4. Bibliografia narodowa a bibliografie regionalne

W 1927 r., gdy jeszcze nie ukazywała się polska bieżąca bibliografia narodowa, Adam Łysakowski przedstawił propozycję, przesłaną w formie memoriału do Ministerstwa WRiOP, aby 6 bibliotek regionalnych województw: wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego, białostockiego, otrzymujących regionalny egzemplarz obowiązkowy publikowało w dziennikach swoich miast opisy bibliograficzne druków napływających z ich regionu. Po scaleniu spisów regionalnych otrzymalibyśmy bibliografię narodową. Sam taką działalność rozpoczął w Wilnie. Propozycja ta spotkała się z negatywną oceną zwolenników centralnego opracowania bibliografii narodowej⁹.

⁹ H. Hleb-Koszańska: *Adam Łysakowski. Życie i działalność*. „Przegląd Biblioteczny” 1973, nr 1-4, s. 9-10.

Powstaje jednak pytanie o związek między bibliografią narodową a bibliografiami regionalnymi, na ile bibliografie regionalne są uzupełnieniem bibliografii narodowej. Problem ten był dyskutowany podczas Kongresu w Kopenhadze. Dyskutanci byli zgodni co do tego, że bibliografie regionalne są cennym uzupełnieniem bibliografii narodowej, jednak ich mankamentem jest stosunkowo częsta zmienność zasięgów terytorialnych, a także nieterminowość lub wręcz luki w ukazywaniu się. Finansowanie przez samorządy lokalne bywa plusem, ale bywa też mankamentem, bowiem zdarza się, że władze lokalne wolą przeznaczyć środki finansowe na inne cele. Z tych względów tylko bibliografia narodowa daje szansę prowadzenia stałej rejestracji i odzwierciedlenia dorobku piśmienniczego kraju i narodu. Bibliografie regionalne powinny być jej uzupełnieniem, ale nie mogą jej zastąpić. Niewątpliwie uzupełnienie dotyczyć może samego egzemplarza obowiązkowego. Szacujemy, że ok. 10-15% wydawnictw zwartych i ok. 20% wydawnictw ciągłych nie wpływa do Biblioteki Narodowej jako egzemplarze obowiązkowe, a zatem nie są rejestrowane w bibliografii narodowej. Następną sprawą to świadoma selekcja dokumentów nie rejestrowanych w bibliografii narodowej. Te dokumenty powinny być rejestrowane w bibliografiach specjalnych. Mamy tu na myśli przede wszystkim dokumenty życia społecznego, czasopisma lokalne i artykuły z czasopism. Te typy dokumentów stanowią najczęściej odzwierciedlenie zjawisk kulturalnych i politycznych społeczności lokalnych i jako takie powinny być rejestrowane przez bibliografie regionalne.

Podane wyżej typy dokumentów, które nie są rejestrowane w bibliografii narodowej, powinny być przedmiotem szczególnego zainteresowania bibliografii regionalnych, bowiem bibliografie te, niezależnie od swoich losów, spowodowanych uwarunkowaniami politycznymi, administracyjnymi, finansowymi, stanowią naturalne uzupełnienie bibliografii narodowej i tak właśnie powinny być traktowane przez badaczy.

„MAK” I SERWISY BIBLIOGRAFICZNE BIBLIOTEKI NARODOWEJ ORAZ ICH DYSTRYBUCJA W OKRESIE OSTATNICH 5 LAT

Biblioteka Narodowa w połowie lat osiemdziesiątych rozpoczęła prace nad automatyzacją prac biblioteczno-bibliograficznych. W 1986 r. rozpoczęto wydawanie bieżącej bibliografii narodowej druków zwartych *Przewodnika Bibliograficznego* w sposób zautomatyzowany, tzn. opracowywano opisy bibliograficzne tak, aby można było je wykorzystywać zarówno w bazie danych, jak i dla celów edycyjnych bibliografii. Równocześnie prowadzono prace nad opracowaniem MAK-a – zautomatyzowanego systemu dla bibliotek. Dzięki tym pracom oraz rozwojowi technologii informatycznej i jej dostępności w kraju na początku lat dziewięćdziesiątych Biblioteka Narodowa zaproponowała bibliotekom bazy danych i system MAK, który umożliwiał stosunkowo szybkie tworzenie własnych katalogów komputerowych.

Efekty tych prac można dzisiaj oceniać różnie. Faktem jest jednak, że Biblioteka Narodowa była pierwszą w Polsce, która zaczęła udostępniać swoje dane innym bibliotekom, realizując w ten sposób zasadę jednokrotności opisu dokumentu, przyjętą powszechnie na świecie.

Rok 1994 był początkiem stałej współpracy Biblioteki Narodowej z bibliotekami w rozpowszechnianiu pakietu MAK i danych bibliograficznych. Udostępnianie danych rozpoczęto, oferując bibliotekom opisy książek polskich ogłaszanych w *Przewodniku Bibliograficznym*, rejestrującym w latach 1986-1994 rocznie 12 000-13 000 opisów bibliograficznych, tworzonych na podstawie egzemplarza obowiązkowo wpływającego do BN, Słownik Języka Haseł Przedmiotowych BN, bazę danych z opisami polskich książek podziemnych z lat 1976-1989 oraz bazę z opisami polskich wydawnictw ciągłych przekazywanych do systemu ISDS.

W tabeli 1. przedstawiamy liczbę abonentów najważniejszych serwisów bibliograficznych Biblioteki Narodowej: *Przewodnika Bibliograficznego* (PB), *Bibliografii Zawartości Czasopism* (BZCz), *Bibliografii Wydawnictw Ciągłych Nowych, Zawieszonych i Zmieniających Tytuł* (BWC) oraz *Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* (BABIN), a także Słownika Języka Haseł Przedmiotowych BN (SJHP BN) w latach 1994-1998.

Abonenci serwisów bibliograficznych Biblioteki Narodowej
w latach 1994-1998

Serwisy bibliograficzne	1994	1995	1996	1997	1998
PB	105	139	156	174	186
BZCz	–	–	105	131	132
BWC	–	24	55	66	65
BABIN	–	8	23	34	30
SJHP BN	66	110	160	224	258

Ponadto 40 bibliotek zakupiło bazę książek podziemnych, a 48 bazę ISSN.

Baza *Przewodnika Bibliograficznego* obejmowała opisy bibliograficzne bieżące polskich książek, tj. aktualnie opracowywanych w Zakładzie Przewodnika Bibliograficznego, a dostarczanych użytkownikom co dwa tygodnie, jak i danych retrospektywnych, obejmujących opisy bibliograficzne zarejestrowane w bibliografii w latach wcześniejszych. Celem BN było i jest przygotowywanie bazy *Przewodnika Bibliograficznego* tak, aby w każdym kolejnym roku oferta obejmowała zawsze rok bieżący oraz kolejny rok wstecz w danych retrospektywnych. I tak oferta dotycząca Przewodnika Bibliograficznego na rok 1995 obejmowała dane roku 1995 oraz dane retrospektywne z lat 1986-1994, a na rok 1998 zaproponowano bibliotekom *Przewodnik Bibliograficzny* z roku 1998 i z lat 1982-1997.

Do obsługi bazy danych i wydruku *Przewodnika Bibliograficznego* zostało zastosowane własne oprogramowanie przygotowane w BN, tj. MAK.

Pakiet MAK (Małe Katalogi) pozwala na automatyzację wielu funkcji bibliotecznych, w tym katalogowanie i wyszukiwanie oraz wypożyczenia.

Pakiet MAK jest aktualnie użytkowany w 548 bibliotekach i placówkach pozabibliotecznych. Od roku 1997 oferujemy także MAK WWW pozwalający udostępniać bazy MAK-owe w Internecie. Pakiet ten kupiło 10 bibliotek. Tabela 2 przedstawia liczbę użytkowników MAK-a w podziale wg typów bibliotek w latach 1994-1998 (narastająco).

Uwaga: Do roku 1994 dystrybucję MAK-a prowadziła firma Lumena, która rozprowadziła 87 licencji pakietu.

Kolejne wersje MAK-a w ciągu minionych 5 lat i w chwili obecnej są wykorzystywane do automatyzacji innych części bibliografii narodowej oraz specjalistycznych serwisów bibliograficznych, m.in. do *Bibliografii Bibliografii Polskich*, *Polskiej Bibliografii Bibliologicznej*, *Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej*, *Bibliografii Wydawnictw Ciągłych* oraz *Bibliografii Książek Podziemnych*, a także opracowywanej aktualnie w Instytucie Bibliograficznym *Bibliografii Czasopism Podziemnych*, *Bib-*

Użytkownicy pakietu MAK wg typów bibliotek w latach 1994-1998 (narastająco)

Pakiet MAK	1994	1995	1996	1997	1998
Biblioteki publiczne	147	151	167	198	221
Biblioteki pedagogiczne	6	11	15	18	20
Biblioteki szkolne	10	13	15	17	20
Biblioteki uczelniane	13	36	63	84	90
Biblioteki naukowe	7	9	16	24	25
Biblioteki kościelne	10	17	33	78	80
Użytkownicy spoza bibliotek	23	38	51	76	85
Biblioteki zagraniczne	1	3	3	6	6
Ogółem	228	287	343	418	463

liografii Poloników Zagranicznych oraz kumulacji *Bibliografii Wydawnictw Ciągłych* z lat 1958-1970 i 1971-75.

W roku rozpoczęcia rozpowszechniania danych oferowaliśmy bibliotekom tylko 4 bazy danych, tj. *Przewodnik Bibliograficzny*, *Słownik Języka Hasel Przedmiotowych BN*, bazę ISDS oraz bazę książek podziemnych, po roku, w 1995 r. oferta obejmowała 6 serwisów bibliograficznych:

1. *Przewodnik Bibliograficzny* z lat 1986-1995 (ponad 100 000 opisów).

2. *Bibliografię Wydawnictw Ciągłych Nowych, Zawieszonych i Zmieniających Tytuł* z lat 1992-1994 (2100 opisów).

3. *Bibliografię Książek Podziemnych* z lat 1976-1989 (6500 opisów).

4. *Polskie Wydawnictwa Ciągłe* - opisy przekazywane do Międzynarodowego Systemu ISSN w Paryżu z lat 1701-1994 (8000 opisów).

5. *Bibliografię Analityczną Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* z lat 1993-1994 (300 opisów artykułów).

6. *Słownik Języka Hasel Przedmiotowych BN* (12 000 rekordów w postaci artykułów przedmiotowych).

W roku 1996 udostępniono 2 nowe bazy danych: *Bibliografię Zawartości Czasopism* (dane bieżące), którą nabyło 105 bibliotek oraz BIBLIOS - bazę adresowo-informacyjną o bibliotekach i ośrodkach informacji w Polsce 1995, zawierającą 2200 opisów). 12 bibliotek było zainteresowanych jej nabyciem.

Natomiast oferta Biblioteki Narodowej na rok 1998 obejmuje poza wymienionymi wyżej nową, 9 bazę danych, zawierającą Uniwersalną Klasyfikację Dziesiątną, która zawiera 6000 symboli UKD. Bazę tę zakupiło 46 bibliotek.

Dane Biblioteki Narodowej trafiają do bibliotek za pomocą dyskietek, od roku 1995 także w postaci CD-ROM. Tabela 3 przedstawia liczbę odbiorców baz bibliograficznych rozpowszechnianych w postaci CD-ROM.

Tab. 3

Liczba odbiorców baz danych BN na CD-ROM wydanych w latach 1995-1998

Nazwa serwisu	1995	1996	1997	1998
Przewodnik Bibliograficzny	174	189	183	180*
Bibliografia Zawartości Czasopism	–	–	64	79*

* Rozpowszechnianie rozpoczęto w lipcu 1998 r.

Od 1997 r. Biblioteka Narodowa rozprawdza także serwisy bibliograficzne za pomocą poczty elektronicznej: PB do 22 bibliotek, BZCz do 19, BWC do 15, a BABIN do 8.

Z danych Biblioteki Narodowej korzystają także zagraniczne biblioteki narodowe (Berlin, Praga, Budapeszt) oraz biblioteki polskie za granicą (Biblioteka Polska w Londynie, Montrealu, Rzymie, Wilnie, Waszyngtonie), a także biblioteki naukowe i uczelniane w Kijowie, Moskwie i Bremie.

Od 1998 r. bazy danych Biblioteki Narodowej są także dostępne za pośrednictwem Internetu (www.bn.org.pl).

Na początku 1995 r. został wydany po raz pierwszy CD-ROM z bieżącą bibliografią narodową *Przewodnikiem Bibliograficznym*, zawierający opisy 98 000 książek polskich z lat 1986-1994. 174 biblioteki zakupiły I edycję PB na CD-ROM. W 1996 r. przygotowany został następny CD-ROM zawierający 122 000 opisów książek polskich z lat 1985-1995, który znalazł się w 189 bibliotekach W połowie 1997 r. ukazała się kolejna edycja CD-ROM *Przewodnika Bibliograficznego*, obejmująca opisy bibliograficzne książek polskich z lat 1983-1996 (158 000 opisów), który nabyły 183 bibliotek. W roku bieżącym przygotowano czwartą już edycję CD-ROM z lat 1982-1997, zawierającą 185 000 opisów bibliograficznych książek polskich. Do końca listopada 1998 r. 180 bibliotek zakupiło tę edycję.

W 1998 r. Biblioteka Narodowa opublikowała także CD-ROM z danymi *Przewodnika Bibliograficznego* z lat 1988-1998 w formacie USMARC, zawierający 134 000 opisów.

Natomiast w roku 1997 przygotowany został pierwszy CD-ROM z 47 000 opisów bibliograficznych artykułów opublikowanych w *Bibliografii*

Zawartości *Czasopism* w roku 1996, który nabyły 64 biblioteki, a w roku 1998 kolejna edycja CD-ROM z lat 1996-1997 obejmująca 100 000 opisów bibliograficznych znalazła się w 79 bibliotekach.

W 1997 r. opublikowany został CD-ROM zawierający dane informacyjno-adresowe o polskich wydawcach zarejestrowanych w Krajowym Biurze ISBN (9100 opisów). Drugie wydanie tego CD-ROM z roku bieżącego zawiera dane o ponad 12 000 polskich wydawców. Obie edycje CD-ROM zakupiło 55 placówek.

Obecnie w postaci CD-ROM udostępniane są następujące bazy danych:

1. *Przewodnik Bibliograficzny* z lat 1982-1997 w formacie MARC BN (185 000 opisów).

2. *Przewodnik Bibliograficzny* z lat 1988-1998 w formacie USMARC (134 000 opisów).

3. *Bibliografia Zawartości Czasopism* z lat 1996-1997 (100 000 opisów).

4. *ISBN Katalog wydawców polskich* 1998 (12 000 opisów).

Biblioteka Narodowa współpracuje z 480 bibliotekami (publicznymi, kościelnymi, naukowymi, szkolnymi, pedagogicznymi), które kupują nasze dane, wykorzystując je głównie do tworzenia własnych katalogów, weryfikacji opracowania rzeczowego (hasel przedmiotowych i symboli UKD), do bieżącej działalności informacyjnej prowadzonej we własnych placówkach, a także do celów szkoleniowych i unowocześniania własnych warsztatów bibliotekarskich.

Z każdym rokiem wzrasta liczba bibliotek abonujących serwisy bibliograficzne Biblioteki Narodowej zapisane w formie elektronicznej. W roku 1994 użytkownikami MAK-a i baz danych Biblioteki Narodowej były 304 biblioteki, natomiast w roku 1998 liczba ich wzrosła do 962 placówek. Jest to związane bezpośrednio z wyposażeniem bibliotek w sprzęt komputerowy, a także z tym, że Instytut Bibliograficzny Biblioteki Narodowej jako narodowa centrala bibliograficzna pełniej realizuje swoje podstawowe zadanie sporządzania poprawnych opisów bibliograficznych piśmiennictwa polskiego i poloników i dostarczania gotowych, poprawnych opisów bibliograficznych polskim bibliotekom.

II MIĘDZYNARODOWY KONGRES BIBLIOGRAFÓW

21 lat po I Kongresie Bibliografów, który odbył się w Paryżu, tym razem w Kopenhadze (25-27 listopada 1998 r.) spotkali się kierownicy narodowych central bibliograficznych, dyrektorzy bibliotek narodowych i pracownicy naukowci zajmujący się bibliografią narodową. 117 przedstawicieli świata bibliograficznego reprezentowało 70 krajów całego świata – od Grenlandii po Nową Zelandię, kraje Afryki i Azji.

Program obejmował następujące grupy zagadnień:

- a) prawo o egzemplarzu obowiązkowym,
- b) międzynarodowe normy bibliograficzne,
- c) typy dokumentów rejestrowanych w bibliografiach narodowych,
- d) dostęp do bibliografii narodowych i dystrybucja rekordów,
- e) Internet i dokumenty w sieciach komputerowych,
- f) przyszłość drukowanych bibliografii narodowych.

Zagadnienia te znalazły odzwierciedlenie w 5 głównych referatach¹:

1. Marcelle Beaudiquez z Biblioteki Narodowej w Paryżu: *Bibliografia narodowa w XXI w.: ewolucja i rewolucja*.

2. Grethe Jacobsen z Biblioteki Królewskiej w Kopenhadze: *Zakres bibliografii narodowej*.

3. Olivia Madison z Biblioteki Uniwersytetu Stanowego w Iowa: *Normy w międzynarodowej rejestracji bibliograficznej: elementy opisu w bibliografii narodowej*.

4. Robert Smith z Biblioteki Brytyjskiej: *Dystrybucja i wymiana rekordów bibliografii narodowej*.

5. Giuseppe Vitiello z Rady Europy w Strasburgu: *Egzemplarz obowiązkowy a bibliografia narodowa: rozwój w perspektywie współpracy i koegzystencji*.

Zagadnienia te były też przedmiotem dyskusji panelowej prowadzonej przez dyrektorów bibliotek narodowych z RPA, Kanady, Malezji, Niemiec.

W kilku grupach roboczych dyskutowano następujące tematy:

a) Jaka jest przyszłość egzemplarza obowiązkowego i jak zapewnić dobrą współpracę narodowych central bibliograficznych z wydawcami?

b) Jak dalece inne instytucje poza bibliotekami narodowymi mogą być zaangażowane w opracowanie bibliografii narodowych?

¹ Referaty dostępne są w Internecie pod adresem: <http://www.ifla.org/VI/3/icnbs.-htm>.

c) Czy narodowe centrale bibliograficzne mogą sobie pozwolić na rejestrację wszystkiego, co jest publikowane w kraju?

d) Czy sieci komputerowe, a zwłaszcza Internet mogą przejąć rolę bibliografii narodowych?

e) Jaka jest przyszłość drukowanych bibliografii narodowych, zwłaszcza w kontekście szybkiego rozwoju nośników elektronicznych?

f) Jaka jest przyszłość bibliografii narodowych w obecnych warunkach ekonomicznych?

Punktem odniesienia dla obrad były ustalenia kongresu paryskiego z 1977 r. Stwierdzono, że jego ustalenia są w dalszym ciągu obowiązujące, natomiast wymagają pewnych korekt wynikających ze zmian technologicznych.

Przed wszystkim nowelizacji wymaga sama definicja dokumentu. Pierwotnie dokument oznaczał dokument na nośniku fizycznym (druk, nagranie, dokument elektroniczny). Obecnie dokument należy rozumieć szeroko, tj. także dokument online (dokument w sieci, bez określonej stałej formy fizycznej). W dyskusji podkreślano trudności w opisie dokumentu online, który ma zmienną postać, zależną od sposobu wywołania na ekranie komputera i dostępu do niego. Przy czym dokument ten jest nietrwały, może zniknąć po kilkunastu dniach z sieci, a więc przestaje być dostępny.

Drugim diskutowanym problemem były typy dokumentów, ich dobór i selekcja w bibliografiach narodowych. Nie ulega wątpliwości, że bibliografie narodowe powinny rejestrować dokumenty z terenu danego kraju, niezależnie od języka, a nawet wskazane jest, aby dokumenty były rejestrowane w języku oryginału. Jest to wielki problem krajów wieloetnicznych. Jeśli chodzi o typy dokumentów, to działająca po kongresie paryskim grupa robocza (Polskę reprezentował prof. Radosław Cybulski) wydzieliła trzy poziomy dokumentów, ustalając w ten sposób priorytety w rejestracji bibliograficznej². (I poziom obejmował: książki, pierwsze zeszyty nowych tytułów czasopism, oficjalne dokumenty rządowe, II – druki muzyczne, dokumenty kartograficzne, dokumenty normalizacyjne, patentowe, dysertacje, materiały konferencyjne, raporty badawcze, III – pozostałe typy dokumentów.)

Zasadniczo podział ten nie został zakwestionowany, aczkolwiek niektóre typy dokumentów wydają się już być nieco przestarzałe, jak np. nagrania gramofonowe, slajdy lub mikroformy. Nie ma wątpliwości co do poziomu pierwszego, natomiast zalecane priorytety rejestracji dokumentów z poziomu drugiego i trzeciego były dyskutowane i ostatecznie uznano, że każdy kraj powinien sam rozstrzygnąć, jakie są jego priorytety, w jakim stopniu chce wprowadzać selekcję w rejestracji bibliograficznej. Podkreślono,

² Dokładniej zob. J. Sadowska: *Bieżąca bibliografia narodowa w aspekcie doboru i selekcji materiałów* w tej publikacji.

że zależy to nie tylko od potrzeb, tradycji, ale też od warunków ekonomicznych. Kraje bogate rejestrują niemal wszystkie typy dokumentów, inne kraje muszą same zdecydować, na co je stać – dotyczy to zwłaszcza krajów o krótkiej tradycji bibliograficznej. W selekcji zalecane są kryteria formalne – nie treściowe. Trzeba powiedzieć, że zdania w tej kwestii były podzielone i np. Dania reprezentowała pogląd, że bibliografia powinna rejestrować dokumenty o trwałej wartości, tj. nie rejestrować tzw. szarej literatury, do której zalicza się dysertacje, raporty badawcze, literaturę handlową itp. Nie oznacza to, że tego typu piśmiennictwo nie powinno być opisywane; powinien być do niego dostęp, ale nie za pośrednictwem bibliografii narodowej. Dyskusja odzwierciedlała dwa ogólne podejścia: bibliografia narodowa jako szybkie narzędzie dostępu do dokumentu i bibliografia narodowa jako najpełniejsze źródło wiedzy o dorobku piśmienniczym kraju, narodu.

Kolejną diskutowaną sprawą była rola narodowych central bibliograficznych i ich współpraca z bibliotekami, archiwami i innymi instytucjami w opracowaniu bibliografii narodowych. Podkreślono, że za opracowanie bibliografii narodowych odpowiedzialne są narodowe centrale bibliograficzne i biblioteki narodowe, w których centrale są usytuowane w zdecydowanej większości. W uzasadnionych przypadkach powinny one poszukiwać kooperantów. Jednak to one odpowiedzialne są za przygotowanie bibliografii i powinny pełnić rolę koordynatorów. I tak np. brytyjska bibliografia narodowa jest współtworzona przez 6 bibliotek, w tym Szkocką Bibliotekę Narodową (dokumenty w języku szkockim) i Walijską (dokumenty w języku walijskim), Bibliotekę Trinity College w Dublinie (dokumenty irlandzkie) oraz biblioteki uniwersyteckie w Oksford i Cambridge. Jednak w sumie te 5 bibliotek opracowuje tylko 30% materiału, a główny ciężar spoczywa na Bibliotece Brytyjskiej. Bibliografię narodową w RPA opracowują 2 biblioteki: Biblioteka Narodowa w Kapsztadzie i Biblioteka Państwowa (Stanowa) w Pretorii. Nie są to jednak częste przypadki, podobnie jak wyjątkiem jest Holandia i Dania, gdzie bibliografia narodowa jest opracowywana poza bibliotekami narodowymi.

Ważną sprawą była normalizacja w zakresie bibliografii narodowych, a zwłaszcza ustalenie elementów obowiązkowych opisu bibliograficznego. Większość bibliografii narodowych stosuje się do norm tzw. anglo-amerykańskich AACR (Anglo-American Cataloguing Rules) lub ISBD (International Standard Bibliographic Description). Istotne jest jednak, aby opis bibliograficzny zawierał taki zestaw elementów, aby nic nie tracił z informacyjnego punktu widzenia, a jednocześnie był bardziej ekonomiczny, mniej pracochłonny, a przy tym zgodny z normami międzynarodowymi.

Zgodność z normami międzynarodowymi uwypuklano także w związku z dystrybucją i wymianą rekordów bibliograficznych, zarówno w obrębie jednego kraju, jak i na arenie międzynarodowej. Tu także podkreślano

korzyści, jakie wynikają dla bibliotek, które mogą stosować gotowe opisy bibliograficzne.

Kolejny dyskutowany problem to prawo o egzemplarzu obowiązkowym oraz egzekwowanie tego prawa. Wielu dyskutantów zwracało uwagę na problem współpracy pomiędzy wydawcami i narodowymi centralami bibliograficznymi. Oczywiście inne są problemy krajów Azji i Afryki, w których prawo o egzemplarzu obowiązkowym dopiero zaczyna być tworzone lub dotyczy tylko wybranego typu dokumentów (książek), a inne w krajach o długiej tradycji i wysokiej produkcji wydawniczej.

Jeśli chodzi o przyszłość dotychczasowych form bibliografii narodowych (drukowanych, na CD-ROM – są to dwie najbardziej popularne formy) wobec Internetu, to uczestnicy konferencji zgodzili się co do tego, że są to formy uzupełniające się i nie zagrażają sobie wzajemnie.

Wszystkie ważne dyskutowane problemy znalazły odzwierciedlenie w projekcie rekomendacji zatwierdzonych przez Kongres.

AUTORZY I UCZESTNICY KONFERENCJI

Autorzy

- Barbara BIELASTA, mgr, pracownik Działu Udostępniania Zbiorów i Informacji w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Ciechanowie
- Lucjan BILIŃSKI, mgr, pracownik Departamentu Animacji i Edukacji Kulturalnej w Ministerstwie Kultury i Sztuki
- Bożena BARTOSZEWICZ-FABIAŃSKA, mgr, kierownik Działu Komputeryzacji Bibliotek Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Białymstoku
- Teresa BAŃKIEWICZ, mgr, kierownik Działu Bibliograficznego Biblioteki Śląskiej w Katowicach
- Barbara CHMURA, mgr, kierownik Działu Informacyjno-Bibliograficznego Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie
- Anna JĘDRAS, mgr, kierownik Działu Informacyjno-Bibliograficznego Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Sieradzu
- Jadwiga SADOWSKA, dr, kierownik Instytutu Bibliograficznego Biblioteki Narodowej
- Jolanta SŁOWIK, mgr, kierownik Działu ds Komputeryzacji Bibliotek Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu
- Elżbieta STEFANCZYK, mgr, kierownik Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiorów Nowszych Biblioteki Narodowej, przewodnicząca Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej ZO SBP
- Anna ŻBIKOWSKA-MIGOŃ, prof. dr hab., pracownik naukowy w Instytucie Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego

Uczestnicy

- Maria ADAMEK – WiMBP, Zielona Góra
- Hanna BAJKOWSKA – WBP, Białymstoku
- Grażyna BALICKA – WiMBP, Przemyśl
- Ewa BARTECZKO – Biblioteka Narodowa, Warszawa
- Ewa BARTKOWIAK – WBP, Leszno
- Bożena BARTOSZEWICZ-FABIAŃSKA – WBP, Białystok
- Teresa BAŃKIEWICZ – Biblioteka Śląska, Katowice
- Wanda BÉLCIK – WBP, Krosno
- Barbara BIELASTA – WBP, Ciechanów
- Lucjan BILIŃSKI – Ministerstwo Kultury i Sztuki
- Jolanta BŁASZCZYK – Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
- Piotr BOCZKOWSKI – WiMBP, Łódź
- Władysław BÓRDOSZ – WiMBP, Kalisz
- Halina BRAUN – WBP, Piotrków Trybunalski
- Krystyna BRODOWSKA – WiMBP, Sieradz
- Alicja BROWKO – WBP, Wałbrzych
- Danuta BYCZYŃSKA – WBP, Wrocławek

Barbara CHMURA – WiBP, Rzeszów
Jadwiga CHRUŚCIŃSKA – CUKB, Warszawa
Radosław CYBULSKI – IINiSB Uniwersytetu Warszawskiego
Stanisław CZAJKA – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Wiesława CZARTORYSKA – WBP, Łomża
Jolanta DOMINIKOWSKA – WiMBP, Łódź
Leokadia DYBOWICZ – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Halina GAJDULEWICZ – WiMBP, Bydgoszcz
Andrzej GAWROŃSKI – WiMBP, Łódź
Ilona GIDASZEWSKA – Biblioteka Śląska, Katowice
Elżbieta GÓRSKA – Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
Krzysztof HENNE – Max Elektronik S.A, Katowice
Janina JAGIELSKA – Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
Magdalena JAKUBOWSKA – WiMBP, Częstochowa
Hanna JAMRY – WBP, Opole
Krzysztof JANCZEWSKI – Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
Maria JANOWSKA – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Anna JĘDRAS – WBP, Sieradz
Bożena LECH-JABŁOŃSKA – WBP, Lublin
Maria KACZMAREK – WBP, Radom
Krystyna KASPRZYK – WBP, Kraków
Jolanta KLAUZA – WBP i Książnica Miejska, Toruń
Eugenia KOROCIŃSKA – WBP, Elbląg
Jolanta KOSECKA – WBP, Nowy Sącz
Aneta KOWALSKA – WBP, Płock
Grażyna KOSTKIEWICZ-GÓRSKA – WiMBP, Gorzów Wlk.
Anna KRÓLEWICZ-SPĘTANY – WiMBP, Gorzów Wlk.
Maria LALEK – WiMBP, Łódź
Ewa MAHRBURG – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Lilia MARCINKIEWICZ – Książnica Pomorska, Szczecin
Grażyna MARKIEWICZ – WBP, Zamość
Leszek MASADYŃSKI – SOKRATES Software, Poznań
Teresa MATEJKO – WiMBP, Koszalin
Ewa MIELCZAREK – WBP, Jelenia Góra
Janina MIKULSKA – WBP, Ostrołęka
Maria MROCZKIEWICZ – WBP, Gdańsk
Jadwiga NOWACKA – WBP, Suwałki
Beata NOWAK – WBP, Poznań
Joanna PASZTALENIEC-JARZYŃSKA – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Anna PRZESTALSKA – WBP, Poznań
Marzena PRZYBYSZ – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Alicja PRZYCHODZKA – WBP, Chełm
Krystyna RAMLAU-KLEKOWSKA – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Wacław ROMANKIEWICZ – WBP, Legnica
Danuta ROZPIERSKA – WBP, Gdańsk
Jadwiga SADOWSKA – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Maria SAŚIADOWICZ – WBP, Tarnów
Andrzej SKRZYPCZAK – IINiSB Uniwersytetu Warszawskiego

Stefania SKWIROWSKA – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Jolanta SŁOWIK – WiMBP, Wrocław
Grażyna SOBOL-BORECKA – WiMBP, Częstochowa
Halina SOŁOMIANKO – WBP, Białystok
Ewa STAŃCZYK – WBP, Tarnów
Elżbieta STEC – WBP, Kielce
Elżbieta STEFAŃCZYK – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Agata STRASIŃSKA – WBP, Skierniewice
Małgorzata SZELONG – Książnica Cieszyńska
Jerzy SWIANIEWICZ – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Wojciech SZYMANOWSKI – WBP, Kielce
Anna ŚLIWIŃSKA – WBP, Opole
Alicja ŚWIETLICKA – WiMBP, Słupsk
Hanna TADEUSIEWICZ – Uniwersytet Łódzki
Jolanta UBOWSKA – WiMBP, Wrocław
Bożena WASILEWSKA – WBP, Olsztyn
Jan WIERZBOWSKI – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Bożena WILAMOWSKA – WBP i Książnica Miejska, Toruń
Kamila WILK – WBP, Jelenia Góra
Katarzyna WINOGRODZKA – Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
Barbara WITKOWSKA – Książnica Pomorska, Szczecin
Jan WOŁOSZ – Biblioteka Narodowa, Warszawa
Elżbieta WÓJCIK – WBP, Siedlce
Małgorzata ZAREMBA – WiMBP, Rzeszów
Joanna ZIELIŃSKA – WBP, Siedlce
Anna ŻBIKOWSKA-MIGOŃ – IB Uniwersytetu Wrocławskiego

SPIS TREŚCI

Stanisław Czajka SŁOWO WSTĘPNE	5
Anna Żbikowska-Migoń BIBLIOGRAFIA REGIONALNA – TRADYCJE I PERSPEKTYWY	7
Lucjan Biliński EGZEMPLARZ REGIONALNY A PRACE NAD BIBLIOGRAFIAMI REGIONALNYMI W POLSCE	18
Elżbieta Stefańczyk BIBLIOGRAFIE REGIONALNE. INFORMACJA O PRACACH ZESPOŁU DS. BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ ZG SBP	24
Jolanta Słowik TWORZENIE ZBIORÓW REGIONALNYCH I BAZ DANYCH NA PRZYKŁADZIE BIBLIOTEK AUSTRII, CZECH, FRANCJI, HOLANDII I NIEMIEC	28
Lucjan Biliński STAN I PERSPEKTYWY BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ W POLSCE	36
Bożena Bartoszewicz-Fabiańska ADAPTACJA FORMATU MARC BN OPISU BIBLIOGRAFICZNEGO NA POTRZEBY BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ DO STOSOWANIA W SYSTEMIE „MAK”	62
Anna Jędras WYKORZYSTANIE SYSTEMU „SOWA” W PRACY NAD BIBLIOGRAFIĄ „KULTURA WOJEWÓDZTWA SIERADZKIEGO W PUBLIKACJACH”	67
Barbara Chmura STAN PRAC NAD TWORZENIEM BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ W SYSTEMIE „SOWA” NA PRZYKŁADZIE „BIBLIOGRAFII WOJEWÓDZTW: KROŚNIEŃSKIEGO, PRZEMYSKIEGO, RZESZOWSKIEGO I TARNOBRZESKIEGO”	70
Teresa Bątkiewicz STAN PRAC I NAJBLIŻSZE ZAMIERZENIA „BIBLIOGRAFII ŚLĄSKA”	75
Małgorzata Szelong BIBLIOGRAFICZNA DZIAŁALNOŚĆ KSIĄŻNICY CIESZYŃSKIEJ	77

Barbara Bielsta STAN PRAC NAD „BIBLIOGRAFIĄ WOJEWÓDZTWA CIECHANOWSKIEGO”	82
Jadwiga Sadowska BIEŻĄCA BIBLIOGRAFIA NARODOWA W ASPEKTCIE DOBORU I SELEKCJI MATERIAŁÓW	86
Elżbieta Stefańczyk „MAK” I SERWISY BIBLIOGRAFICZNE BIBLIOTEKI NARODOWEJ ORAZ ICH DYSTRYBUCJA W OKRESIE OSTATNICH 5 LAT	99
Jadwiga Sadowska II MIĘDZYNARODOWY KONGRES BIBLIOGRAFÓW	104
AUTORZY KONFERENCJI I UCZESTNICY	108

CONTENTS

Stanisław Czajka INTRODUCTION	5
Anna Żbikowska-Migoń REGIONAL BIBLIOGRAPHIES: TRADITION AND FUTURE PROSPECTS ...	7
Lucjan Biliński REGIONAL LEGAL DEPOSIT IN POLAND	18
Elżbieta Stefańczyk REGIONAL BIBLIOGRAPHY. REPORT ON EFFORTS OF ZG SBP COMMITTEE FOR REGIONAL BIBLIOGRAPHY	24
Jolanta Słowik COMPLETING THE REGIONAL COLLECTION AND DATA BASES: AUSTRIAN, CZECH, FRENCH, DUTCH AND GERMANY EXAMPLES	28
Lucjan Biliński PRESENT SITUATION AND FUTURE PROSPECTS OF THE REGIONAL BIBLIOGRAPHY IN POLAND	36
Bożena Bartoszewicz-Fabiańska ADAPTATION OF THE MARC BN BIBLIOGRAPHIC DESCRIPTION FORMAT FOR THE REGIONAL BIBLIOGRAPHY NEEDS TO THE MAK SYSTEM USE	62
Anna Jędras IMPLEMENTATION OF THE SOWA SYSTEM IN THE WORKS <i>OVER THE CULTURE OF THE SIERADZ VOIEVODSHIP IN PUBLICATIONS</i>	67
Barbara Chmura PRESENT STATE OF WORKS ON DEVELOPING REGIONAL BIBLIOGRAPHY IN SOWA SYSTEM. EXAMPLES OF THE KROSNO, RZESZÓW, PRZEMYŚL, TARNOBRZEG VOIEVODSHIPS	70
Teresa Bątkiewicz PRESENT STATE OF WORKS AND FUTURE PLANS OF THE SILESIA BIBLIOGRAPHY	75
Małgorzata Szelong BIBLIOGRAPHIC ACTIVITY OF THE KSIĄŻNICA CIESZYŃSKA (CIESZYN LIBRARY)	77

Barbara Bielasta PRESENT STATE OF WORKS ON <i>BIBLIOGRAPHY OF THE CIECHANÓW VOIEVODSHIP</i>	82
Jadwiga Sadowska CURRENT NATIONAL BIBLIOGRAPHY IN THE ASPECT OF THE ACQUISITION AND SELECTION OF THE MATERIALS	86
Elżbieta Stefańczyk MAK AND BIBLIOGRAPHIC SERVICES OF THE NATIONAL LIBRARY AND THEIR DISTRIBUTION WITHIN THE PERIOD OF THE LAST 5 YEARS	99
Jadwiga Sadowska 2ND INTERNATIONAL BIBLIOGRAPHERS' CONGRESS	104
AUTHORS AND CONFERENCE PARTICIPANTS	108

WYDAWNICTWO

SBP

WYDAWNICTWO

SBP

Poleca Państwu

nową, niezwykle interesującą
książkę z serii „NAUKA-DYDAKTYKA-PRAKTYKA”

tom 31 — **ZARZĄDZANIE BIBLIOTEKĄ.**

Najnowsze kierunki w bibliotekarstwie brytyjskim.
Wybór tekstów. Red. Ivor Kremp i Teresa Wildhardt.

Jest to pierwsze w naszym piśmiennictwie tak szerokie przedstawienie poglądów teoretyków i praktyków brytyjskich na temat zarządzania. Oto tytuły rozdziałów:

1. Raport Folleta.
2. Wymagania dotyczące normatywów powierzchni bibliotek akademickich.
3. Wytoczne dla bibliotek akademickich.
4. Zarządzanie szkoleniem i rozwojem kadr.
5. Rozwój kadr w bibliotekach akademickich.
6. Świadczenie usług ukierunkowanych na użytkownika.

Książka ta wprowadza nas w świat standardów obowiązujących w nowoczesnej, bibliotekarskiej Europie. Jest to lektura obowiązkowa dla naszych dyrektorów wszystkich większych bibliotek.

Nakład ograniczony. Cena 30 zł.

Zamówienia — również telefoniczne — prosimy kierować:

Dział Promocji i Kolportażu
ul. Hankiewicza 1, 02-103 Warszawa
tel.: (0-22) 822-43-45

lub

Wydawnictwo SBP ul. Konopczyńskiego 5/7, 00-953 Warszawa

WYDAWNICTWO

SBP

WYDAWNICTWO

SBP

Szanowni Czytelnicy!

Życie nie szczędzi nam sytuacji trudnych. W naszym kraju od 10 lat trwa transformacja gospodarcza, która spowodowała, że lawinowo rosną czynniki stresotwórcze. Takie problemy jak bezrobocie, narkomania, rozwody, wzrost wymagań kwalifikacyjnych – powodują ciągle napięcia wśród tych, którzy z takimi sytuacjami stykają się na co dzień. Dla wielu ludzi ucieczką od tych problemów jest alkohol. Są inne, lepsze sposoby minimalizowania takich napięć jak choćby mądra książka, która proponuje czytelnikowi zmianę sposobu myślenia, lepsze poznanie samego siebie, podpowie jak postępować, jak żyć.

Tego typu literatury jest na rynku dużo, ale przewodnikiem i doradcą czytelnika winien być bibliotekarz.

Czy nasi bibliotekarze są przygotowani do tej roli? Czy mają odpowiednie publikacje informacyjne na ten temat? Odpowiedź na te pytania jest negatywna. I właśnie po to wydaliśmy książkę pod redakcją prof. Elżbiety Barbary Zybort

„STRES, BEZROBOCIE, ROZWÓD”

Poradnik bibliograficzny

by umożliwić wszystkim bibliotekarzom, a szczególnie biblioterapeutom, wykorzystanie jej w codziennej praktyce. Także dla studentów bibliotekoznawstwa są to gotowe zestawy lektur, niezbędnych w dydaktyce.

Każdy rozdział pracy składa się z dwóch części: teoretycznej – omawiającej wpływ poszczególnych zjawisk na człowieka i rolę książki w terapii, oraz praktycznej – zawierającej poradnik bibliograficzny z adnotowanym spisem literatury dot. danego tematu.

Jesteśmy przekonani, że to bardzo pożyteczna publikacja dla środowiska bibliotekarskiego.

Stron 148, Cena 18 zł.

Zamówienia prosimy kierować:

Dział Promocji i Kolportażu
ul. Hankiewicza 1, 02-103 Warszawa
lub

Wydawnictwo SBP ul. Konopczyńskiego 5/7, 00-953 Warszawa

ISBN 83-03-00000-7
18265
mk2

WYDAWNICTWO
SBP

